

mac

Museu
d'Arqueologia
de Catalunya

Memòria **2024**

introducció

Juliol 2025

L'any 2024 ha estat un període clau en el procés de consolidació i transformació del Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC), que ha mantingut la seva trajectòria de millora contínua en tots els àmbits de la seva activitat. Un total de 257.407 visites confirmen el MAC com el segon museu nacional més visitat a Catalunya i el primer en temàtica arqueològica, en què destaca especialment la ciutat grega i romana d'Empúries amb més de 145.000 visitants.

Aquest any, emmarcat en l'homenatge a Pere Bosch Gimpera, ha estat un any d'innovació i renovació amb la inauguració de dues exposicions permanents, "IMPERIVM" a Barcelona i "Port de cultures" a Empúries, que incorporen recursos tecnològics avançats i experiències immersives que apropen el públic a la història antiga de manera atractiva i didàctica. Aquesta línia es complementa amb la programació d'exposicions temporals, que reforcen el posicionament del MAC com un espai viu i dinàmic. L'impuls a la innovació tecnològica i digital ha estat un element transversal que ha permès avançar en la creació d'un nou lloc web inclusiu i adaptat a les necessitats diverses dels visitants. Aquesta evolució s'ha complementat amb la continuïtat dels projectes de recerca que han estat reconeguts mitjançant la Placa Narcís Montoriol, guardó atorgat per la Generalitat de Catalunya al MAC per la seva contribució al desenvolupament de la ciència i la tecnologia.

Les actuacions d'adequació i modernització dels espais de les diferents seus –des de la renovació tecnològica i la finalització de les obres de la teulada a Barcelona, fins a la millora de les aules educatives i les condicions ambientals a Empúries i Girona– han potenciat l'accessibilitat, la funcionalitat i la qualitat de la visita, cosa que garanteix la preservació del patrimoni en condicions òptimes. Aquestes actuacions han inclòs, a més, una gestió sostenible dels entorns naturals i patrimonials, com s'ha vist a Olèrdola, i la posada al dia d'instal·lacions clau com el vaixell Thetis al CASC. El MAC ha desenvolupat i consolidat programes específics per garantir l'accés a col·lectius vulnerables i diversos. Aquest compromís es tradueix en activitats adaptades, signoguies i experiències immersives, així com en la col·laboració amb entitats locals que posen en valor la diversitat cultural, de gènere i sexual, sota una perspectiva crítica i respectuosa amb la història i la societat actual. El compromís amb el segment educatiu és un repte en evolució contínua per presentar activitats orientades a la participació, la cocreació i la realitat diversa.

A través de l'Arqueoxarxa, xarxa que integra museus i jaciments de tot Catalunya s'ha reforçat la col·laboració interinstitucional i la gestió conjunta dels recursos, i per facilitar l'intercanvi d'experiències, l'optimització de la documentació i la investigació, així com la comunicació i la divulgació conjunta amb noves iniciatives. Aquesta aposta pel treball en xarxa exemplifica la vocació del MAC de liderar processos que afavoreixin la preservació i projecció global del patrimoni arqueològic català.

En resum, el conjunt de les activitats i projectes desenvolupats al llarg del 2024 reflecteixen un model integrat i coherent de gestió patrimonial, basat en la millora contínua i l'assoliment de fites que situen el Museu d'Arqueologia de Catalunya i l'equip humà que el constitueix com a actors clau en la preservació, interpretació i projecció del patrimoni cultural català, amb un ferm compromís amb la inclusió, la innovació i la col·laboració institucional.

índex

Panorama general del Museu

| **4**

Projectes més rellevants

| **9**

Objectiu estratègic 1

Un museu obert, popular
i atent als interessos
i necessitats dels seus
públics

| **10**

Objectiu estratègic 2

Un museu segur,
confortable i
universalment accessible

| **31**

Objectiu estratègic 3

Un museu innovador,
atractiu i inspirador

| **36**

Objectiu estratègic 4

Un museu inclusiu
i socialment responsable

| **42**

Objectiu estratègic 5

Un museu que coopera
i es projecta arreu
de Catalunya i del món

| **48**

Objectiu estratègic 6

Un museu que contribueix
decisivament al coneixement,
conservació
i difusió del patrimoni
arqueològic català

| **56**

Objectiu estratègic 7

Un museu més eficient,
transparent i sostenible

| **76**

Marc economicofinancer Quadre resum

| **79**

panorama

general del Museu

Missió

El Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) va ser creat per la Llei de museus de 1990, amb la categoria de museu nacional. D'acord amb la seva llei fundacional, el Museu té com a missió "mostrar permanentment els vestigis arqueològics que il·lustren l'evolució de Catalunya i el seu entorn durant la prehistòria i la història antiga".

Mandat

El Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC) és una institució permanent sense finalitat de lucre que, d'acord amb el sentit de la Llei de museus que l'ha creat i en coherència amb la pròpia identitat històrica, conserva i gestiona un patrimoni destinat a la fruïció universal. Per tant, el Museu:

- a) Realitza un servei públic.
- b) Conserva, cataloga, exposa i adquireix béns culturals, també amb finalitats d'educació i estudi.
- c) Orienta la seva activitat a mostrar una visió global de Catalunya en l'àmbit cultural que li és propi i amb vocació d'estendre el seu servei a tot el país.

Funcions

En relació amb la seva missió i mandat, i en coherència amb la seva identitat, el Museu desenvolupa les funcions següents:

- a) Té cura de l'inventari, catalogació, ordenació i gestió de les seves col·leccions.
- b) Produeix, implementa, conserva i posa a disposició del públic la documentació sobre els béns i les intervencions de conservació, els moviments de les obres, els ordenaments històrics i qualsevol altre actiu dels béns que se li han confiat.

c) Promou la investigació i l'estudi, i activa col·laboracions amb universitats, instituts de recerca i museus d'arreu de Catalunya i del món.

d) Adopta totes les mesures adequades per garantir la preservació del patrimoni i la seguretat dels béns i de les persones que treballen o entren al Museu.

e) Ajuda a difondre i implementar l'ús públic dels béns que li han estat encomanats i els coneixements que s'hi relacionen, preparant eines de comunicació, articulades tenint en compte la pluralitat i la diferent tipologia de visitants; desenvolupa projectes educatius per a estudiants i altres categories de públic, i proposa activitats populars, lúdiques i educatives.

f) Organitza exposicions temporals, reunions, seminaris i conferències, i contribueix a la seva organització.

g) Promou iniciatives per fomentar la participació dels ciutadans en les seves activitats i en la difusió del coneixement de la institució i els seus actius a un públic cada cop més ampli.

Estructura institucional i col·leccions

El Museu integra actualment dos equipaments museístics d'arrel centenària i tres grans jaciments arqueològics museïtzats: el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Barcelona, seu central de la institució; el Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona; la ciutat grecoromana d'Empúries, a l'Escala; la ciutat ibèrica d'Ullastret amb el poblat ibèric de Castell (Palamós), i el castell i conjunt arqueològic d'Olièrdola. A més, el Museu gestiona també el Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC), amb seu a Girona, i els Dipòsits Nacionals d'Arqueologia, ubicats a Cervera.

En el seu conjunt, a més dels importants jaciments abans mencionats, el Museu conserva i exposa també la col·lecció arqueològica més important de Catalunya, així com un important fons bibliogràfic, documental i fotogràfic d'interès arqueològic, museístic i patrimonial.

Història i identitat

El Museu d'Arqueologia de Catalunya és fruit de la unió administrativa de dues institucions museístiques i tres grans jaciments museïtzats, gestada l'any 1990, amb la promulgació de la Llei de museus de Catalunya.

Tanmateix, la nova institució hereta i recull el projecte museístic i les col·leccions del Museu d'Arqueologia de Catalunya, creat a Barcelona l'any 1932 per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, a partir de la unificació de les col·leccions procedents de l'antic Museu Provincial d'Antiguitats (1879-1932) i del Museu d'Art i Arqueologia de Barcelona (1915-1932), hereus també, al seu torn, d'experiències museístiques anteriors.

Convertit en Museu Arqueològic de Barcelona l'any 1939 pel franquisme, el Museu fou gestionat per la Diputació de Barcelona fins a l'any 1996, en què la seva gestió, a conseqüència de l'esmentada Llei de museus de 1990, fou transferida a la Generalitat, amb la qual cosa recuperà el nom d'abans de la Guerra Civil i, alhora, tornà a assumir funcions d'abast nacional.

Governança

Amb la creació de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, l'any 2014, el Museu ha quedat integrat dins aquesta nova empresa pública adscrita al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, tot mantenint la seva autonomia funcional i de projecte, i sense perdre la seva categoria i les funcions de museu nacional que li atorga la Llei de museus de Catalunya.

El Consell d'Administració i la direcció de l'esmentada agència, així com la direcció del Museu són els òrgans que actualment configuren i condueixen la governança del Museu juntament amb el Consell Rector.

Visió i objectius estratègics

Des de principis de l'any 2019, l'activitat institucional s'emmarca en les directrius i línies d'actuació –i hi respon– que estableix l'esborrany de pla estratègic del Museu, l'anomenada Estratègia MAC 2025, formalment aprovada pel Consell Rector del Museu. Aquest document defineix i proposa una nova visió per a la institució, la d'esdevenir **“un museu de referència nacional i internacional, símbol de l'aposta de Catalunya per la innovació i la creativitat, obert, inclusiu, transparent i sostenible, on l'arqueologia explica, qüestiona, sorpren i emociona”**.

D'altra banda, l'esmentada Estratègia MAC 2025 també explicita els valors que el Museu considera constitutius de la seva identitat i del seu projecte de futur: inclusivitat, accessibilitat, humanisme, esperit de cooperació, rigor acadèmic i professional, aposta per la innovació i la creativitat, transparència i eficiència.

Sobre la base d'aquesta visió i d'aquests principis i visions inspiradors, el Museu construeix i desenvolupa la seva activitat en funció de set grans objectius estratègics:

Objectiu estratègic 1. Un museu obert, popular i amatent als interessos i necessitats dels seus públics

Objectiu estratègic 2. Un museu segur, confortable i universalment accessible

Objectiu estratègic 3. Un museu innovador, atractiu i inspirador

Objectiu estratègic 4. Un museu inclusiu i socialment responsable

Objectiu estratègic 5. Un museu que coopera i es projecta arreu de Catalunya i del món

Objectiu estratègic 6. Un museu que contribueix decisivament al coneixement, conservació i difusió del patrimoni arqueològic català

Objectiu estratègic 7. Un museu més eficient, transparent i sostenible

El MAC en xifres

El segon museu d'arqueologia més antic de Catalunya

Museu de Sant Pere de Galligants, a Girona	1845
Museu d'Arqueologia de Catalunya, a Barcelona	1932

Dos edificis monumentals

Palau de les Arts Gràfiques, a Barcelona	1927
Museu de Sant Pere de Galligants, a Girona	s. XII

Tres jaciments BCIN

Ciutat grega i romana d'Empúries	4165MH / 2027-ZA
Conjunt monumental d'Olèrdola	1123MH / 2058-ZA
Ciutat ibèrica d'Ullastret + Poblament ibèric de Castell*	2014-ZA 2005-ZA

*declaració BCIN

Dos centres de recerca

Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya i Centre Iberia Graeca
--

Un museu extens

Metres quadrats d'àrees expositives	9.716
Metres quadrats de reserves	11.788*
6.000 m² corresponen al Dipòsit de Patrimoni Cultural de Catalunya	
Hectàrees de jaciments a l'aire lliure	27,9 Ha d'Empúries 26 Ha Olèrdola 54 Ha Ullastret*
*A Ullastret s'han sumat les 37,5 Ha de Castell de Palamós	
Objectes arqueològics	160.000

El MAC en xifres

El museu com a font de coneixement

Laboratoris de conservació-restauració	3	
Biblioteca especialitzada	+30.000	llibres i revistes
Arxiu fotogràfic	+80.000	fotografies
Peces en dipòsit de llarga durada	500	
Projectes quadriennals de recerca en curs	11 7	liderats pel Museu
Grans itineraris patrimonials impulsats pel Museu	2	Ruta de l'Art Rupestre Ruta dels Ibers
Xarxes internacionals de museus	3	Iron Age Europa Ruta dels Fenicis European Exhibition Network
Xarxes de museus coordinades pel MAC	2	Xarxa de Museus i Jaciments d'Arqueologia de Catalunya (Arqueoxarxa) Servei d'Atenció als Museus - Girona
Personal adscrit al Museu que treballa cada dia per fer el Museu més acollidor, més comprensible i més eficient	78	42 dones 36 homes persones

projectes

rellevants del 2024

Un museu obert, popular i atent
als interessos i necessitats dels seus
públics

Objectiu estratègic

1

L'any 2024 s'ha assolit la xifra de 257.407 visitants, que continua consolidant el MAC com el segon museu nacional més visitat a Catalunya, el primer de temàtica arqueològica. Destaquen especialment els 145.211 visitants a la ciutat grega i romana d'Empúries.

S'ha incrementat la visibilitat a les xarxes socials i s'ha iniciat el camí de posicionament a TikTok amb 1.380 seguidors.

En l'àmbit de la comunicació s'ha creat la imatge de marca per millorar la singularitat visual del conjunt de les seus del MAC.

El posicionament del MAC, quant a la satisfacció de la visita, ha assolit un índex NPS de 63,12, valor que indica que el Museu té una reputació molt sòlida entre els seus visitants.

1.1. L'acció educativa

La valorització del patrimoni arqueològic és una de les prioritats del MAC i amb aquesta finalitat desplega un oferta educativa adreçada als alumnes dels centres educatius del país que apropa l'arqueologia al món educatiu, alhora que incentiva la indagació, la participació, l'experimentació i el treball cooperatiu.

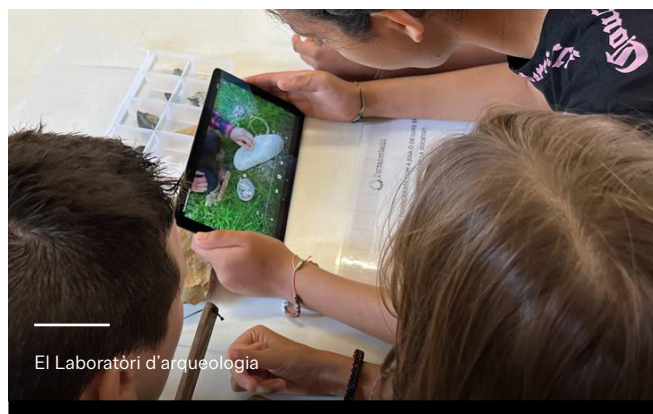
Així, 57.528 alumnes, majoritàriament procedents d'ESO i d'educació primària, han visitat les diferents seus del Museu el 2024, dada que representa un increment del 3,5% en relació amb les dades de l'any anterior.

Cal tenir en compte que els centres educatius que han visitat el Museu majoritàriament han participat en les visites guiades i en alguna de les seixanta-dues propostes educatives que s'ofereixen, de les quals s'han fet fins a 1.722 sessions.

La participació del MAC en projectes educatius d'àmbit territorial, en col·laboració amb entitats de l'entorn, facilita l'arrelament i la presència dels diferents equipament en la realitat que els envolta. Alguns dels més destacats es presenten en la taula següent.

Seu	Projecte	Entitats promotores
Barcelona	Dues sessions d'osteologia i paleopatologia	Màster Interuniversitari d'Antropologia Biològica UB-UAB
	Una classe de paleopatologia	Grau de Medicina de la UB
Empúries	Visites i activitats per als alumnes de primària del municipi	Ajuntament de l'Escala
Girona	Projecte educatiu "Monestirs benedictins"	Monestir de Sant Daniel, instituts del territori, ICE de la UdG
	Presentació del MAC-Girona	Grau d'Història de l'Art de la UdG
	Presentació del MAC-Girona	Màster en Formació del Professorat d'SOC i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes
	Programa Edunauta	Ajuntament de Girona
	VI Concurs escolar sobre Olimpisme Culturaesportitza't	Càtedra d'Esport de Girona
Empúries i Girona	Projecte 30xatu: FP i drets humans	Xarxa de Museus i coordinadora d'ONG de Girona
Empúries, Girona i Ullastret	Programa Indika	
Centre Iberia Graeca	XIII Concurs de Cultura Clàssica Odissea. "L'alimentació a Grècia i Roma"	APLEC
CASC	Xerrada sobre arqueologia subaquàtica	Escola Can Puig. Banyoles
	Visita al laboratori del CASC d'estudiants de grau	Universitat de Girona

1.1. L'acció educativa

Les activitats educatives del MAC Barcelona s'han reformat i adaptat totalment o parcialment als continguts i la museografia de la nova exposició permanent "IMPERIVM. Històries romanes".

Durant l'any 2024, el MAC Empúries ha renovat i actualitzat diversos dels materials necessaris per als tallers. tasca que ha comptat amb una subvenció des de la Xarxa de Museus de Girona. Així, s'ha comprat material per al taller d'arqueologia, s'han reimprès els materials de la Gimcana pels racons d'Empúries i s'han refet també els plafons explicatius del taller de mosaics. La seu de Girona, per la seva part, ha treballat en el nou disseny d'alguns guions de les activitats educatives, com "El laboratori d'arqueologia", "Girona Monàstica", "Gallicanti" i "De la pedra al PVC".

Paral·lelament, s'ha treballat en un model d'enquesta de satisfacció que permeti millorar el retorn que fan els centres educatius que participen en les activitats del

Museu i oferir-los informació sistemàtica i actualitzada de totes les seus. Al mateix temps també s'ha generat un model d'enquesta que pot operar mitjançant xarxa Wifi; malauradament, aquesta proposta no s'ha pogut aplicar, atès que alguns dels jaciments no disposen de xarxa.

En el marc de la seu de Barcelona, s'ha desplegat la nova Comunitat d'Aprenentatge en Arqueologia i Educació ATENA, que es defineix com un espai col·laboratiu on investigadors, docents, estudiants i professionals de diverses disciplines poden unir-se per explorar noves metodologies en l'educació arqueològica, i fomentar l'aprenentatge continu amb empatia, pràcticitat i creativitat com a valors centrals. El 2024 aquesta seu ha organitzat una sessió de formació en format hackatò que ha explorat qüestions relacionades amb els estàndards educatius, la metodologia, la formació i el desenvolupament de capacitats en les ciències socials.

Nova plataforma per a a difusió de l'oferta educativa

El 2024 s'ha obert la nova plataforma www.maceducacio.cat, adreçada tant als docents que vulguin preparar de manera autònoma la seva visita, com a aquells que vulguin ser participants d'alguna de les activitats que es proposen. Aquesta eina posa al seu abast la informació de les diferents seus, el projecte educatiu del MAC, la història i el contingut patrimonial de cada equipament, les diferents activitats que ofereix –que es poden cercar per seus, per nivell educatiu o per temàtica– i el conjunt de recursos transversals que els permeten complementar les sortides.

1.2. L'acció cultural

Són moltes i molt diverses les propostes i activitats culturals que el MAC ofereix al llarg de l'any. Sovint aquestes accions responen a la voluntat de fer arribar els continguts i les col·leccions del Museu al públic familiar des d'una perspectiva lúdica; però també esdevenen una eina d'integració del MAC al seu entorn més proper a través de la col·laboració amb entitats i institucions del territori.

Així, durant l'any 2024 el MAC ha posat a l'abast del públic general, familiar i especialitzat fins a 143 activitats, de les quals s'han ofert 485 sessions, en les quals han participat més de 25.000 persones.

Visites guiades

Els primers mesos de l'any el MAC Barcelona ha mantingut les visites a l'exposició "Naufragis: història submergida" i les activitats que hi estan relacionades, com les visites guiades, que en ocasions han comptat amb la presència de membres de l'equip del CASC – és el cas de la visita oferta als membres de l'Associació Posidona –, fins a la inauguració de la nova exposició permanent "IMPERIVM. Històries romanes" i la consegüent oferta de visites guiades que es comencen a programar tots els diumenges a partir de finals de maig.

Altres visites singulars han estat la que han fet al laboratori del CASC trenta components d'AVAC o la oferta als membres de la comunitat grega de Catalunya a la renovada exposició permanent del MAC Barcelona.

Es manté l'oferta de visites guiades, rutes i recorreguts per descobrir l'entorn de les diferents seus del Museu, com la ruta "Una passeja pel Montjuïc més desconegut"; les visites "Girona monàstica", "Claustres. Un passeig per tres espais romànics" i "Quan el museu no era museu" a la seu gironina. El MAC Ullastret ha programat de forma regular visites guiades al jaciment i el museu monogràfic, i ha tornat a oferir la Ruta Josep Pla, en col·laboració amb la Fundació de l'autor, amb el "Vermut literari" com a complement a la Ruta, que ha inclòs un petit recital de textos de l'autor empordanès. Així mateix, la seu d'Olèrdola ha dut a terme un seguit de visites guiades que tenen com a objectiu mostrar les diferents fases d'ocupació del jaciment.

Aprofundir en determinats aspectes relacionats amb els continguts de les diferents seus del MAC és la clau d'un seguit de recorreguts temàtics. Destaquen les ja habituals visites guiades romanes a Empúries, disponibles pràcticament tots els caps de setmana i diàriament als mesos de juliol i agost, i la visita mensual "Empúries virtual"; les visites "Els ibers i el mar" al poblat ibèric de Castell (Palamós), organitzada

1.2. L'acció cultural

de març a novembre pel MAC Ullastret i el Museu de la Pesca de Palamós, i les visites de la seu d'Olèrdola, "Olèrdola, una ciutat medieval al cor del Penedès", "Vi i cellers a la ciutat medieval" i "Olèrdola, 4.000 anys d'història", a les quals el 2024 s'han afegit "La visita a les excavacions recents a la muralla", per donar a conèixer la recerca arqueològica duta a terme, i "L'art de construir esglésies", que en repassa els sistemes constructius des de la planificació fins als acabats.

"Visibles i invisibles. Dones a la *civitas* Olerdola" i "Quin era l'ús que feien els ibers de l'aigua?" són les dues noves propostes dramatitzades del MAC Olèrdola, que s'afegeixen a la ja tradicional visita dinamitzada "Ermegodo, una dona del segle X". També s'ha creat un nou guió amb el títol "D'amors i venjances" per a les visites dramatitzades "Cap al Tard" que ofereix la seu emporitana, juntament amb "Bibendum", aquesta darrera en col·laboració amb Glops d'Història. Les seus d'Ullastret i Girona mantenen les visites dramatitzades "Adéu Indika!" i "Un passeig per la història de Sant Pere de Galligants", respectivament.

El públic familiar ha estat el destinatari de dues activitats en format gimcana organitzades a la seu emporitana, "Els ous misteriosos" i "Un talp a Emporion", basada en

el llibre amb el mateix títol de Martí Gironell i Coaner Codina.

Tallers i activitats experiència

El gran destinatari de l'oferta de tallers i activitats experiència del Museu és el públic infantil i familiar, amb l'objectiu tant de fer-los arribar el contingut de les diferents seus com de transmetre'ls la passió per l'arqueologia de manera lúdica i dinàmica. Conformen l'oferta tallers com "Detectius del passat", "Màgia i misteri a l'Antic Egipte. Endinsa't en l'univers simbòlic dels rituals egipcis!", "La Tupinamburga i el món màgic de les plantes", "Guisla, la remeiera", "Olèrdola, una muntanya d'històries" o la "Gimcana del Parc d'Olèrdola, l'estrany viatger i el seu mapa", o els tallers de circ, al MAC Barcelona, per donar a conèixer diferents disciplines aptes per a totes les edats, a més de les diferents activitats i tallers organitzats en el marc de la fira Triumvirat Mediterrani i la Fira d'Entitats de l'Escala, en què col·labora el MAC Empúries, a banda del festival Familiaria, organitzat per aquesta seu durant l'estiu.

La seu barcelonina ha programat dos tallers didàctics d'antropologia biològica al laboratori del MAC adreçats

Visita teatralitzada a Ullastret

Familiaria a Empúries

1.2. L'acció cultural

al públic adult no especialitzat, que han inclòs la visita al laboratori d'antropologia i paleopatologia. Els estudis antropològics també han centrat la visita guiada al suburbi fora muralla del Pla dels Albats i el taller "L'arqueologia de la mort", organitzats pel MAC Olèrdola.

I en el marc de la tercera edició del cicle "Beu-te els museus", el MAC Empúries, el MAC Girona i el MAC Ullastret han ofert una visita combinada amb explicacions i tast de vi dels cellers Bonfill Arché Pagés, Espelt Viticultors i Mas Llunes, respectivament.

Tanquen l'any els tallers familiars de Nadal que ofereixen totes les seus del MAC, com són els tallers a Empúries i Girona, l'Arqueonadal d'Ullastret o "Els tions han arribat al Parc d'Olèrdola", del qual s'han fet set edicions, i la participació de les seus d'Empúries, Girona i Ullastret en la campanya Nadal al Museu organitzada i coordinada per la Xarxa de Museus de Girona.

Benestar i salut mental

El denominador comú d'un seguit d'activitats experiència que organitza el Museu és el benestar i la salut emocional. Es consoliden, així, la participació de la seu d'Empúries en el Festival Emporiom, del qual s'ha celebrat la tercera edició, amb una proposta d'activitats al voltant del ioga, la meditació i el Kirtan en diversos espais del jaciment, i la contribució del MAC Ullastret al projecte "Museus = espais de benestar" amb una ruta a peu per l'antic camí d'Empúries al nucli medieval d'Ullastret, i amb l'acollida a la seu d'una jornada tècnica per reflexionar sobre la solitud no volguda, dirigida a professionals de salut i tècnics de museus. S'hi afegeix també el "Concert de música meditativa i vibracional" a càrrec de Marta Serra i el taller de mosaics dirigit al col·lectiu de gent gran, oferts al MAC Girona.

Jornades de portes obertes

Les jornades de portes obertes s'afegeixen a la celebració de diades assenyalades en el calendari català, com Sant Jordi o l'Onze de Setembre, i en el calendari marcat per les festivitats i altres commemoracions de l'entorn de cada una de les seus, com el Triumvirat Mediterrani que se celebra al MAC Empúries, les Fires de Sant Narcís a la seu gironina, la Trobada de Pobles d'Olèrdola i la Festa Viu el Parc al MAC Olèrdola, o la iniciativa Viu Montjuïc, en què col·labora la seu barcelonina.

El MAC s'afegeix a la commemoració de les diferents jornades patrimonials d'àmbit nacional i internacional relacionades amb el món museístic i de l'arqueologia, concretament les diferents seus del Museu participen activament en la Nit dels Museus, les Jornades Europees d'Arqueologia, el Cap de Setmana Ibèric, les Jornades Europees del Patrimoni i la Setmana de la Ciència.

1.2. L'acció cultural

En el marc de totes aquestes celebracions, a més de visites guiades centrades en algun aspecte determinat, com són les visites a les excavacions acompanyades per l'equip d'arqueòlegs que ofereix Empúries, s'elabora una oferta d'activitats específica, com la visita i tastos de tapes inspirades en la gastronomia clàssica a càrrec d'Aion Culinary que programa el MAC Empúries la Nit dels Museus, o els jocs "Museus per a l'educació i la investigació" i la visita "Obre bé els ulls", que les seus de Barcelona i Girona, respectivament, organitzen el Dia Internacional dels Museus.

També s'han ofert activitats singulars per celebrar les Jornades Europees d'Arqueologia, com els tallers "Arqueòlegs, detectius del passat" del MAC Barcelona i "Tot fent d'arqueòlegs detectius" del MAC Olèrdola; o en ocasió del Cap de Setmana Ibèric, amb els tallers "El repte de les restes incinerades" de la seu de Barcelona, "Qui era qui a la societat ibèrica" de la seu d'Ullastret i el taller sobre l'ús de l'aigua a la tintoreria ibèrica que Olèrdola programa juntament amb la visita "Quin era l'ús que en feien els ibers de l'aigua?".

Altres fites importants del calendari són les Jornades Europees del Patrimoni, en el marc de les quals s'han ofert, per exemple, les activitats "El banquet romà. Taller i tast" a Barcelona i "Guardians del patrimoni" a Girona; i la Setmana de la Ciència, durant la qual la seu gironina ha programat el taller "De l'excavació a l'exposició".

Seminaris, conferències i presentacions

Un any més el MAC ha estat el marc triat per a la celebració de les Jornades de Didàctica de les Llengües Clàssiques, que organitza cada any el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya. A la seu emporitana s'ha impartit el curs de formació de divendres 15 de març, en què els tècnics del jaciment han explicat les darreres recerques arqueològiques, i al MAC Ullastret s'hi ha dut a terme la jornada de dissabte, que s'ha completat amb una visita a la ciutat ibèrica d'Ullastret conduïda pel responsable de l'equipament.

El 14 de maig el MAC Ullastret ha acollit la trobada anual de mentors digitals del Baix Empordà, un grup de mestres del Departament d'Educació encarregats d'assessorar els centres educatius de la província en temes digitals. La trobada, que amb caràcter periòdic s'organitza en diferents espais culturals de la província, té un doble objectiu: conèixer llocs i espais amb algun recurs digital interessant i fer un treball específic relacionat amb la temàtica digital. En aquesta ocasió, els tècnics del MAC Ullastret han explicat els recursos digitals amb què compta i el Departament d'Ensenyament ha organitzat una sessió de formació sobre realitat augmentada.

A la seu de Barcelona ha tingut lloc, el 12 de desembre, en el marc de les activitats Arqueonet, el seminari "La dona es converteix en deessa", una anàlisi del rol de la dona a l'antiga Roma i el procés d'emancipació que van dur a terme durant els segles en què l'Imperi va regnar en el Mediterrani.

1.2. L'acció cultural

Homenatge a Pere Bosch Gimpera

El 2024 s'ha commemorat el cinquantè aniversari de la mort de Pere Bosch Gimpera, prehistoriador, arqueòleg i impulsor del Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC), del qual va ser el primer director. L'homenatge ha estat impulsat per la Universitat de Barcelona, l'Institut d'Estudis Catalans i el MAC, amb la col·laboració del Memorial Democràtic, la Fundació Bosch Gimpera i la Reial Acadèmia de Bones Lletres. El tret de sortida de l'Any Bosch Gimpera l'ha donat l'acte institucional celebrat el 25 d'octubre a la Universitat de Barcelona, seguit de la inauguració el 7 de novembre de l'exposició temporal "El museu somiat. Pere Bosch Gimpera i el MAC", que s'ha pogut visitar a la seu barcelonina del MAC del 15 de novembre al 31 de desembre, i de la jornada "Pere Bosch Gimpera, una visió polièdrica", que ha acollit el 21 de novembre l'Institut d'Estudis Catalans.

Així mateix, els tècnics del CASC han impartit cinc conferències al llarg de l'any, fruit de la seva participació en diversos seminaris i jornades, i ha format part de la taula rodona "L'actual crisi climàtica i la conservació del patrimoni arqueològic", com a part del programa del Simposi Paisatge i Hàbitats. "Variabilitat ambiental i adaptació humana a Catalunya durant el quaternari", organitzat per l'ARQUEOXARXA.

Activitats singulars i espectacles

El 2024 MAC Barcelona ha renovat la seva participació en la iniciativa Viu Montjuïc, amb "El petit festival del MAC", un esdeveniment per a totes les edats amb concerts didàctics, projeccions de cinema familiar, espais per a jocs i espectacles de màgia i de titelles, i el Festival Barcelona Dibuixa, amb el taller "Posem cara als nostres avantpassats", a partir de les estructures òssies descobertes dels nostres avantpassats.

Així mateix, la seu barcelonina ha col·laborat amb l'America's Cup 360° CARD, amb l'entrada gratuïta a tots els participants; ha participat també en l'exposició "Art en pedra", que ha ofert una visita guiada conjunta a la Pedrera i al MAC. Iniciatives que també han captat l'atenció del públic han estat la visita guiada "Gossos benvinguts!" i el taller pràctic amb consells per passejar gossos en entorns urbans duta a terme amb motiu del Dia del Gos.

A tot plegat, cal afegir-hi el cicle de contacontes de tardor "Un MAC de contes" i les activitats de Nadal, entre les quals destaca el concert de nadeses itinerant per les sales del Museu, a càrrec de la Coral Capella Gramalla.

El 27 de juliol s'ha celebrat l'acte d'inauguració de la nova exposició permanent de la seu emportina del MAC, "Empúries. Port de cultures". Els assistents han pogut visitar la nova exposició de la mà dels tècnics i arqueòlegs del jaciment, i han gaudit de la projecció

1.2. L'acció cultural

Dia Internacional de la Llibertat d'Expressió del Pensament

El Departament de Cultura ha impulsat una acció coordinada dels equipaments nacionals culturals el dia 20 de setembre, Dia Internacional de la Llibertat d'Expressió del Pensament, per reflexionar sobre la llibertat d'expressió i la diversitat cultural, defensar aquest dret fonamental i generar espais segurs per a la creació artística i l'expressió cultural.

El MAC Barcelona s'ha afegit a la celebració amb la programació d'un concert de música clàssica en el marc del qual l'actor Josep Maria Roviralta ha fet una lectura del Decàleg per a la garantia de la llibertat d'expressió als equipaments culturals de Catalunya, acordat el mes de gener, que, entre altres coses, destaca que "la llibertat d'expressió és un dret humà fonamental i un element central en les societats democràtiques", reivindica "la visibilitat i l'empoderament de tots els equipaments culturals i aspira que a Catalunya les veus diverses puguin trobar la seva possibilitat d'expressió sense por de la repressió o la censura".

del videomapatge elaborat per a l'ocasió que ha posat punt final a la vetllada.

La col·laboració de la seu d'Empúries amb l'Ajuntament i altres entitats de l'Escala es concreta també en l'organització de les edicions anuals de la Cursa de la Dona, la XIX Marató d'Empúries i la programació de quatre espectacles del Festival Portalblau al fòrum.

Empúries ha estat, així mateix, la seu de la Trobada Jove de l'Alt Empordà 2024, amb activitats gratuïtes per als joves que durant l'estiu participen en activitats de lleure, casals, espais joves i entitats juvenils de la comarca.

La literatura és present en l'oferta cultural del Museu, destaquen els actes organitzats al MAC Empúries en el marc de la col·laboració que manté amb la Llibreria Vitella de l'Escala. Així, el 29 de juny s'hi ha presentat la conversa literària entre Josep Maria Esquirol, catedràtic de Filosofia de la Universitat de Barcelona, i l'editora Sandra Ollo sobre diversos temes vinculats a la filosofia i l'educació, i el 6 de juliol s'ha programat el recital a càrrec de la companyia francesa Démodocos "Ulisses a la deriva. Passatges de la odissea", amb el professor Philippe Brunet, que ha recitat els textos en grec antic, i Eloi Creus, filòleg clàssic, traductor, editor i crític literari, que ha estat l'encarregat de la recitació de la traducció al català de Carles Riba.

Un any més, el MAC Empúries ha estat el marc triat per a la celebració de la quarta edició del festival de cinema Pèplum, organitzat en col·laboració amb l'Associació d'Amics d'Empúries Untikesken i l'Ajuntament de l'Escala, del 22 al 24 d'agost. La programació ha combinat xerrades, una visita guiada al jaciment i la projecció dels films *Juli Cèsar*, de Joseph L. Mankiewicz (1953), i *August. El primer emperador*, de Roger Young (2003).

Per la seva banda, la seu gironina ha organitzat, en col·laboració amb entitats municipals i del territori, dos tastos de vi en el marc de la fira "Tocs de vi"; l'activitat "Els museus surten al carrer", organitzada per la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona, i quatre concerts, un a càrrec de Mos Azimans, dins del cicle "Girona. Ciutat de trobadors", un altre en el festival

1.2. L'acció cultural

"Simfònic", i dos en el marc del festival "Concerts a cegues".

Durant l'estiu, s'han dut a terme al MAC Ullastret un seguit d'actes singulars, com el concert, a mans de l'Emporion Quartet, per commemorar l'Any Montserrat Vayreda, o el recital de rapsòdia i guitarra ofert pel grup L'Empordanet després d'uns anys d'aturada.

La seu d'Olèrdola manté la seva col·laboració en la Trobada dels Pobles d'Olèrdola, la Festa Viu el Parc, la Cursa al Castell d'Olèrdola, la caminada solidària

"Caminem per tu, Pol" i el programa Parcs en Concert. En paral·lel, la seu ha acollit diverses activitats relacionades amb el món del vi, com el Most Festival; la proposta Divendres DiVins, que combina el tast de vins amb la literatura; la 3a Trobada de Productors d'Ancestrals de Catalunya, i la presentació de dos productes nous del Cellar Amat i Montaner.

Vespres d'Estiu

Un any més el MAC Olèrdola ha organitzat, els dies 27 de juliol i 3 d'agost, els Vespres d'Estiu, dins la seva programació estiuenca consolidada, en col·laboració amb l'Ajuntament d'Olèrdola i la Diputació de Barcelona. La proposta se centra en el gaudi de la cultura i la natura a través de l'oci i l'espectacle. Visites guiades, observació d'estels, música i zona gastronòmica amb productes de proximitat, tast de vins amb transfons històric, projeccions lumíniques a la cisterna... s'uneixen per poder gaudir de la cultura tot admirant les vistes panoràmiques del Penedès.

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

El MAC continua treballant per fer arribar l'oferta cultural a la societat amb campanyes de comunicació i màrqueting que es difonen tant per mitjans propis –web i xarxes socials del Museu– com pels diferents canals a l'abast.

Entre les actuacions del 2024 cal destacar la finalització del procés de creació de la marca gràfica “MAC” i del manual d'aplicació visual. Aquesta nova marca aporta singularitat i personalitat pròpia a cada seu alhora que regula la convivència amb la identitat corporativa institucional.

A més, s'han dut a terme campanyes de màrqueting per a les quals s'han produït bosses i ventalls, que inclouen una referència a l'exposició “IMPERIVM” i la nova marca gràfica MAC, i auriculars en ocasió de les Jornades Europees del Patrimoni com a promoció de l'Arqueoxarxa.

Seguint la col·laboració amb National Geogràfic s'ha programat quatre visites exclusives per als seus subscriptors a l'exposició Imperium. Històries romanes, amb la participació de 120 persones.

Campanyes de difusió i publicitat

Al llarg de l'any el MAC ha treballat en un conjunt de campanyes de difusió amb l'objectiu de donar a conèixer l'activitat de les diferents seus, centrada

especialment en l'obertura al públic de dues noves exposicions permanents: “IMPERIVM. Històries romanes” a Barcelona i “Empúries. Port de cultures” al jaciment grecoromà.

La inauguració d’“IMPERIVM. Històries romanes” ha anat precedida d’una campanya de publicitat integral amb accions en suport digital i físic, de ràdio i TV, que s’han materialitzat en deu falques radiofòniques emeses a RAC1, una tanca publicitària al metro de Passeig de Gràcia durant sis mesos, dues pàgines de publicitat a la revista *BonArt*, dues insercions al diari local *ZonaSec* del barri del Poble-sec, la inserció de tres-centes banderoles als carrers de Barcelona durant un mes (i una altra campanya sobre les activitats del Museu) i campanyes de bàners a les edicions digitals de *TimeOut*, *El Periódico*, *Regió7* i *Diari de Girona*. També s’ha treballat una campanya de promoció digital a través de Google ADS i META (Facebook i Instagram). La gran novetat, però, ha estat la creació d’un espot publicitari per a televisió, que s’ha emès al llarg de tres setmanes a TV3 i l'SX3.

Així mateix, la campanya engegada per a la difusió i promoció d’“Empúries. Port de cultures” s’ha concretat en vint-i-quatre falques emeses a RAC1, sis opis digitals i en paper a les estacions de RENFE de Sants, Passeig de Gràcia i Plaça de Catalunya, dues-centes banderoles als carrers de la ciutat de Girona i bàners al diari *Ara* i a la revista *TimeOut*. Empúries ha estat

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

també el centre d'una campanya de comunicació per promocionar la visita al jaciment i les activitats programades per a l'estiu, que ha inclòs, com a accions destacades, una càpsula de vídeo, un anunci gràfic i un concurs a xarxes per generar compromís, augmentar la visibilitat del perfil i generar trànsit cap a la pàgina web.

En l'àmbit publicitari també s'han fet accions puntuals per a les diferents seus, com ara una campanya de vint-i-quatre falques de ràdio a l'emissora Cadena Ser Penedès-Garraf per difondre els "Vespres d'Estiu" d'Olèrdola, i una desena d'activitats destacades al web Menuts Girona per promocionar les activitats familiars del MAC Girona.

Amb el lema "Un museu, cinc seus", el MAC ha engegat una campanya transversal a la revista *Sàpiens* i el digital

Núvol sobre les activitats destacades de les seus. A més, a la revista *Món Docent*, adreçada a la comunitat educativa, s'ha inclòs publicat redaccional sobre la jornada "Atena, la mirada pedagògica del MAC".

Així mateix, el MAC ha elaborat un vídeo promocional, amb un guionatge que transmet emocions des de l'arqueologia i centrat en les diferents seus, que s'ha presentat en el marc de les jornades del projecte internacional META-MUSEUM a Torí.

El 2024 s'han tornat a editar i distribuir 10.000 exemplars del MACTiquet i 15.000 exemplars de l'agenda trimestral del Museu, que es distribueix als principals equipaments turístics i culturals de la ciutat de Barcelona i a la resta de seus del MAC. A més, s'han editat 50.000 unitats de fullets específics de cada seu, de les exposicions "IMPERIVM: històries romanes" i "Empúries: port de cultures", i quadríptics del MAC en idiomes (català, castellà, anglès i francès). A Barcelona també s'han editat 500 unitats d'un quadernet per a infants per a la visita d'"IMPERIVM", 4.400 impressions del plànol guia del Museu en català, castellà i anglès, i 100 unitats del programa de mà del concert de Nadal.

MAC digital: butlletins, xarxes socials i web

Durant el 2024 des del MAC s'han tramès un total de 79 "InfoMAC" digitals, dotze dels quals corresponen a l'agenda mensual d'activitats sobre exposicions, activitats específiques, esdeveniments singulars del Museu o enviaments per a premsa. En total, han estat 192.393 enviaments, amb una ràtio d'obertura del 19,7 % de mitjana. Cal destacar l'augment de 495 subscriptors de la base de dades del MAC, que el 2024 ha arribat a la xifra de 12.175.

Les 2.112 publicacions en xarxes socials que el MAC ha fet durant l'any han arribat a gairebé cinc milions d'usuaris i han generat prop de cent mil interaccions. Concretament, el Museu té 61.343 seguidors en el conjunt de perfils a xarxes socials (Instagram, Facebook, X i Tiktok), nombre que representa un increment de més d'un 8,5 % en relació amb les

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

dades de l'any anterior. Cal destacar l'increment d'un 24 % del perfil general del Museu d'Instagram (@macarqueologia), que ha passat de tenir 10.000 seguidors l'any 2023 a tenir-ne 12.400.

Així mateix, el 2024 el Museu ha apostat per apropar-se al públic més jove a través de Tik Tok amb la creació d'un nou perfil en aquesta xarxa social, que en els primers mesos de vida ha aconseguit fidelitzar més de mil tres-cents seguidors, que hi han interactuat amb 8.742 m'agrades. Al llarg de l'any s'han publicat gairebé mig centenar de vídeos sobre l'activitat del Museu, curiositats sobre peces, l'equip que hi treballa i contingut històric divulgatiu, seguint les tendències de la xarxa social.

A tot plegat, cal afegir les dades relatives al canal YouTube del Museu, que ha tingut un total de 28.230 visualitzacions, més d'un 12 % més en relació amb l'any 2023, i en el qual s'han publicat 34 vídeos nous.

D'altra banda, el portal del MAC ha rebut 746.255 visites de 240.772 usuaris durant tot l'any 2024. El 42 % de les visites provenen del tràfic orgànic de

cercadors, i les pàgines més visitades corresponen al portal d'Empúries (97.000 visites), el de Barcelona (83.000 visites) i el general (52.000 visites).

Quant a l'Arqueoblog s'hi han publicat cinc nous articles, obra de la col·laboració de membres de l'equip del MAC. El blog acumula 24.888 visualitzacions d'articles, xifra que el manté entre els blogs de temàtica arqueològica més consultats.

El MAC als mitjans de comunicació

El Museu manté un alt nivell de presència als mitjans de comunicació generalistes, fonamentada en les convocatòries i rodes de premsa, així com en les inauguracions d'activitats i la difusió dels resultats dels projectes de recerca.

Al llarg del 2024 s'han convocat dues rodes de premsa, una per a la presentació de l'exposició "IMPERIVM. Històries romanes" i l'altra per a la de l'exposició "EMPÚRIES. Port de cultures", i s'han tramès vint-i-tres notes de premsa relacionades amb els principals

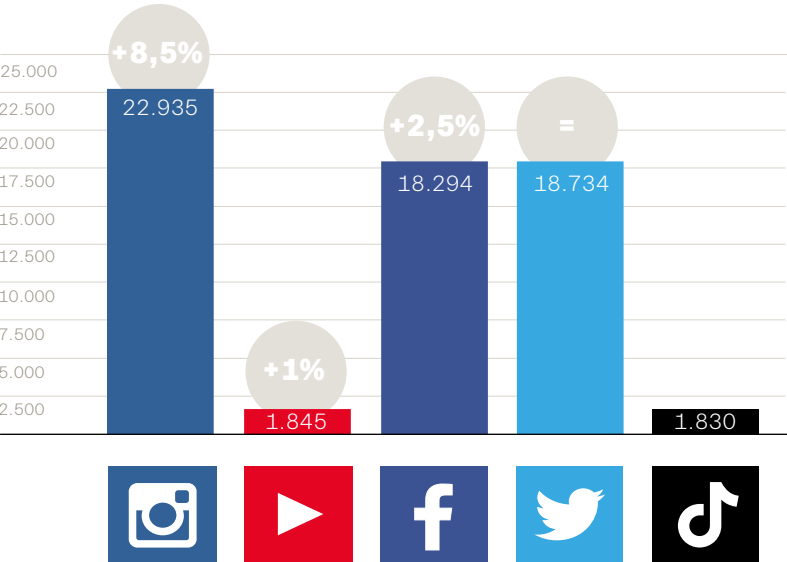

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

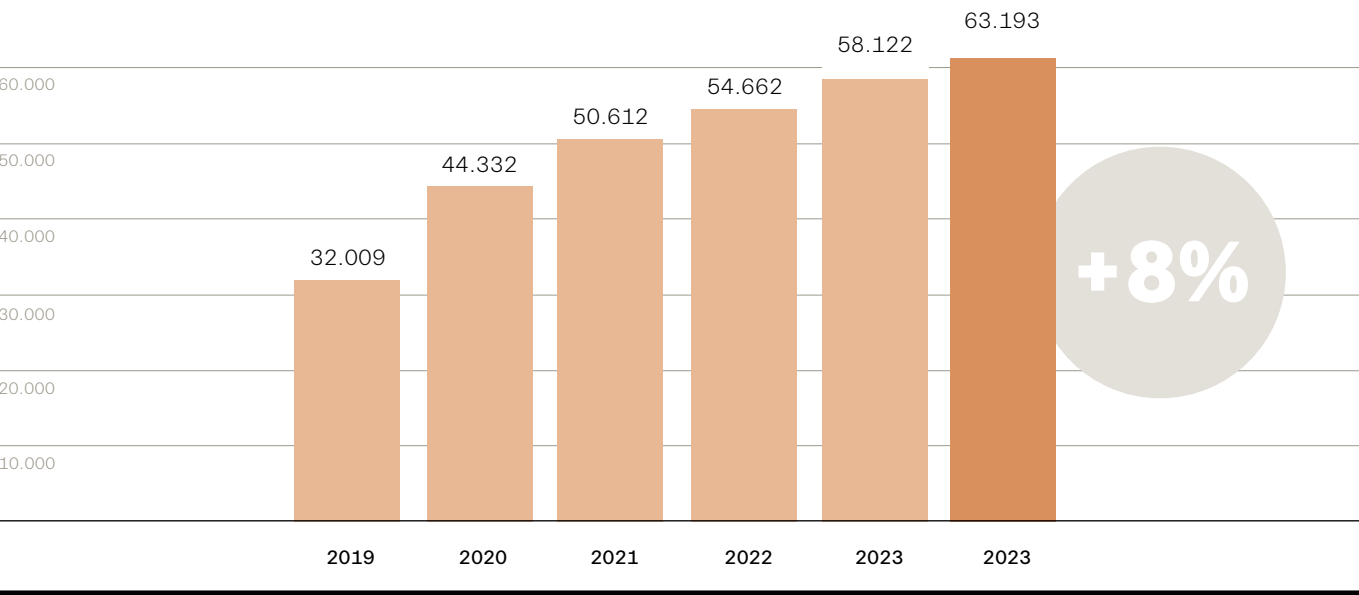
Sessions web

Seguidors a les xarxes socials 2024

Evolució de seguidors a les xarxes socials

1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

resultats de recerca científica i les activitats destacades del Museu, la gran majoria en col·laboració amb l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural i l'Oficina de Premsa del Departament de Cultura. Hi destaquen les corresponents a les dues exposicions permanents; la presentació de tres exposicions temporals –“Passió d'antic. Donació Esteve Estival” a Barcelona, “Eivissa, Empúries, Ensérune. El viatge possible. Una experiència virtual” a Empúries i “El museu somiat. Pere Bosch Gimpera i el MAC” també a Barcelona–; la localització per part del CASC de marques d'ús a les fustes de la sentina del derelict Illes Formigues II; la participació del MAC amb la UNESCO en el marc de la Conferència de la Dècada dels Oceans; la campanya d'excavacions al jaciment neolític de la Draga de Banyoles; l'acord entre el Museu i la Universitat de Barcelona per impulsar la recerca; la formació i la difusió del patrimoni arqueològic; els actes vandàlics al poblat ibèric del Castell de Palamós; les activitats del Dia Internacional del Gos; les recerques arqueològiques a Olèrdola i al sector de Santa Margarida a Empúries; la restauració

i recerca per part del CASC de dues embarcacions exposades al Museu del Port de Tarragona, i el Cap de Setmana Ibèric, entre altres.

Paral·lelament, al MAC Olèrdola s'hi ha dut a terme la filmació, a càrrec de RTVVilafranca, d'una entrevista a un especialista en astronomia i d'un reel promocional per a Penedès Turisme (CCAP), i una sessió fotogràfica per al banc d'imatges de la Ruta del Vi del Penedès, organitzada per Penedès Turisme.

El MAC ha col·laborat també en la campanya contra la sequera engegada per la Generalitat de Catalunya.

Anàlisi del grau de satisfacció dels visitants

El 2024 l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural ha encarregat a l'empresa Sigmados la realització d'enquestes presencials als diferents museus i monuments adscrits per disposar d'informació del grau de satisfacció i recomanació dels usuaris. Així, entre juliol i setembre s'han fet 691 enquestes (256 a Empúries, 97 a Barcelona, 101 a Ullastret, 107 a Olèrdola i 130 a Girona).

Les dades aportades ens donen informació del sexe, edat i lloc de residència, característiques de la visita per edat, visites per edat, coneixement previ de l'equipament, acompanyament del visitant, motiu de la visita, activitat realitzada, valoració dels serveis, valoració final amb l'índex NPS (Net Promoter Score), que mesura la lleialtat dels visitants, i suggeriments de millora.

En funció del grau de recomanació dels equipaments, els visitants es classifiquen com promotors (9-10), passius (7-8) i detractors (6 o menys). L'índex obtingut és la diferència entre el percentatge de promotors i detractors, i el resultat se situa entre 100% i -100%. Aquest resultat s'analitza històricament al llarg dels mesos del projecte. El MAC ha assolit un índex NPS de 63,12, valor que indica que el Museu té, en el conjunt de les seves seues, una reputació molt sòlida entre els seus visitants.

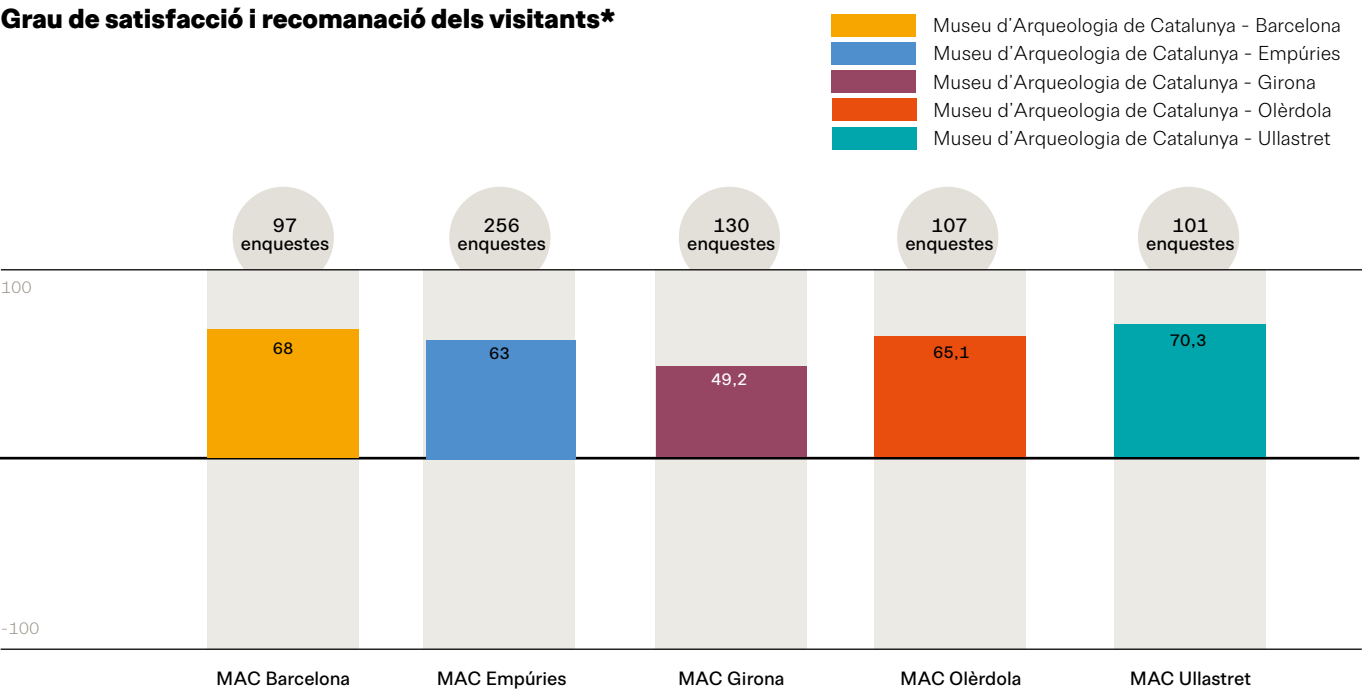
Arqueopòdcast

Aquesta ha estat la tercera temporada del pòdcast divulgatiu de l'Arqueoxarxa, amb el suport i coordinació del MAC, que ha consolidat el seu format recorrent el territori per explicar les històries dels jaciments catalans. En total s'hi han publicat dotze episodis i s'ha superat la xifra de més de 80.000 descàrregues des de l'inici del pòdcast, concretament 83.400, de les quals 33.400 corresponen a descàrregues d'aquesta temporada. Els capítols més escoltats han estat “Empúries. Port de cultures” (5.885 descàrregues), “L'ús quotidià de la ceràmica a Roma” (4.563 descàrregues) i “La gestió de l'aigua a Ullastret fa 2.000 anys” (3.435 descàrregues).

Cal esmentar també el capítol Culte al cos a la Baetulo Romana, Badalona.

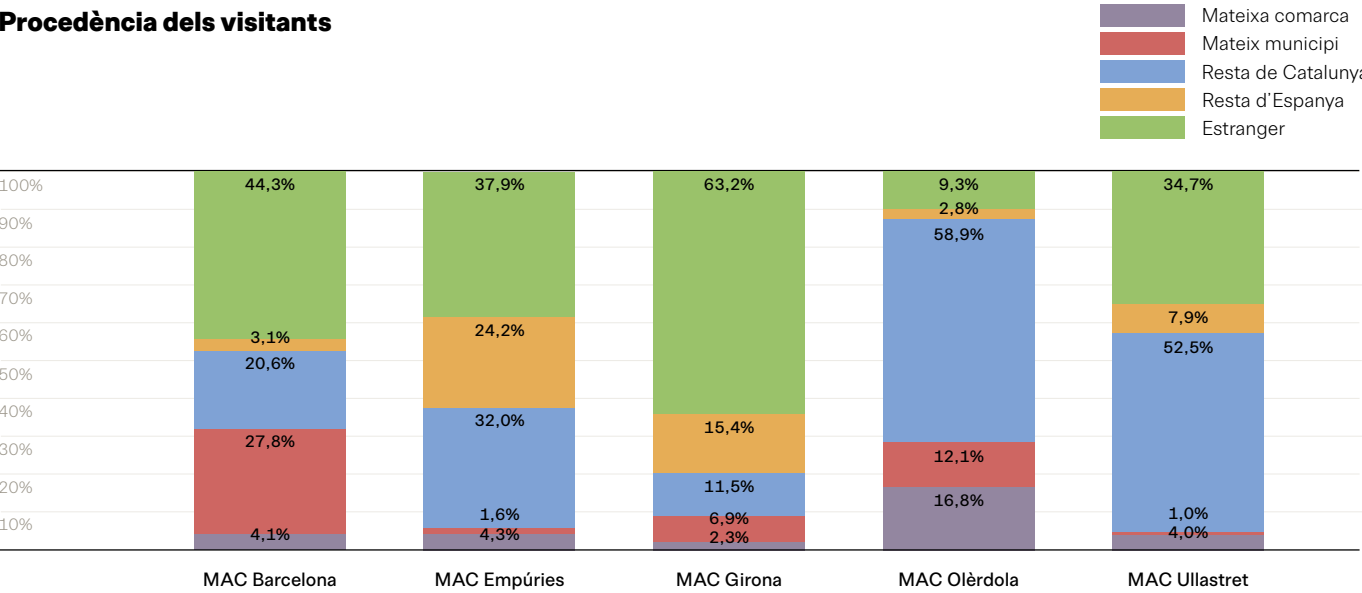
1.3. Difusió, comunicació i màrqueting

Grau de satisfacció i recomanació dels visitants*

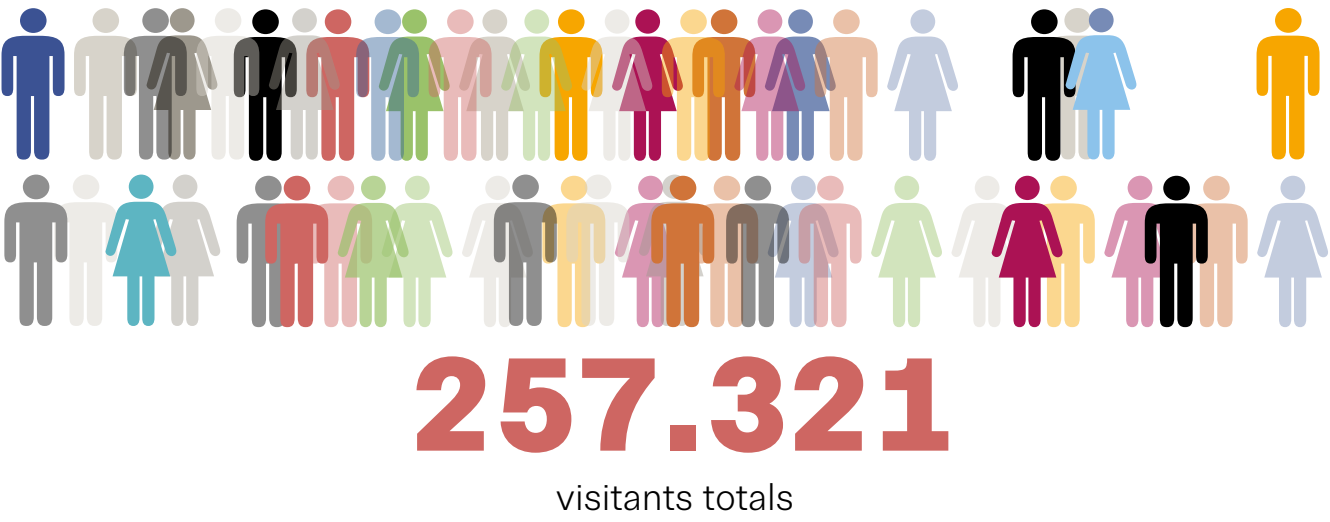
*L'índex NPS (Net PromoterScore) mesura la lleialtat dels visitants. En funció del grau de recomanació dels equipaments, els visitants es classifiquen com PROMOTORS (9-10), PASIUS (7-8) i DETRACTORS (6 o menys). El resultat de l'índex serà la diferència entre el percentatge de PROMOTORS i DETRACTORS, donant un resultat entre 100% i -100%. Aquest resultat s'analitzarà històricament al llarg dels mesos del projecte. Enquestes realitzades el primer trimestre de 2024, excepte Girona, que es va realitzar de l'11 de juliol al 27 d'esetembre

Procedència dels visitants

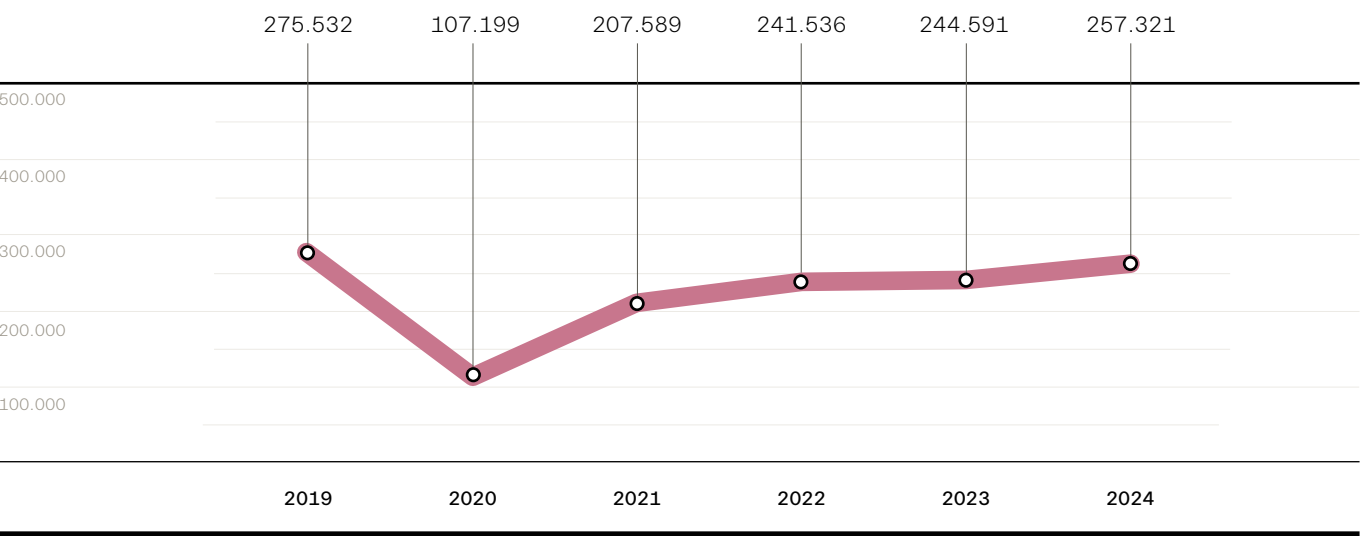

1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants

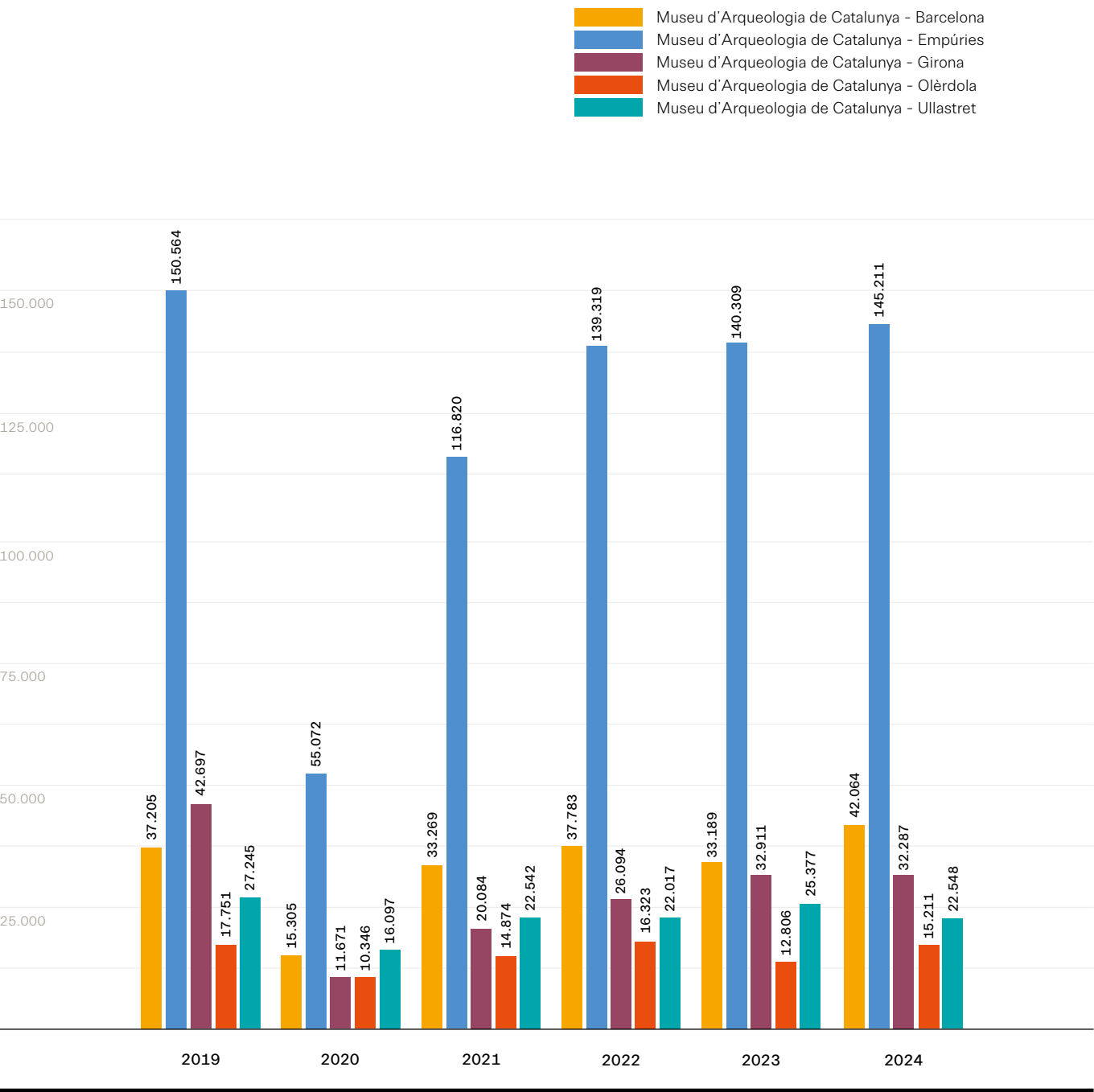

Evolució anual de visitants

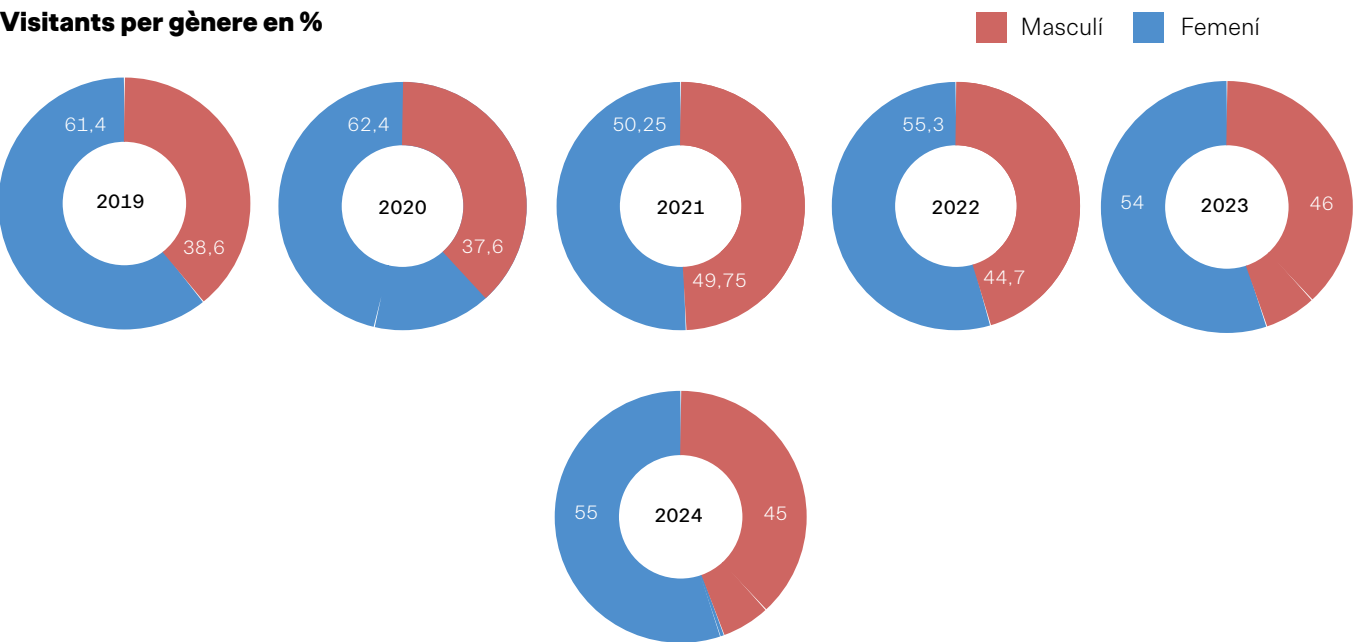
1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants per seus

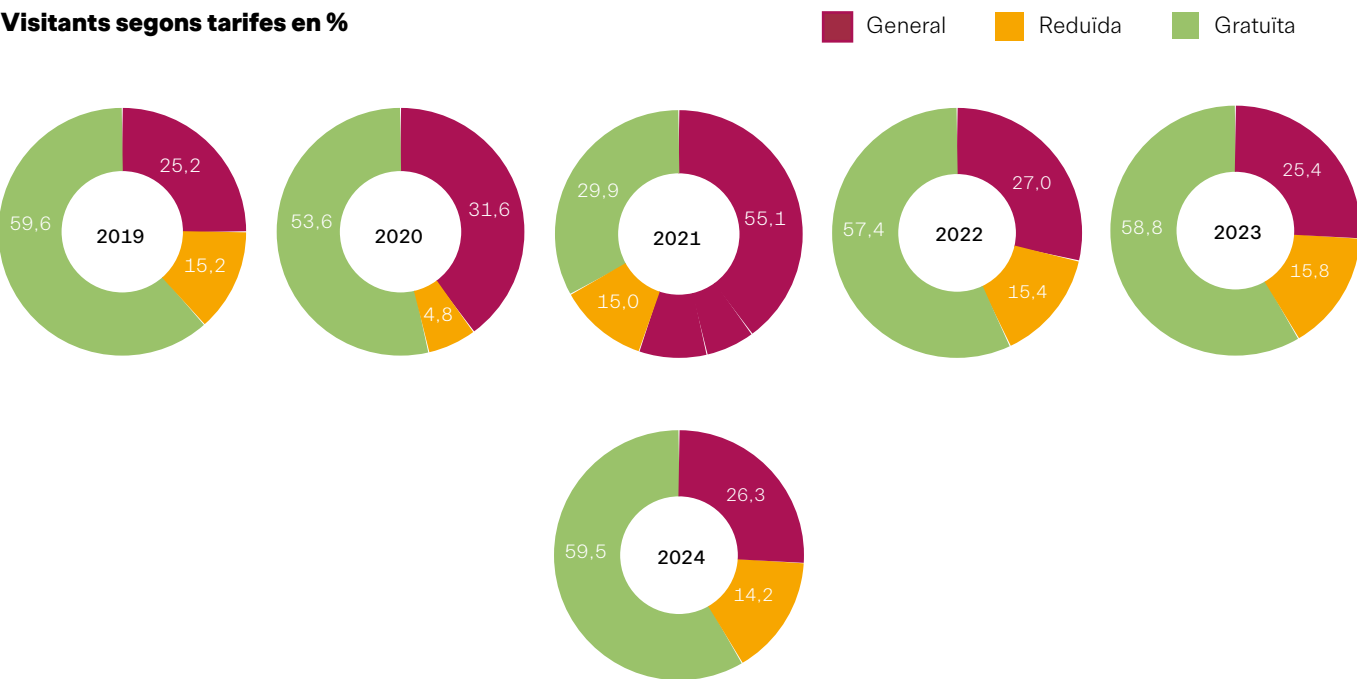

1.4. Dades de visitants

Visitants per gènere en %

Visitants segons tarifes en %

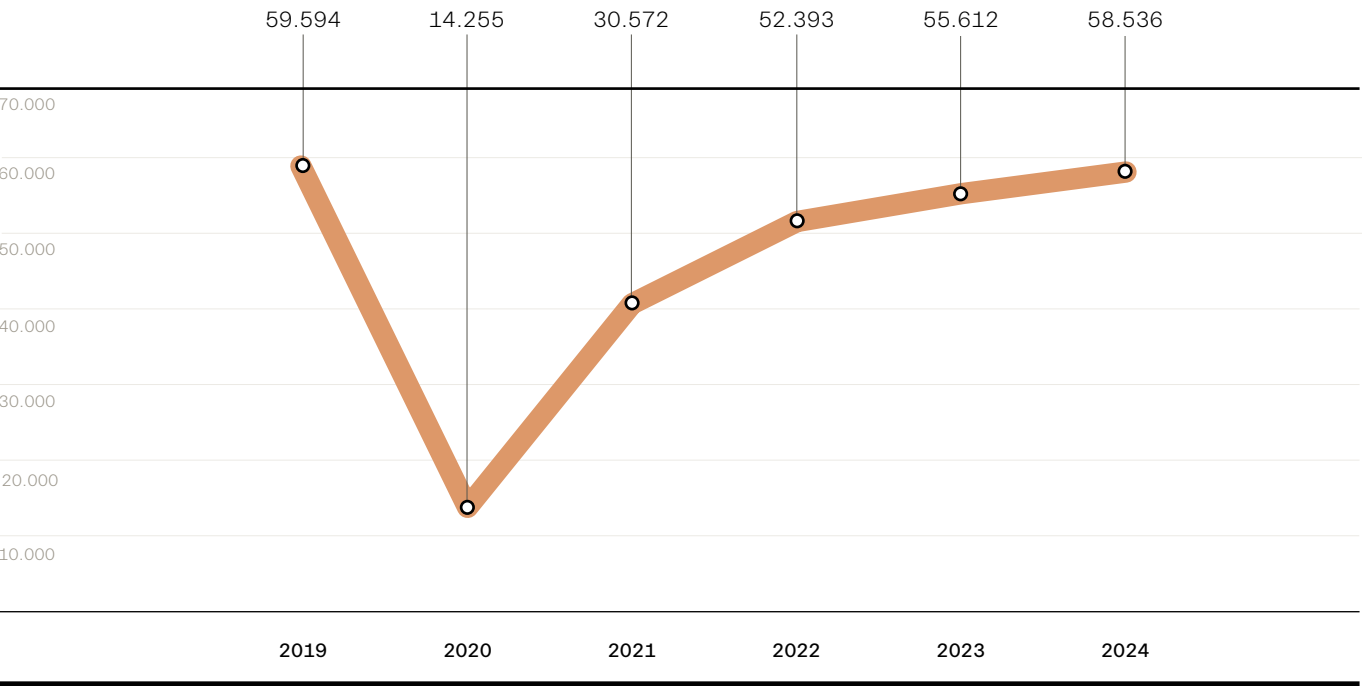

1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants escolars

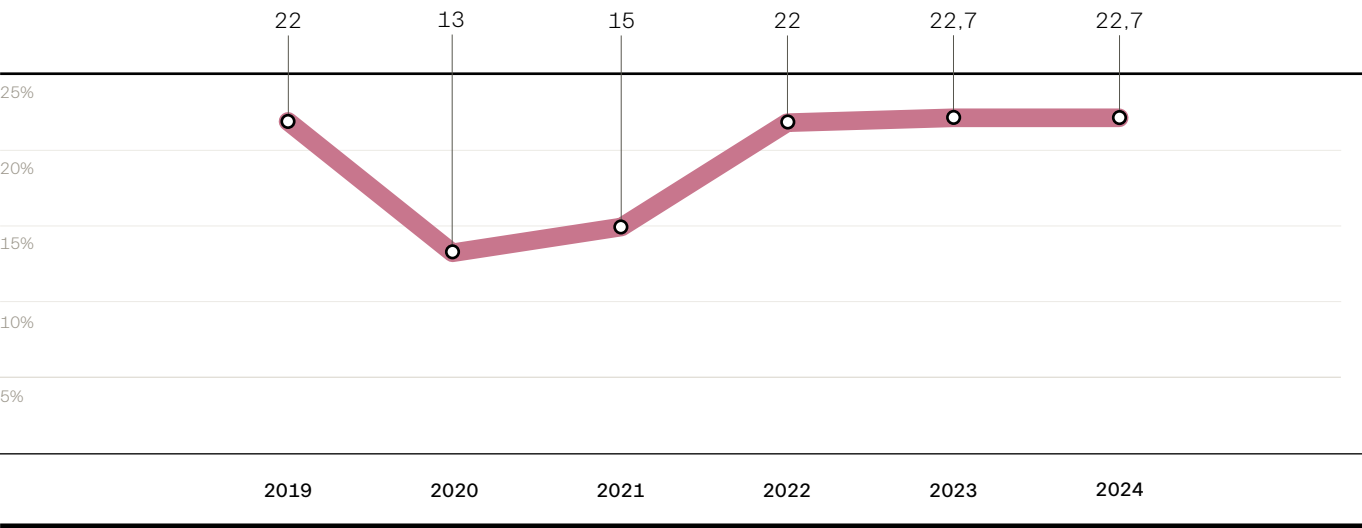

Evolució anual de visitants escolars

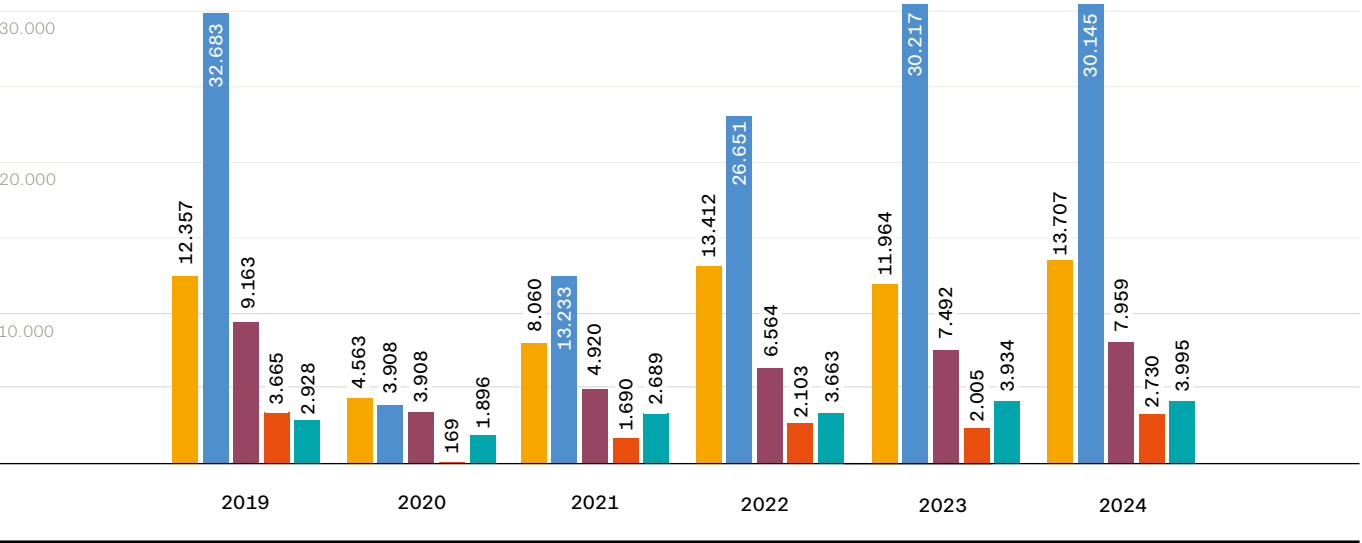

1.4. Dades de visitants

Nombre de visitants escolars respecte del total (en %)

Nombre de visitants escolars per seus

Un museu segur, confortable
i universalment accessible

Objectiu estratègic

2

Durant el 2024, el Museu d'Arqueologia de Catalunya ha treballat per millorar les infraestructures i serveis de les seves seus. A Barcelona s'han reparat cobertes, s'han adequat nous espais, com la sala polivalent, s'ha renovat l'auditori i s'ha actualitzat la tecnologia amb nous punts de xarxa, equips audiovisuals i recursos interactius a les sales d'exposicions.

A Empúries s'han reformat i equipat les aules del servei educatiu i els espais de residència, per millorar-ne la funcionalitat i l'accessibilitat. A Girona s'ha obert una nova connexió al claustre de Sant Pere de Galligants, s'han millorat les condicions ambientals i s'ha incorporat equipament tècnic al laboratori. Paral·lelament, Ullastret ha iniciat la fase I de les obres de construcció del nou espai de recepció i ha reforçat la seguretat de les instal·lacions.

A Olèrdola s'han fet actuacions estructurals, s'ha renovat la senyalització i s'ha millorat la xarxa elèctrica i de seguretat, juntament amb la realització de tasques de gestió forestal per preservar el paisatge i reduir riscos. El CASC ha centrat les actuacions a posar al dia el vaixell Thetis, renovar el laboratori i millorar la infraestructura tècnica.

En paral·lel, s'han elaborat diversos projectes tècnics i estudis per a la modernització i adaptació dels espais museístics: noves sales de prehistòria al MAC Barcelona, millora de l'accessibilitat al jaciment d'Empúries, reforma integral i climatització de Sant Pere de Galligants, i restauració del castell d'Olèrdola i actualització de la senyalística amb criteris de disseny universal. També s'han planificat actuacions per a la reorganització d'espais d'acollida i la museïtzació d'elements patrimonials.

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

Al MAC Barcelona s'han finalitzat les obres de reparació de la teulada i s'han fet millores de disseny i acabats dels tancaments de l'auditori. A més, s'han iniciat les tasques de conservació i restauració de les prestatgeries de la biblioteca, i s'ha dut a terme l'adequació de la nova sala polivalent a l'antiga sala del mosaic del circ. A tot plegat cal afegir tasques de sanejament i pintura de la zona exterior del Museu i de diverses parets de les sales d'exposició permanent, la instal·lació de nous punts de xarxa a la sala posterior adjunta a l'auditori, la reparació de baixants pluvials de la zona exterior, la substitució de l'aparell climatitzador de la cambra estanca d'orgànics, millores d'il·luminació a la sala Fragilitats del Temps, la incorporació de micròfons de sobretaula i noves connexions digitals a l'auditori, i l'adquisició i instal·lació de cinc noves cadires per a ulleres multimèdia a les sales d'exposició permanent.

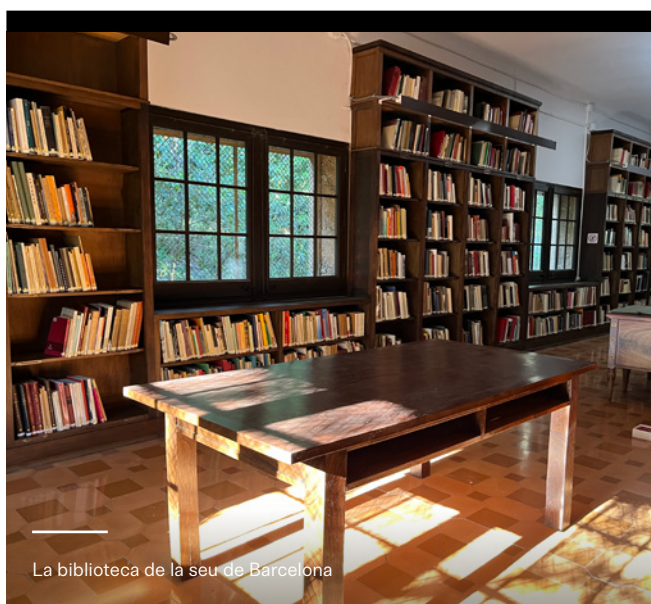
La finalització de les obres de la coberta de l'edifici, que han afectat la biblioteca, ha fet possible l'adequació d'aquest espai, que ha comportat la desinfecció i restauració del mobiliari i la reinstal·lació de tot el fons bibliogràfic, procés en què s'ha aprofitat per reorganitzar els espais i corregir l'ordre de col·locació

del fons per donar una major coherència a l'ordenació del fons bibliotecari.

Així mateix, a la seu barcelonina s'han instal·lat plafons interactius sobre l'ètica en osteoarqueologia a les sales expositives amb restes humanes amb l'objectiu de sensibilitzar el públic sobre la complexitat i els dilemes que envolten la gestió i exposició de les restes antropològiques i apropar el debat ètic a un format divulgatiu i accessible.

Durant el primer trimestre s'han instal·lat els equips emissors de les audioguies de l'exposició "IMPERIVM" i s'han fet les proves operatives perquè aquest recurs sigui operatiu des del mateix dia de la inauguració. El segon quadrimestre s'ha treballat en la implementació de les signoguies, l'aplicació web i el mòdul d'anàlitzes.

Entre les nombroses actuacions de manteniment i de millora de les instal·lacions de la seu del MAC a Empúries, a les quals s'afegeixen els treballs regulars de jardineria, poda d'arbres i desbrossat de camps, destaca l'adquisició de mobiliari i altres materials per completar les obres de reforma i adequació dels espais de residència, i els esforços destinats a la millora

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

Obres a la teulada del MAC Barcelona

significativa de les instal·lacions educatives de la seu. D'una banda, s'han continuat les actuacions iniciades el 2023 a les aules del servei educatiu, treballs que han consistit bàsicament a reemplaçar el terra de linòleum per peces de terra porcellànica, sanejar i repintar les parets de les aules, reparar els baixants exteriors per corregir problemes d'humitat, pavimentar el porxo exterior d'entrada amb gres de color terracota, arranjar la rampa d'accés per a persones amb mobilitat reduïda i renovar-ne el mobiliari.

I de l'altra, s'ha actuat a les aules de la pineda, l'estat de les quals impossibilitava poder-hi atendre grups educatius. Així, se n'ha reparat el paviment i les finestres, i s'ha millorat el sistema de calefacció i refrigeració. S'ha repintat l'exterior dels mòduls, s'han sanejat les cobertes i s'ha adquirit mobiliari nou, que inclou un gran cofre exterior per guardar el material del taller d'arqueologia. Amb tot, hi ha pendents actuacions de millora de l'aspecte general d'aquests espais i sobretot de millora de l'accessibilitat.

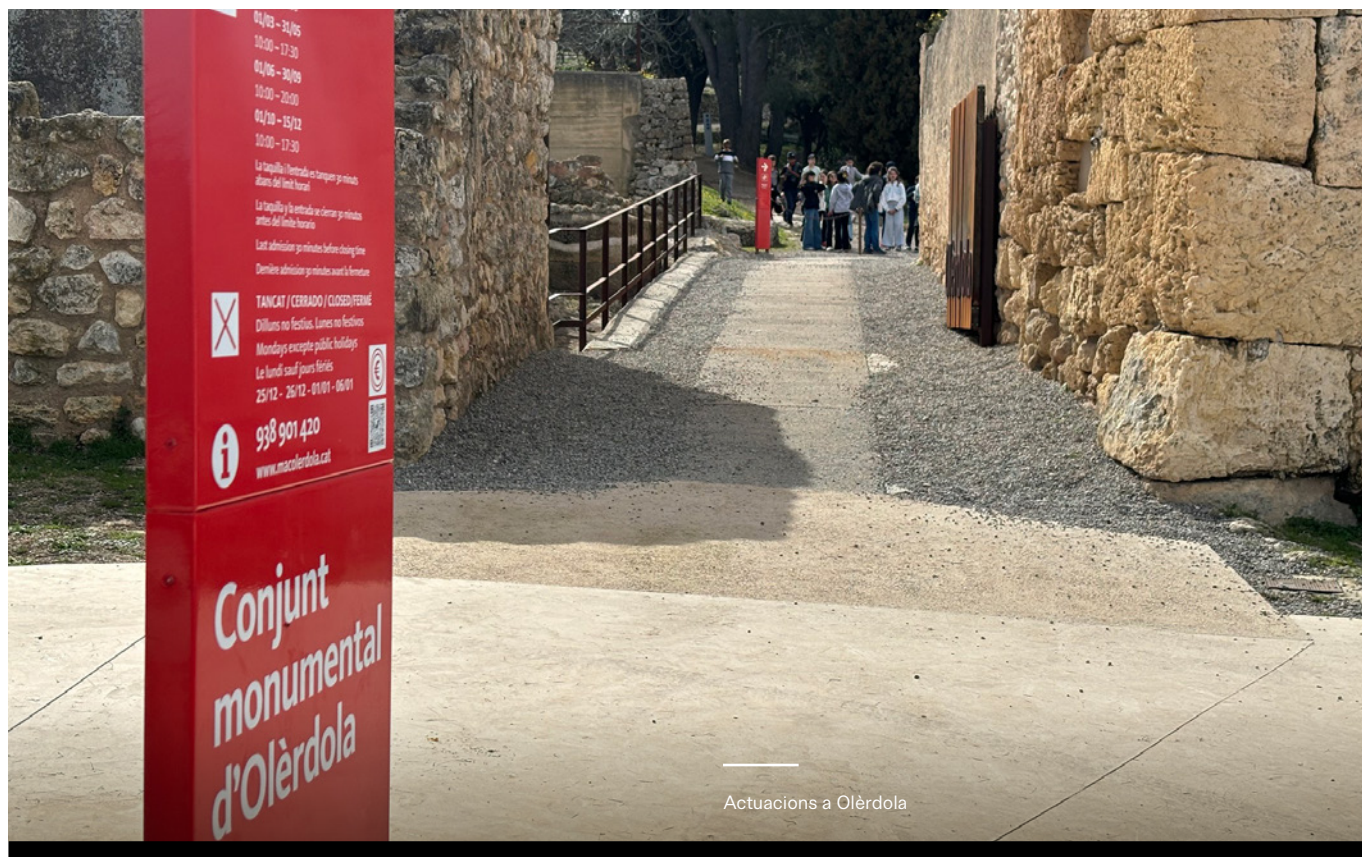
A la seu gironina s'ha finalitzat la reobertura de la porta tapiada del claustre de Sant Pere de Galligants, actuació que ha permès millorar les condicions ambientals d'il·luminació i ventilació de l'espai de

la galeria oest del claustre. A més de posar en valor l'estructura del claustre, amb una reforma integral de l'espai i els elements que el formen, el projecte inclou la construcció del nou cos exterior a la placeta, que es destinarà a vestíbul del Museu. Paral·lelament, s'han atès un total de trenta incidències de millora de les instal·lacions del Museu, i s'han reparat les finestres de la façana est del Centre de Pedret, que estaven en molt mal estat.

Així mateix, s'ha adquirit una cabina de microprojectió per a la neteja mecànica d'objectes al laboratori de conservació-restauració de la seu del MAC a Girona.

Durant el darrer trimestre de l'any, la ciutat ibèrica d'Ullastret ha posat en marxa la fase 1 de les obres de construcció del nou espai de recepció de visitants, que ha comportat la fonamentació i distribució d'arquetes per a serveis. També s'ha treballat en la millora de la seguretat en diferents zones de l'equipament, per tal de complir amb la normativa vigent per a museus, que exigeix el grau 3 de seguretat; entre les actuacions dutes a terme destaca la instal·lació d'una porta de seguretat a la zona de reserves arqueològiques i la instal·lació de panys intel·ligents als principals accessos al Museu, despatxos i àrees públiques.

2.1. Millores de serveis i instal·lacions

Actuacions a Olèrdola

Les accions de manteniment més importants que s'han fet al MAC Olèrdola s'han centrat en la substitució i actualització de diferents equipaments relacionats amb la xarxa informàtica, el sistema de seguretat i la xarxa elèctrica, i la revisió del parallamps.

A més, s'han eliminat els armaris superiors de la cuina ubicada sobre el Museu, després que es produís un despreniment parcial del sostre per humitats; s'han renovat alguns elements de la senyalització que estaven en mal estat i el rètol general de l'entrada –se n'ha modificat la informació i s'ha afegit un codi QR–, i s'ha executat el projecte redactat el 2023 de substitució de l'antiga porta de 1971 per una de nova de ferro Corten, més eficient i segura, i adaptada als nous temps.

La jardineria i gestió forestal ha centrat bona part dels esforços d'aquesta seu. Destaca, d'una banda, la tala

dels arbres morts durant el període de sequera i, de l'altra, l'inici del procés d'eliminació dels ailants, espècie exògena i invasiva, que ofega la vegetació autòctona i impedeix la visualització de la muralla i del paisatge. Un cop acabat el procés, que es preveu enllestir durant l'any 2025, es posarà en marxa el projecte de replanteig del talús que hi ha entre el pàrquing superior i l'inferior.

El MAC CASC ha dut a terme reparacions i millores al vaixell Thetis, que han comportat la instal·lació d'una nova xemeneia i sortida de fums de la sala màquines, la substitució de les baranes de seguretat de la zona superior del pont, la instal·lació d'una nova àncora i d'una nova motobomba d'aigua. A més, s'ha renovat el motor de la cambra frigorífica de mostres del laboratori del CASC i s'han adquirit taules específiques de treball per a aquest mateix espai.

2.2. Estudis i projectes tècnics

El 2024 el MAC Barcelona ha treballat en el projecte bàsic i d'execució del condicionament arquitectònic de les noves sales de prehistòria. Al llarg de l'any s'ha treballat en el concurs de licitació de les obres i el projecte de disseny de l'espai a partir del guió museogràfic redactat pel comitè de comissaris, format per Robert Sala (IPHES), Antoni Palomo (UAB), Marian Berihuete (UAB) i el conservador de les col·leccions de prehistòria del MAC Oriol López. També s'inicia la preparació del projecte per a la segona fase, d'adequació de les sales a la museografia final.

La seu emporitana del MAC ha encarregat la redacció del projecte executiu per a la construcció d'una nova rampa per facilitar l'accessibilitat a l'itinerari de visita de la ciutat romana. El projecte preveu la construcció de diversos trams de camí en rampa, amb baranes, disposats en paral·lel a les escales actuals i integrats en la zona enjardinada davant de la domus dels Mosaics, amb l'objectiu de disminuir l'impacte visual de la construcció i integrar-la en el paisatge.

L'actuació, que es portarà a terme l'any 2025, permetrà als visitants amb problemes de mobilitat evitar les escales en aquest punt del recorregut, que actualment els obliguen a desviar-se de l'itinerari de visita establert i utilitzar camins alternatius força més llargs i inadequats.

El 2023 el MAC Girona va finalitzar la redacció de la segona fase del projecte executiu arquitectònic de reforma integral de Sant Pere de Galligants. Per completar els estudis de la reforma del monestir de Sant Pere de Galligants durant l'any 2024 s'han dut a terme quatre projectes tècnics importants: la prospecció georadar per a la caracterització d'àmbits arqueològics en el context del projecte de reforma del Museu (interior i exterior); la realització d'un estudi geotècnic per a la rehabilitació de l'edifici annex; l'encàrrec d'un projecte bàsic per climatitzar la nau de Sant Pere de Galligants, projecte que avalua les possibilitats tècniques i preveu la climatització per geotèrmia i terra radiant, i la redacció de la modificació puntual del Pla general d'ordenació urbana i del Pla especial del Barri Vell en l'àmbit del monestir de Sant Pere de Galligants.

Així mateix, s'ha encarregat un projecte de millora de disseny universal del sistema expositiu de panell i senyalística de la visita a la planta de la nau de l'església de Sant Pere.

El 2024 hi havia previst l'inici de les obres del projecte de restauració del castell d'Olèrdola, redactat el 2017 i acceptat el 2022 en el programa europeu Next Generation. Les obres, però, començaran el febrer de 2025. El Castell i la torre principal (romana en origen) eren un referent territorial de la ciutat d'Olèrdola de fa mil anys., de manera que la recuperació d'aquest element emblemàtic serà un revulsiu important per al conjunt i per destacar la importància de la ciutat en el seu moment.

Paral·lelament, al llarg de l'any es continua treballant en el projecte de reorganització i reestructuració de les edificacions d'ús públic i privat del MAC Olèrdola, que comporta el trasllat fora de l'equipament d'una part de l'acollida i introducció del visitant en l'espai patrimonial abans de l'entrada al recinte.

Així mateix, com a continuació dels treballs de consolidació i aixecament dels murs de la torre O, s'ha redactat un projecte per restaurar la torre i el seu entorn per la part anterior que ha de permetre adequar l'espai per a la visita des de l'interior i la posterior museïtzació.

Per la seva part, el MAC CASC ha treballat en el projecte de remodelació de la zona de pica i instruments de mesura del laboratori i en el projecte de tancament de motors de maquinària específica al magatzem.

Un museu innovador, atractiu
i inspirador

Objectiu estratègic

3

El 2024 ha estat clau per al procés de renovació del MAC, amb la inauguració de les exposicions permanents a Barcelona (IMPERIVM. Històries romanes) i Empúries (Port de cultures). Paral·lelament, s'ha planificat el desmuntatge de l'exposició permanent del MAC Girona per al 2025 i s'han fet millores a Ullastret, mentre Barcelona prepara la reforma de la sala de prehistòria.

Les exposicions temporals han seguit dues línies: locals i internacionals. Destaquen “Naufragis. Història submergida”, “Passió d'antic. Donació Esteve Estival” i “El museu somiat. Pere Bosch Gimpera i el MAC”, a Barcelona; “Tresors d'Empúries” i “Asklepeion. L'Esculapi d'Empúries”, a Empúries, i “El temps de la memòria” i l'itinerant “Viu el Parc”, a Girona i Olèrdola, respectivament. A escala internacional sobresurt “Eivissa, Empúries, Ensérune. El viatge possible”, que reivindica els intercanvis culturals mediterranis.

Per al bienni 2025-2026, destaquen “Furor Circensis” i la producció itinerant de “Naufragis. Arqueologia Submergida”, coproduïda amb la Fundació La Caixa, prevista fins al 2029. També s'exploren nous projectes, com una mostra sobre Toni Catany, que consolida el MAC com un museu innovador i connectat amb l'escena internacional.

Pel que fa a la innovació, el MAC ha avançat en projectes digitals i immersius amb la definició, juntament amb EURECAT, del projecte macTech per crear una sala immersiva a Barcelona el 2025; la renovació del sistema d'audioguies amb signoguies i webapp, i el desenvolupament d'IVANANI, una experiència de realitat augmentada per a infants. A Empúries s'han generat models 3D i restitucions virtuals d'espais antics i paisatge (Groundcheck), i en la mostra internacional Eivissa, Empúries, Ensérune s'han incorporat experiències VR, hologrames i rèpliques tàctils per millorar l'accessibilitat. Ullastret ha participat en un pilot d'estríming 3D i Olèrdola ha avançat en la restitució virtual de la seva fortificació. Paral·lelament, s'ha impulsat la renovació integral de l'ecosistema digital amb el nou web del MAC, orientat a seguretat, accessibilitat i actualització de continguts.

3.1. Exposicions permanents

El 2024 ha estat un any marcat per la inauguració de les noves exposicions permanents de les seus de Barcelona i Empúries. Ambdós projectes formen part de l'important procés de transformació museogràfica del conjunt del MAC, que es completarà els anys vinents amb la renovació de les mostres permanents de les seus del MAC a Girona, Ullastret i Olèrdola.

En aquest mateix sentit, el MAC Barcelona treballa en el plantejament del projecte de reforma de la

sala dedicada a la prehistòria amb un nou concepte narratiu.

Paral·lelament, s'ha treballat en la planificació del desmuntatge de l'exposició permanent de la seu del MAC a Girona, previst per al primer semestre de l'any 2025, ateses les obres de reforma integral de Sant Pere de Galligants. I, al seu torn, la seu d'Ullastret ha incorporat petites millores i actualitzacions en la retolació i les cartelles de l'exposició permanent.

IMPERIVM. Històries romanes

La nova exposició permanent del MAC Barcelona ha obert les portes al públic el 17 de maig de 2024. S'hi exposen més de dos-cents objectes d'època romana i tardoantiga conservats al Museu, alguns dels quals constitueixen veritables tresors de l'arqueologia nacional i de la península ibèrica.

El muntatge, amb prop de 1.000 m² distribuïts entre el primer pis i la galeria del cos central de l'edifici de 1929, s'estructura en onze grans àmbits temàtics, cadascun dels quals està encapçalat per una paraula llatina, al·lusiva als continguts que s'hi exposen.

Vuit "històries romanes" apropen el visitant a la contemporaneïtat de la mà d'uns personatges ficticis amb nom, rostre i personalitat propis que presenten un aspecte clau de la societat romana. L'exposició compta, a més, amb una banda sonora original exclusiva, una peça d'ambientació espacial, creada per a l'ocasió.

La innovació és un element clau del nou discurs d'IMPERIVM. L'exposició es presenta amb el vídeo immersiu 360 graus "Roma. Una història", una projecció audiovisual semicircular sincronitzada amb el videomapatge que ens mostra l'evolució de l'Imperi. Així mateix, els videomapatges han permès crear una experiència més enriquidora: set projeccions sobre inscripcions i també en el sarcòfag de Prosèrpina aporten un efecte dinàmic i visual sobre les peces arqueològiques; el videomapatge del mosaic del Circ permet gaudir d'una veritable cursa de quadrigues, alhora que es visualitza una reconstrucció virtual del gran mosaic, i un vídeo immersiu amb ulleres 360 graus fa possible endinsar-se a la ciutat de Tarraco durant el segle II aC mitjançant un realista vol aeri.

3.1. Exposicions permanents

Empúries. Port de cultures

El 28 de juliol ha obert les portes la nova exposició permanent "Empúries. Port de cultures", que té com a objectius fonamentals reforçar el valor d'aquest espai expositiu com a recurs clau per a la interpretació del conjunt arqueològic i posar de relleu aspectes que singularitzen la importància i l'evolució històrica de l'antiga Empúries.

El projecte ha comportat la reordenació i adequació dels espais, amb millores importants en l'accessibilitat i en el circuit de visita; l'actualització dels continguts, fonamentada en els darrers avanços de la recerca arqueològica empordanesa; la renovació de les instal·lacions museogràfiques, i la incorporació de nous recursos audiovisuals i multimèdia, que ajuden a transmetre els continguts renovats del discurs expositiu d'una manera adequada, propera i atractiva.

El recorregut compta amb una projecció audiovisual inicial, amb el títol "Empúries, una llarga història", que permet situar el visitant en la història i l'evolució del territori i de les antigues ciutats grega i romana. Una nombrosa sèrie de reconstruccions en 3D de l'evolució del paisatge, des del neolític fins al moment actual, serveixen de fil conductor per explicar el procés de transformació constant de l'entorn, les pautes d'ocupació del territori i l'evolució dels centres urbans grec i romà, així com els canvis posteriors durant la tardoantiguitat i els inicis de l'època medieval.

Els diferents espais expositius incorporen les peces més rellevants de les col·leccions del MAC a Empúries, moltes de les quals ja figuraven en el muntatge museogràfic precedent, a les quals s'han pogut afegir materials del fons del Museu fins ara no exposats, determinades peces cedides per les seus del MAC de Barcelona i Girona, i nous objectes recuperats en les excavacions recents, que ajuden a reconstruir el discurs històric del conjunt arqueològic i del seu entorn immediat.

El recorregut es completa amb sis muntatges multimèdia, que consisteixen en una presentació museogràfica amb peces originals, combinada amb una breu projecció audiovisual i una il·luminació seqüenciada, i que serveixen per destacar determinats aspectes clau del relat expositiu del Museu.

3.2. Exposicions temporals

Al llarg de 2024 l'activitat concentrada en les exposicions temporals ha seguit dues línies: la local, i la internacional (vegeu l'apartat 5.3 Presència i projecció estatal i internacional), amb produccions simultànies. També hi ha projectes en curs de preparació per al 2025 i s'exploren altres possibilitats com a avantprojectes futurs ("Toni Catany" i "El circ").

A la seu de Barcelona ha continuat oberta al públic l'exposició de producció pròpia, inaugurada l'any 2022, "Naufragis. Història submergida". La llarga durada de la mostra ha fet necessari mantenir la museografia i renovar tots els préstecs d'obra amb institucions i col·leccionistes particulars implicats. Del 3 de febrer al 2 de juny s'ha ofert l'exposició "Passió d'antic. Donació Esteve Estival", fruit de la donació de 143 objectes arqueològics, essencialment metàl·lics que abasten des de la prehistòria fins a l'edat mitjana, feta per la família de l'industrial i col·leccionista.

L'oferta de la seu barcelonina s'ha tancat amb l'exposició "El museu somiat. Pere Bosch Gimpera i el MAC" –integrada en les celebracions del 50è aniversari de la mort de qui va ser el fundador i primer director del MAC–, que conté una selecció de fotografies, documents i objectes conservats al Museu que repassen la seva biografia i molt especialment la seva etapa museística vinculada a la creació del MAC.

Fins al 5 de maig, a la seu d'Empúries han continuat obertes al públic les exposicions "Tresors d'Empúries" i "Asklepeion. L'Esculapi d'Empúries", que han acollit les

Eivissa, Empúries, Ensérune. El viatge possible. Una Experiència virtual

Organitzada paral·lelament al MAC Empúries, al Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera i l'Oppidum i Museu d'Ensérune (Occitània), amb la col·laboració de la Universitat Autònoma de Barcelona, aquesta mostra posa de relleu el valor del comerç mediterrani a l'antiguitat com a instrument de distribució de productes i mercaderies i com a canal de contacte cultural i de transmissió d'idees, coneixements i creences.

Els continguts i recursos digitals s'han desenvolupat en el marc del projecte Intermedit, amb l'objectiu de la crear un espai de confluència que posi en valor la connexió mil·lenària d'aquestes tres regions a través del seu patrimoni arqueològic i la relació, mitjançant l'intercanvi i el comerç, entre fenicis, grecs i poblacions autòctones.

3.3 Noves tecnologies

peces més destacades de la col·lecció durant el temps en què el Museu ha estat tancat, i el MAC Girona ha mantingut també l'exposició "El temps de la memòria: tresors del Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona", que des de l'any 2021 es pot veure a la nau central de Sant Pere de Galligants.

L'oferta temporal del MAC Girona s'ha completat amb l'exposició "Un Girona de museu, una temporada per emmarcar", una iniciativa de Gironamuseus, en què s'expliquen fragments de la història del Girona FC a través de peces dels sis museus de la ciutat.

L'exposició itinerant "Viu el Parc. Concurs de Fotografia 2024", organitzada per la Diputació de Barcelona i coordinada per l'Associació fotogràfica de Castelldefels, s'ha pogut visitar al MAC Olèrdola del 2 de novembre al 2 de desembre 2024.

Projectes en preparació 2025-2026

El MAC Barcelona treballa en la configuració de la nova exposició temporal "Furor Circensis". Així, al llarg de l'any s'han dut a terme diverses visites de treball amb conservadors del MAC i responsables del Museu Britànic de Londres (British Museum) i el Colchester's Roman Circus Visitor Centre per planificar estratègies discursives i la proposta de materials de préstec; també s'ha fet l'encàrrec de comissariat a Ricardo Mar, que ha contactat amb diferents museus d'Itàlia, entre els quals hi ha els Museus Vaticans, els Museus Capitolins i el Museu Arqueològic de Paestum, entre altres. I paral·lelament se n'ha elaborat l'avantprojecte de discurs museològic.

A més, l'equip del MAC CASC ha treballat en la selecció de peces i imatges, la realització de les filmacions i la redacció dels textos que han de conformar l'exposició itinerant "Naufragis. Arqueologia Submergida", coproduïda amb Fundació La Caixa, amb un període d'itinerància previst del 2025 al 2029.

Durant l'any 2024 el MAC a Barcelona ha estat centrat en la planificació de grans projectes estratègics pel que fa a les noves tecnologies.

El MAC Barcelona ha treballat amb EURECAT la redacció del projecte de la Sala Immersiva macTech, amb la finalitat de desenvolupar un nou format expositiu, inicialment per a les exposicions d'aquesta seu, centrat en l'aprofitament i la integració de les tecnologies digitals actuals i futures. En aquesta fase inicial s'han identificat les tecnologies i els elements que n'han de formar part, els processos i recursos necessaris per implementar aquest nou model, i els passos que ha de fer el MAC en les fases següents.

Atesa la necessitat de renovar la contractació del servei d'audioguies a Barcelona, s'ha desenvolupat una nova proposta tècnica molt més ambiciosa que incorpora nous recursos, com les signoguies i una webapp, i recursos analítics que ofereixen informació sobre el comportament de les visites. Quant a la visita audioguiada, s'ha treballat amb dos formats, un destinat al públic individual i un altre per al públic

IVANANI

El MAC Barcelona ha incorporat la sèrie cultural infantil amb realitat augmentada "IVANANI", que utilitza la realitat augmentada per involucrar els nens i nenes en les aventures del seu protagonista, un robot enviat per una extraterrestre amb la missió de comprendre la humanitat. A través d'una aplicació mòbil, els infants interactuen amb el robot en 3D proporcionant-li informació per avançar en les seves investigacions. Durant el 2024 s'ha treballat en l'elaboració dels diferents elements que componen aquest nou recurs, que es preveu implantar a la sala d'exposicions al llarg del 2025 com una eina educativa i d'entreteniment del públic infantil, alineada amb l'objectiu del Museu de convertir-se en una institució de referència.

3.3. Noves tecnologies

familiar. Els recursos estan disponibles en un mínim de tres idiomes i se sincronitzen de manera senzilla amb tots els elements de l'exposició, inclosos els elements audiovisuals.

Durant el primer semestre del 2024 la seu emporitana del MAC ha completat els treballs d'adaptació i de desenvolupament dels models i continguts de reconstrucció digital en 3D per incorporar en els audiovisuals de l'exposició permanent. Es tracta, d'una banda, de models de restitució virtual dels espais més significatius de les antigues ciutats grega i romana (àgora i estoa, antic port, fòrum, domus, amfiteatre...) i, d'altra banda, d'una seqüència de models de restitució del paisatge que mostren la seva evolució i transformació en el temps. Aquests darrers models s'han generat en el marc del projecte "Ampurias' Future – Learning from the Past. Sea Level Development and Climate Change from 5500 BC until AD 2100", impulsat des de l'Institut Arqueològic Alemanya de Madrid, en col·laboració amb el MAC Empúries, dins el programa Groundcheck.

Cal destacar també els diversos recursos generats en el marc del projecte compartit "InterMedit, L'intercanvi mediterrani a l'antiguitat", en què participa el MAC Empúries. Aquests recursos s'han incorporat a l'exposició temporal "Eivissa, Empúries, Ensérune. El viatge possible. Una Experiència virtual". En el marc d'aquest projecte s'ha desenvolupat una experiència

expositiva digital a través de la plataforma Virtual Reality Art Exhibitions, que incorpora també els models 3D generats mitjançant l'escanejat de diferents peces emblemàtiques dels tres museus participants (MAC, MAEF i Oppidum et Musée d'Ensérune). Els models han permès generar imatges hologràfiques, imprimir rèpliques en 3D i crear altres elements tàctils per facilitar l'accessibilitat.

La seu d'Ullastret manté la col·laboració en el programa pilot, coordinat per la Secretaria de Polítiques Digitals de la Generalitat de Catalunya i que compta també amb el suport de la Fundació i2CAT i de Mobile World Capital Barcelona, que permet mostrar continguts 3D de la ciutat ibèrica en estríming. Aquest pilot ha de permetre demostrar les infinites possibilitats d'aquesta tecnologia, en aquest cas aplicada al patrimoni cultural, oferint un ventall d'oportunitats inimaginables poc temps enrere per les limitacions tecnològiques que hi havia fins ara en matèria de connectivitat.

Per la seva part, en el marc del Projecte FROL, el MAC Olèrdola ha treballat en la tercera fase del procés de restitució virtual de la fortificació romana d'Olèrdola

El nou web del MAC

El projecte de desenvolupament del nou web del MAC ha avançat durant el 2024 amb la creació de la documentació necessària per a la contractació de la programació de la nova estructura i adaptació gràfica del disseny; la creació, implementació i seguiment de la renovació de tots els continguts (textos redaccionals, imatges, elements gràfics singulars, etc.), i l'allotjament i manteniment de tot el conjunt. El projecte està centrat a solucionar la seguretat i accessibilitat, així com l'obsolescència tècnica del lloc actual, amb l'objectiu de disposar de recursos arqueològics accessibles per a tots els públics, que renovaran integralment l'ecosistema digital del Museu. El nou web es desenvolupa amb la participació del CTTI i la fase 2, que correspon a la construcció del web, càrrega de continguts i posada en marxa seguirà durant el primer semestre del 2025. La licitació de la primera fase ha començat al novembre, i l'empresa guanyadora, ViewNext, ha estat treballant en el seu desenvolupament tecnològic.

Un museu inclusiu i socialment responsable

Objectiu estratègic

4

El MAC garanteix l'accés a col·lectius vulnerables amb beques per a escolars, entrades gratuïtes o amb descompte i programes educatius inclusius. El 2024, més de vuit-cents alumnes han participat en aquestes iniciatives.

S'han desenvolupat activitats adaptades per a infants amb TEA i recursos com signoguies per a persones amb discapacitat auditiva. També es promou l'accessibilitat per a persones amb diversitat intel·lectual i salut mental.

El Museu aposta per la gent gran amb programes com "El museu s'apropa", activitats manipulatives i tallers de memòria, que milloren la inclusió social i la vinculació amb el patrimoni.

El MAC col·labora amb entitats locals per a la inclusió social de persones migrades i en risc d'exclusió, oferint visites i activitats vinculades a la salut i el benestar amb una gran participació comunitària.

El Dia Internacional de la Dona se celebra amb activitats diverses, com visites guiades i tallers que posen el focus en el paper femení en societats passades i en l'arqueologia. Les seus d'Empúries, Ullastret, Olèrdola i Girona ofereixen itineraris i continguts que visibilitzen dones rellevants i adapten les activitats educatives des d'aquesta perspectiva. La iniciativa és transversal i inclou homenatges a pioneres com Enriqueta Pons i la participació en congressos i conferències.

Paral·lelament, el MAC impulsa la inclusió amb perspectiva LGTBIQA+ mitjançant jornades, visites temàtiques i la participació en el projecte Museum Queerz, que promou la visibilitat de la diversitat sexual i de gènere als museus. L'objectiu és interpretar les societats passades sense imposar etiquetes anacròniques, sinó revelant les realitats històriques sovint invisibilitzades pels discursos dominants, amb el suport del Centre LGTBI de Barcelona.

4.1. Foment de la inclusivitat

El MAC, com a museu nacional, ha de ser un museu inclusiu, que garanteixi l'accés de tota la societat a les seves col·leccions. Amb aquesta voluntat es despleguen un seguit d'actuacions, en molts casos en col·laboració amb entitats de l'àmbit social i local, enfocades a fer accessible el museu a persones amb necessites cognitives especials, a col·lectius en situació de risc d'exclusió i a la gent gran.

Una de les accions més destacades en aquesta línia és el sistema de beques adreçades a facilitar la visita al Museu a alumnes de centres de màxima complexitat. El 2024 s'han beneficiat d'aquests ajuts un total de 1.964 alumnes (328 a Barcelona, 1.107 a Empúries, 462 a Girona i 67 a Ullastret). Paral·lelament, 1.806

alumnes han participat en el programa Argonautes; 7.348 alumnes han visitat el tres equipaments de les comarques de Girona en el marc del programa Indika, i la participació en el programa Apropa Cultura ha estat de 1.000 persones (693 a Barcelona, 107 a Empúries, 30 Girona i 170 a Ullastret).

S'han ofert també entrades amb descomptes o gratuïtes a persones en situació d'atur, a famílies monoparentals o a persones amb alguna discapacitat; s'ha mantingut la gratuïtat d'entrada a participants del Voluntariat per la Llengua i a membres d'Òmnium Cultural, amb l'objectiu de fomentar el català, i els descomptes a través del Carnet Jove per fomentar la visita dels joves.

Acte anual d'Apropa Cultura

4.1. Foment de la inclusivitat

El MAC continua creixent dins el programa Apropa Cultura, una xarxa de programadors culturals que té com a finalitat apropar la cultura a persones de col·lectius vulnerables amb la col·laboració d'entitats socials programant conjuntament activitats per a aquests col·lectius amb preus socials. Aquest any 900 persones, majoritàriament procedents de l'àmbit de la salut mental i la diversitat intel·lectual, han participat en el programa i han pogut visitar les diverses seus del MAC. .

Altres iniciatives se sumen a la voluntat del Museu d'arribar a persones vulnerables. Destaquen les visites a la seu d'Ullastret de grups procedents de centres de salut mental d'arreu del territori, que fan sortides

terapèutiques, i la visita a la seu barcelonina i la realització de l'activitat "Jocs romans" –adaptada per reforçar-ne la part manipulativa– del grup de la Casa Jove la Marina, l'hospital de dia de la Fundació Pere Claver per a adolescents del districte de Sants-Montjuïc amb trastorns psíquics, psiquiàtrics o relacionals.

Així mateix, el Museu continua ampliant l'oferta de recursos adreçats a persones amb discapacitat auditiva o visual, i als ja existents fins al moment la seu d'Ullastret ha afegit el 2024 la possibilitat de veure a través de les signogüies l'audiovisual de la sala immersiva amb intèrpret de llenguatge de signes en català.

Un altre dels perfils a qui el MAC destina una part

El museu s'apropa

El MAC participa activament en la iniciativa Apropa Cultura, amb una oferta específica en cada una de les diferents seus del Museu.

En el cas de la seu barcelonina, es concreta en el programa "El museu s'apropa", adreçat al col·lectiu de gent gran i dissenyat especialment per a persones dependents amb mobilitat restringida i persones amb Alzheimer o altres demències de grau lleu.

El 2024 hi han participat sis residències de la ciutat, per a les quals el MAC ha desenvolupat quatre propostes diferents, en què es posen en joc diverses capacitats cognitives, com ara la memòria, el llenguatge o l'atenció. L'àmbit temàtic del MAC facilita poder parlar del passat i del present, comparar els canvis en la quotidianitat i afegir, a mesura que es coneixen les persones, aspectes personals o socials i temes d'interès.

La valoració que fan els usuaris d'aquestes activitats és força positiva, totes estan per sobre dels 7,5 punts en un rang de puntuació que va del 0 al 15.

4.1. Foment de la inclusivitat

important de recursos i esforços és al col·lectiu de gent gran. Així, en el marc del Dia Internacional dels Museus, la seu gironina ha ofert, en col·laboració amb la iniciativa "Donem la benvinguda a la gent gran", l'activitat "Descobrint el MAC Girona a través dels mosaics", adreçada a persones del Centre de Dia de Girona, amb el suport de la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona, i el MAC Ullastret ha reeditat l'acció "Museus i gent gran", que facilita a aquest col·lectiu la realització d'activitats en equipaments museístics. Aquesta mateixa seu ha tornat a organitzar activitats de caràcter manipulatiu per a usuaris de la residència geriàtrica Zoilo Feliu de la Bisbal d'Empordà.

La vinculació del Museu amb el seu entorn més proper es fa força evident amb la col·laboració de les diferents seus en projectes d'inclusió social promoguts per entitats de l'entorn proper.

Així, el MAC Barcelona participa activament en el Pla d'acollida Poble-sec per a Tothom, un programa de la Coordinadora d'Entitats del Poble Sec adreçat, principalment, a persones migrades o d'origen migrant, en què es treballa a partir de tres eixos transversals: l'assessorament i l'orientació, la formació i la participació, amb l'objectiu d'afavorir la inclusió d'aquestes persones dins la societat d'acollida. L'aportació del MAC s'ha concretat en l'acollida de les dones del grup d'alfabetització, que poques vegades han tingut l'oportunitat de visitar un museu o una sala d'exposicions des que han arribat.

El MAC Empúries, en col·laboració amb l'àrea de benestar social de l'Ajuntament de l'Escala i amb altres ajuntaments del territori, ha ofert fins a 116 entrades i visites gratuïtes a grups procedents d'entitats com el Col·lectiu de Dones Vulnerables de l'Ajuntament de l'Escala, la Fundació Salut Mental, el Taller de memòria per a gent gran de l'Ajuntament de Viladamat, el Centre Penitenciari Quatre camins, l'Espai Entitats de Sant Pere Pescador, SRC Maresme Nord o el Programa +60 l'Escala.

Aquesta mateixa seu col·labora amb l'Àrea Bàsica de Salut de l'Escala en el seu programa "Prescripció Social i Salut", i cedeix la biblioteca i els jardins del jaciment

Dia Mundial de Conscienciació sobre l'Autisme

El 7 d'abril, en el marc de la celebració del Dia Mundial de Conscienciació sobre l'Autisme el MAC Barcelona a ofert l'activitat "Arqueòlegs, detectius del passat", una activitat dinamitzada i flexible adaptada a famílies amb infants autistes.

Els participants s'han trobat davant diversos casos d'estudi per resoldre sobre el nostre passat, com ara l'arbre genealògic, les ceràmiques de la humanitat, l'art i l'ornamentació, la natura i la recerca del foc.

L'espai escollit ha estat reservat en exclusiva per a aquestes famílies, de manera que han pogut restar-hi el temps que han considerat necessari, cosa que els ha permès tenir una experiència més completa. La guia d'anticipació TEA ha estat una eina fonamental per ajudar a preparar la visita als participants i familiaritzar-los amb l'espai.

per a sessions setmanals de mindfulness i benestar emocional, en les quals han participat 484 usuaris al llarg del 2024.

A més, el MAC Ullastret ha organitzat visites per al centre d'acollida Convent dels Franciscans de la Bisbal d'Empordà, llar residència per a persones afectades per VIH/SIDA en situació d'exclusió social.

4.2. Foment de la perspectiva de gènere

Any rere any el MAC se suma a la celebració del Dia Internacional de la Dona amb un ampli ventall d'activitats.

La visita “El 50% absent” que ofereix la seu barcelonina és una oportunitat per revisitar la nostra història des d'un punt de vista crític, que obre el debat personal al voltant del que creiem que sabem sobre la història, a través d'un discurs que ens parla de les mans que han fet o utilitzat els objectes, però també de les investigadores que els han trobat i estudiat, i del paper actual de les dones en l'arqueologia.

El MAC Empúries ha col·laborat un any més amb l'Àrea d'Esports de l'Ajuntament de l'Escala en l'organització de la Cursa de la Dona, i ha ofert un itinerari guiat pel jaciment per descobrir com era la vida de les dones i quin paper van tenir en la societat clàssica.

Dues són les activitats del MAC Ullastret en aquesta diada; la primera, una visita guiada al jaciment que posa el focus en el paper rellevant de la dona en la societat ibèrica, tant en la vida privada com pública, i la segona, un contacontes de la mà de Tramoia Cultura, que enguany ha repassat la vida de l'arqueòloga Adela

Ramón, pionera en aquest camp, que va formar part de l'equip del Museu d'Arqueologia de Catalunya a principis del segle XX i que va haver d'exiliar-se a Mèxic a finals de la Guerra Civil espanyola.

“Visibles i invisibles. Dones a la civitas Olerdola” és l'aportació del MAC Olèrdola, una visita dinamitzada que se centra en el paper que tenien les dones – documentat en els textos medievals dels segles X i XI – segons la seva posició social, que les determinava a formar part d'una minoria, privilegiada i visible, o de la gran majoria, anònima i invisible. Així mateix, aquesta seu ha col·laborat amb la cessió de diferents espais del conjunt monumental per a la realització del reportatge fotogràfic del llibre Dones d'Olèrdola, editat per Ajuntament d'Olèrdola i que es publicarà l'any 2025.

La seu de Girona ha programat per al dia 20 de març el taller “Muller. La dona a la societat romana”; i el webinar “PATRIMONIOS (con M de Mujer)”, organitzat pel Ministeri de Cultura el mateix dia 8 de març, ha comptat amb la participació de membres de l'equip del CASC, que han impartit la conferència “Mujer y arqueología subacuática”.

4.2. Foment de la perspectiva de gènere

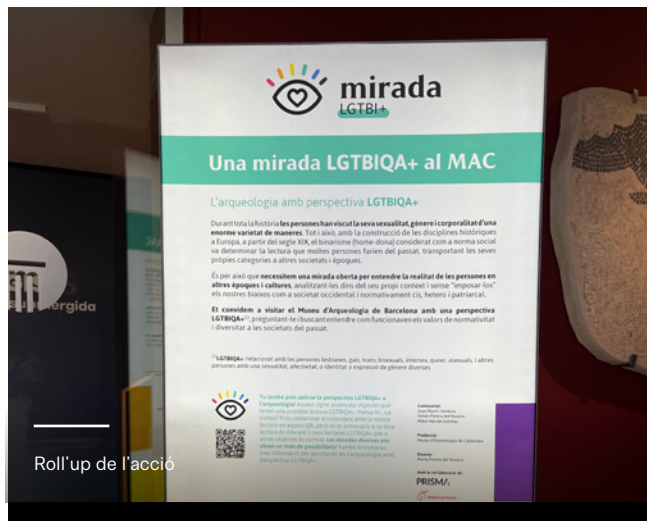
La voluntat d'incloure la perspectiva de gènere en l'activitat del Museu no se circumscriu únicament a la celebració d'aquesta diada, sinó que esdevé una constant de la política d'actuacions d'aquesta entitat.

El 2024 les "Petites històries, grans dones" del MAC Barcelona ha presentat la figura d'Enriqueta Pons i Brun, arqueòloga i prehistoriadora catalana que va donar impuls a la seva carrera investigadora com a conservadora del Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona durant més de trenta anys. Feminista abans de néixer i gran defensora del treball en equip, va ser una ferma activista de la bona feina, de difondre el coneixement dels nostres avantpassats i del respecte al nostre patrimoni.

La seu gironina ha treballat en l'adaptació progressiva des de la perspectiva de gènere de les activitats educatives que ofereix.

I el MAC CASC ha impartit una conferència a l'Associació Posidona de l'Ametlla de Mar per promoure la dona en el món del busseig, que ha anat acompanyada d'una immersió pràctica amb l'explicació de les tècniques de prospecció subaquàtica per a membres d'aquesta mateixa associació.

4.3. Accions amb perspectiva LGTBIQA+

El foment de la inclusió i la responsabilitat social són part intrínseca del MAC i, com a tal, aquests valors centren bona part de les actuacions del Museu.

En aquest sentit, el MAC Barcelona ha participat en la jornada "Passa el relleu", celebrada el 18 de juny al Centre LGTBI amb l'objectiu d'esdevenir un punt de trobada per a l'intercanvi d'idees, projectes, mirades i experiències entre diversos museus de la ciutat, i el 29 de juny s'ha sumat a la celebració del Dia de l'Orgull amb la visita guiada "Arqueologia amb perspectiva LGTBIQA+".

Aquesta mateixa seu ha ofert la proposta "L'arqueologia amb perspectiva LGTBIQA+", que inclou un itinerari lliure amb objectes de l'exposició permanent i una visita guiada temàtica.

Així mateix, el MAC forma part de la iniciativa Museum Queerz, una activitat que pretén visibilitzar els continguts dels quatre museus participants des del context de la diversitat sexual i de gènere, i contribuir així a posar en valor realitats que, fins ara, estaven infrarepresentades o excloses dels relats dominants. El Museum Queerz és un concurs de preguntes i respostes, que ofereixen una mirada LGTBI dels diferents àmbits temàtics de cada museu participant, i en l'elaboració de les quals s'ha comptat amb la col·laboració i assessorament del Centre LGTBI de Barcelona.

Un museu que coopera
i es projecta arreu de Catalunya
i del món

Objectiu estratègic

5

Durant l'any 2024, el Museu d'Arqueologia de Catalunya ha impulsat un ampli ventall d'activitats centrades en la dinamització i coordinació de l'Arqueoxarxa, la xarxa que integra museus i jaciments arqueològics de Catalunya. Aquestes actuacions no només han reforçat la col·laboració entre diferents agents patrimonials, sinó que han posat en valor la importància de crear sinergies per a la conservació, documentació i difusió del patrimoni arqueològic català.

Destaca la implementació del Pla operatiu de l'Arqueoxarxa, amb un enfocament transversal que abraça des de l'educació i la comunicació –com la nova sèrie de pòdcasts o les jornades de portes obertes– fins a la millora tecnològica i documental, amb la normalització de programaris i l'enriquiment de bases de dades com TANIT o jornades de divulgació de la recerca. Aquestes accions són clau per garantir una gestió més eficient i accessible dels fons arqueològics, a més d'impulsar la investigació i la reflexió entorn del patrimoni, com evidencia el simposi sobre adaptació humana i canvi ambiental.

Paral·lelament, el Museu ha mantingut un fort compromís amb la cooperació científica, l'assessorament tècnic i la formació, que han contribuït a una millor gestió ètica i tècnica de les restes arqueològiques, inclosa la seva aplicació en projectes socials i educatius. Aquestes iniciatives evidencien la vocació del Museu de vincular recerca, conservació i divulgació en un marc de col·laboració amb entitats territorials i institucions acadèmiques.

En definitiva, les activitats del 2024 reflecteixen un model integrat de gestió patrimonial que combina innovació, formació i participació social, i posa el Museu com a agent clau en la preservació i projecció del patrimoni arqueològic català, tant a escala local com internacional.

5.1. Suport a la Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, l'Arqueoxarxa

El 20 de juny de 2024 ha tingut lloc la reunió plenària de la Xarxa de Museus i Jaciments de Catalunya, en què s'ha aprovat el Pla operatiu de l'Arqueoxarxa 2024, estructurat en dotze accions amb un pressupost global de 130.000 €.

Programa de públics

Al llarg de l'any, s'han planificat i produït dotze nous pòdcats de temàtiques ben diferents, que van dels dedicats a les noves exposicions permanents "IMPERIVM. Històries romanes" i "Empúries. Port de cultures" als dedicats a "L'ètica en les restes arqueològiques" o "La Via Augusta al seu pas per Tarraco". Deu d'aquestes noves produccions s'han emès al canal general de l'Arqueopòdcast i els altres dos, al canal jove. La tercera temporada d'aquest canal ha arrencat coincidint amb es Jornades Europees de l'Arqueologia, celebrades els dies 14, 15 i 16 de juny.

La nova temporada de l'Arqueopòdcast ha estat acompanyada d'una campanya de premsa per a la qual s'han elaborat notes de premsa i vídeos, i imatges dels diferents capítols per difondre'ls a les xarxes.

Difusió de museus i jaciments

El 2024 s'ha treballat en el desplegament del projecte de la Ruta de la Romanitat, que inclou la implementació de l'estructura de governança, amb un grup motor que ha de marcar-ne la planificació estratègica, i la creació, coordinació i seguiment de les accions.

Sota la coordinació del MAC Ullastret, s'ha continuat treballant en el desenvolupament i la planificació de la Ruta dels Ibers, definits en la reunió plenària celebrada el 18 d'abril al MAC Ullastret, en què s'han acordat la incorporació de tres nous membres (Poblat ibèric del Gebut, Soses; Oppidum de Sant Julià de Ramis; Castellot de la Roca Roja, Benifallet), les accions previstes per al 2024 i la celebració del 24è Cap de

Projecte	Pressupost
Ruta dels Ibers 2024. L'aigua des d'una perspectiva polièdrica i transversal	11.000
Ruta de la Romanitat	15.000
Elaboració d'una nova sèrie de pòdcats amb estructura i temàtiques relacionades amb el canal general i jove	14.000
Accions itinerància exposició "Art primer"	10.000
Base de dades TANIT. Millores, manteniment i preparació de nous objectes	12.000
Simposi "Paisatges Habitats" Parc Arqueològic Mines de Gavà (28 i 29 de novembre 2024)	15.000
Normalització del programari Museumplus (Tres camps: (*) 'nom d'objecte', 'matèria' i 'tècnica')	50.000
Una quarantena d'activitats especials i jornades de portes obertes (14, 15 i 16 de juny 2024)	3.000

Accions sense pressupost assignat
Elaboració de requeriments per a la creació/licitació nou programari de control de materials arqueològics
Taula de Documentació del Servei de Museus
Realització de una formació en línia sobre vocabularis controlats
Jornada interna sobre conservació i restauració i document de criteris

5.1. Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, l'Arqueoxarxa

Setmana Ibèric el 5 i 6 d'octubre amb el lema "L'aigua des d'una perspectiva polièdrica i transversal".

Paral·lelament, la xarxa ha donat suport a la celebració de les Jornades Europees d'Arqueologia els dies 14, 15 i 16 de juny, amb la programació d'una quarantena d'activitats especials que han completat l'oferta de portes obertes i visites guiades.

Sota la iniciativa de l'ACdPC, el MAC ha col·laborat en la nova edició del fulletó de la Ruta de l'Art rupestre.

Activitats i itinerància d'exposicions temporals

L'Arqueoxarxa ha donat suport a la itinerància de l'exposició "Art Primer", que al llarg de l'any ha itinerat del Museu de l'Esquerda, on va estar exposada durant els darrers mesos de l'any 2023, als Serveis Territorials de Cultura a Tortosa (del 16 d'abril al 30 de juny) i al Museu de la Noguera (de l'1 de juliol al 24 de

setembre), i de l'exposició "Ossos. Un viatge a l'època medieval de la mà de l'antropologia física", al Museu de Rubí de febrer a maig.

Programa de millora dels processos i instruments de documentació i gestió de col·leccions

El 2024 ha estat un any de dedicació a la millora de les prestacions de la base de dades TANIT, entre les actuacions dutes a terme destaquen la inclusió a la fitxa impresa de la representació de la informació de caràcter geogràfic i d'ubicació dels jaciments, la millora de la visualització dels objectes 3D pujats a OMEKA, la millora de la línia del temps per tal d'afegir-hi les cultures de referència, la inclusió de documentació relacionada amb els objectes, i la revisió i simplificació del procés de càrrega de continguts.

Quant a la normalització del programari MuseumPlus, s'ha prioritzat la normalització als dos museus

5.2. Altres projectes de cooperació a Catalunya

d'arqueologia que formen part de l'Agència Catalana de Patrimoni Cultural, el MAC i el MNAT, que són alhora els museus que compten amb els fons més amplis. El 2025 hi ha previst desenvolupar el procés en la resta de museus que formen l'Arqueoxarxa.

Simposi “Paisatges Habitats. Variabilitat ambiental i adaptació humana a Catalunya durant el quaternari”

Els dies 28 i 29 de novembre ha tingut lloc al Parc Arqueològic Mines de Gavà el Simposi “Paisatges Habitats. Variabilitat ambiental i adaptació humana a Catalunya durant el quaternari”, organitzat per l'ARQUEOXARXA, amb la col·laboració de les seus de Barcelona i Empúries del MAC, el Museu de Gavà i el Museu de Badalona.

El simposi ha posat el focus en els paisatges pretèrits, però també ha fet referència a l'actual crisi climàtica i les repercussions que té sobre la conservació del patrimoni arqueològic, difícil d'entendre descontextualitzada de la història del clima i del paisatge.

El 2024 ha estat destacada la tasca que ha dut a terme l'equip del MAC d'assessorament i suport científic i tècnic a diversos projectes relacionats amb l'anàlisi i el tractament ètic de restes humanes.

Així, l'equip de la seu barcelonina ha col·laborat amb VINSEUM en la redacció de continguts científics per a l'exposició “129 Vides”, amb l'aportació d'una perspectiva osteoarqueològica i paleopatològica a partir de les dades de l'excavació i estudi antropològic realitzat sobre les restes recuperades del jaciment de Cal Pa i Fígues (Vilafranca del Penedès). També ha format part del grup de treball encarregat d'elaborar la Guia de bones pràctiques durant les tasques de camp, laboratori, magatzem i exposició de restes, en col·laboració amb la Direcció General del Patrimoni, i ha ofert suport científic i tècnic en l'exhumació i estudi de restes parcialment momificades i dessecades procedents del sarcòfag de Gualter dipositat al Museu Diocesà d'Urgell.

En aquesta mateixa línia, ha impartit dues sessions d'osteologia i paleopatologia a alumnes del Màster Interuniversitari d'Antropologia Biològica UB-UAB, i una classe de paleopatologia a alumnes del grau de Medicina de la UB. Aquestes sessions permeten establir ponts entre la recerca desenvolupada al Museu i la formació acadèmica de futurs professionals, oferint-los una aproximació directa a les restes humanes de context arqueològic i a les seves circumstàncies i potencials d'estudi i conservació.

L'equip del Laboratori d'antropologia i paleopatologia ha col·laborat intensament en l'anàlisi de restes procedents de les fosses de la Guerra Civil. Concretament, s'ha ofert suport científic i tècnic en l'estudi de les restes esquelètiques de les fosses del cementiri de Castelló i de les fosses del Camí de les Torres a Sant Joan de Vilatorrada (Bages).

A més, els membres del MAC CASC han ofert assessorament i acompanyament tècnic en la immersió als investigadors de la UPC encarregats de la realització de la fotogrametria subaquàtica de la fonamentació del “malecò” d'Empúries per al projecte de restauració. Així mateix, s'han encarregat de la direcció del projecte

5.2. Altres projectes de cooperació a Catalunya

de restauració i premuntatge al laboratori del CASC dels vaixells de la Plaça dels Carros (Tarragona), i del muntatge definitiu per a l'exposició al Museu del Port de Tarragona.

Del 24 al 26 de maig el MAC ha estat present a l'espai de trobada i exposició de la XIX Fira de Museus "Roma als museus del món", en el marc del 26è Festival Tarraco Viva, per presentar les principals novetats de les diferents seus i per compartir amb els visitants de Tarraco Viva l'experiència de veure a vista d'ocell, en 360 graus, els jaciments d'Empúries, Ullastret i la ciutat de Tarraco. A més d'activitats preparades per al públic familiar i diversos materials de les cinc seus visitables a Catalunya, el MAC també ha portat el catàleg de la nova exposició "IMPERIVM. Històries romanes".

Destaquen, així mateix, les actuacions del MAC Empúries emmarcades en el conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de l'Escala, i en altres col·laboracions amb entitats de l'entorn, que comprenen des de temes de gestió o recerca fins a la difusió i organització de nombroses activitats, com ara la col·laboració continuada amb la Fira Arrels del Vi de Sant Martí d'Empúries, amb la cessió d'espais per al tast de vins.

La col·laboració del MAC Girona amb la Xarxa de Museus de les Comarques de Girona és també una constant. El 2024 s'ha iniciat el desplegament dels objectius definits al Pla d'actuacions 2024-2027,

que han portat a l'assoliment de fites com l'ampliació del programa de suport a la documentació, inclosa la conservació preventiva, petites restauracions i la digitalització; el tractament d'Anòxia, i l'assessorament en la metodologia RE-ORG. S'ha seguit avançant en l'accessibilitat dels museus i les seves activitats, i s'ha mantingut el suport al programa educatiu dels museus. També s'han ofert diferents formacions al llarg de l'any, i s'ha fet una visita tècnica a Cervera per conèixer les reserves mancomunades del MAC i del MNACTEC, i una a Tàrrrega per visitar el call Jueu i el Museu Trepat.

El MAC Ullastret manté un any més la col·laboració en la definició del Pla estratègic de desenvolupament local i ocupació dels municipis de la Bisbal d'Empordà, Forallac, Corçà, Ullastret i Cruïlles, Monells i Sant Sadurn de l'Heura, i en l'edició 2024 de la Marató de TV3.

Paral·lelament, ha constituït un grup de treball amb el cos de Bombers i amb el d'Agents Rurals de la Generalitat de Catalunya per investigar l'incendi d'alta intensitat de l'any 250 aC documentat el 2023 a l'excavació de la porta principal de la part baixa de la ciutat ibèrica d'Ullastret, a l'Illa d'en Reixac. Es tracta d'un projecte en què també hi ha implicades el MAC Girona, el MAC CASC i el Centre de Geologia i Cartografia Ambiental de la Universitat de Girona.

I amb la col·laboració del Servei de Sistemes d'Informació Geogràfica i Teledetecció (SIGTE) de la Universitat de Girona, ha iniciat un projecte d'anàlisi de visibilitat dels diferents elements del conjunt arqueològic d'Ullastret per entendre millor la interrelació dels diferents nuclis i espais que conformen aquest complex arqueològic.

Al llarg de l'any, l'Ajuntament d'Olèrdola i la Diputació de Barcelona han pogut comptar amb la participació de la seu del MAC en aquest municipi en l'organització d'activitats, la creació de recursos, en qüestions relacionades amb la comunicació i la gestió, i en l'organització de visites dins i fora del conjunt monumental, en el marc del conveni de col·laboració signat amb la Generalitat de Catalunya, renovat el 2021. En són una mostra representativa la 24a edició de la cursa de triatló de muntanya de 12,5 km al Castell d'Olèrdola; el programa ja habitual "Most Festival", en

5.2. Altres projectes de cooperació a Catalunya

Primera residència creativa internacional

Dins del programa de residències promogut per l'Institut Ramon Llull, el mes d'octubre el MAC Empúries ha acollit la primera residència creativa internacional, en què han participat les artistes Maria Callís (poeta catalana), Joana Gomila (cantant, compositora i intèrpret mallorquina) i Alexandra Laudo (comissària d'art independent), juntament amb Alice Oswald, una de les veus més destacades de la poesia contemporània anglesa. L'estada ha permès compartir enfocaments artístics diferenciats i crear un treball conjunt en un entorn excepcional, amb nombroses referències de la cultura clàssica, un dels temes que ha estat abordat a l'obra recent de la poeta britànica.

col·laboració també amb VINSEUM; la visita al Pla dels Albats organitzada en el marc del Cercle de Voluntaris dels Parcs Naturals, o l'acollida del Punt d'Informació Turística del municipi i del Parc d'Olèrdola.

El suport a programes de formació esdevé també una constant. Ho demostra la signatura del conveni de col·laboració entre la Fundació Bofill i l'Agència del Patrimoni Cultural mitjançant el MAC per promoure el programa Mentora, que estableix un marc de col·laboració a través de la participació d'adolescents i persones voluntàries del programa Mentora als equipaments i activitats del MAC, per tal de fomentar iniciatives que evitin l'abandonament escolar. En el marc d'aquest conveni, les seus de Barcelona i Girona han acollit sessions de mentoria per ajudar els joves que ho necessitin a fer la transició entre l'ESO i la secundària superior.

El Mac a Barcelona ha col·laborat amb l'escola de Mossos d'Esquadra en una pràctica d'avaluació a l'alumnat que fa el curs d'escortes d'alts càrrecs de la Generalitat. La pràctica consta de tota una jornada de seguiment a un alt càrrec (fictici), en què s'inclou una visita oficial al Museu. També ha acollit una classe

magistral de l'Associació per a l'Estudi del Moble (Disseny Hub Barcelona) impartida per Mònica Piera, doctora en Història de l'Art.

El MAC Empúries ha col·laborat al llarg del 2024 amb diverses universitats i grups de recerca en l'organització de workshops formatius, seminaris i trobades científiques i ha acollit diferents actuacions programades en projectes de recerca en què també col·labora el MAC. A més, en el marc de la col·laboració establerta des de fa anys amb el Màster Erasmus Mundus European Master in Tourism Management de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona, s'han ofert visites guiades tant a la ciutat ibèrica d'Ullastret com al jaciment iber de Castell (Palamós) als alumnes del màster. Així mateix, manté la col·laboració activa en aspectes d'àmbit educatiu i de comunicació a les comissions de la Xarxa de Museus de Girona.

Una altra de les línies de col·laboració del MAC amb entitats territorials és la promoció del turisme cultural. Una mostra consolidada d'aquesta implicació del Museu són la participació de les seus gironines del MAC a Empúries i Ullastret en el Club Cultura i Identitat del Patronat de Turisme Costa Brava Girona amb l'organització d'activitats per a públic final però també de viatges de familiarització, tallers i activitats promogudes per altres clubs del Patronat, com el Club del Vi DO Empordà o el de Turisme Inclusiu; la participació activa del MAC Ullastret en el desenvolupament del Pla de sostenibilitat turística del Baix Empordà, impulsat pel Consell Comarcal del Baix Empordà, i la col·laboració de la seu d'Olèrdola en la iniciativa territorial dels cellers del Penedès i Garraf, Carretera del Vi.

L'entorn privilegiat de la seu empordanesa la converteix en un marc incomparable per fer-hi presentacions, filmacions o sessions fotogràfiques. Així, el MAC Empúries ha acollit la presentació de l'edició de la Marató d'Empúries, de l'edició del Portalblau i de la trobada de casals de l'Alt Empordà, i la biblioteca ha estat l'espai triat per l'equip de la Conselleria de Justícia de la Generalitat de Catalunya per fer una reunió de tancament de la legislatura, que ha inclòs una visita guiada al jaciment, o la de l'equip directiu de la Conselleria de Cultura, feta a finals de juliol.

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

Són diversos els projectes estatals i internacionals que compten amb la participació i col·laboració dels membres de l'equip del MAC. El 2024 aquesta presència s'ha concretat en els projectes que es recullen tot seguit.

Adhesió del MAC a l'associació d'arqueologia experimental EXARC, una organització internacional estructurada en forma de xarxa de professionals, museus d'arqueologia a l'aire lliure i d'arqueologia experimental.

Participació del MAC, a través de la seu de Barcelona, a la XXVI edició de la Borsa Mediterrànea del Turismo Arqueológico, que s'ha celebrat a Paestum del 31 d'octubre al 3 de novembre. En aquesta ocasió i atesa l'experiència de l'any anterior s'han creat materials de promoció turística per donar a conèixer el ric patrimoni arqueològic que gestionen les diferents seus del Museu. L'Agència Catalana del Patrimoni ha col·laborat en el finançament d'una part de les despeses de participació.

Participació en el XVIII Congreso de la Sociedad Española de Antropología Física SEAF, fet a Alcalá de Henares, del 4 al 6 de setembre, en què s'han presentat les comunicacions "Reconstructiong inflammatory phenotypes in medieval populations through 900 years of history at the necropolis of Sant Pere churches, Terrassa, Catalunya, Spain", "Application of microscopy and genomic techniques for the taphonomic study of the skeletal remains of santa Maria de Besora (Barcelona, 9th - 18th century)" i "¡Por favor!, ¡No me corte! Nueva herramienta de trabajo para estudios histotafonómicos". "Anthropological and paleogenomic approaches as tools to elucidate medieval pandemics: The case of Cal Pa i Fígues (Vilafranca del Penedès, Spain)".

Participació en el VII Seminari Internacional d'Arqueologia Medieval i Moderna, que s'ha celebrat a Roses el 3 d'octubre, amb la comunicació "El món de la mort a l'Antic Priorat de Bellpuig d'Artà (Mallorca).

Participació en la XVI Reunión Científica de la Asociación Española de Antropología y Odontología Forense AEAOF, que ha tingut lloc a Sevilla els dies 15 i 16 de novembre, i en què s'ha presentat la ponència "Proyecto de digitalización de una colección ósea

medieval porviniente de la necrópolis de Roquetes (Tàrraga, Lleida)".

Participació del MAC, des de la seu empordanesa, en el subprojecte "Ampurias' Future – Learning from the Past. Sea Level Development and Climate Change from 5500 BC until AD 2100", iniciat l'any 2022, codirigit per D. Marzoli (DAI) i P. Castanyer (MAC-Empúries), en col·laboració amb l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid dins el programa "Groundcheck" impulsat pel govern alemany. Els treballs realitzats han consistit en l'elaboració d'una base de dades relativa a tots els sondejos geològics realitzats en el territori d'ençà els anys vuitanta del segle passat fins a l'actualitat. Durant el 2024 s'ha treballat en la preparació d'una publicació monogràfica amb els resultats de la recerca feta al voltant del paleopaisatge i les dinàmiques de poblament del territori d'Empúries, que es publicarà l'any 2026 en un volum monogràfic de la sèrie "Madrider Beiträge", del mateix Institut Arqueològic Alemany de Madrid.

Participació en el projecte europeu PITCHER Erasmus+, mitjançant la seu d'Ullastret, en col·laboració amb l'INS de la Bisbal d'Empordà. L'objectiu principal del projecte és crear recursos pedagògics oberts adreçats a joves estudiants d'instituts i centres de secundària, que conduixin a conscienciar la població sobre l'espoli i el tràfic il·lícit de patrimoni.

Participació a la xarxa Iron Age Europe de museus que gestionen alguns dels jaciments i/o col·leccions més importants de la protohistòria europea. Des de la seu d'Ullastret es col·labora en algunes de les activitats organitzades per la xarxa i en el manteniment de la seva pàgina web amb la traducció dels continguts al català i al castellà.

Participació del MAC, a través de la seu d'Olièrdola, en el programa BIOSPHERE, un compromís per la sostenibilitat desenvolupat per la UNESCO i que a Catalunya el despleguen la Diputació de Barcelona, l'Institut de Turisme Responsable (ITR) –organisme vincular a la UNESCO– i la Cambra de Comerç de Barcelona.

5.3. Presència i projecció estatal i internacional

Col·laboració en el programa CETS (Carta Europea de Turisme Sostenible en espais naturals protegits).

Des del 2019 és membre d'aquesta iniciativa de gestió dels equipaments naturals i patrimonials que posa l'èmfasi en el turisme sostenible, les necessitats del medi ambient i el desenvolupament local. L'any 2024 la seu d'Olèrdola ha acollit i organitzat una de les sessions de treball en què participen les diferents entitats i empreses adscrites.

Participació del MAC CASC en el projecte “Heritage BAG” del sincrotró de Grenoble (ESRF), finançat per la UE, concretament en el subprojecte (scientific case) sobre l'anàlisi de fustes arqueològiques: determinació dels compostos, distribució i diferències entre tipus de fustes del mateix vaixell i també d'altres de diverses èpoques, en què també participa l'Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Vilanova i la Geltrú (EPSEVG).

Participació en els “Satellite Events” de la “2024 Ocean Decade Conference”, amb una sessió visita a l'exposició “Naufragis” al MAC Barcelona i l'esdeveniment paral·lel “Human Ocean” al Museu Marítim de Barcelona.

Participació i ponència a la sessió final del Projecte europeu WOODPLAKE, Archaeological Wooden Pile-Dwelling in Mediterranean European lakes: strategies for their exploitation, monitoring and conservation (2020-2023) al Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles.

Participació en la 23a reunió de la Comissió d'Experts del Plan Nacional de Protección del Patrimonio Arqueológico Subacuático.

Conveni de col·laboració científica amb el DRASSM (Département des Recherches Archéologiques Subaquatiques et Sous-marines) de França, per a la recerca interdisciplinària, l'inventari, la protecció, la conservació i la difusió del patrimoni arqueològic subaquàtic. En el marc d'aquest conveni s'ha dut a terme l'excavació d'un vaixell hel·lenístic.

El MAC ha participat també en la taula Museus i Ciutat, celebrada al Museu d'Història de Barcelona, en el grup de treball permanent dels equipaments públics per

la diversitat cultural i en la comissió de La Rotta dei Fenici. Destaca, a més, la participació del director del Museu en la taula “Sulle Rotte dei Greci e dei Fenici” del 2 de setembre feta en el marc del festival Comunicare l'Antico, que organitza anualment el Parco Archeologico Naxos Taormina.

Itinerància d'exposicions

La projecció exterior del MAC té un dels seus pilars en les exposicions temporals itinerants en l'àmbit català, estatal i internacional, tant de produccions externes per presentar al MAC com de produccions pròpies per exportar a altres institucions museístiques.

“Sardenya, l'illa megalítica”

Gràcies a l'acord signat amb la institució italiana Fondazione Mont'e Prama el MAC Barcelona acollirà l'exposició “L'illa dels gegants. Un viatge a la Sardenya prehistòrica” durant l'any 2025.

“Iberer”

L'any 2021 el MAC Barcelona va presentar la producció pròpia “L'enigma iber. Arqueologia d'una civilització”. L'adaptació d'aquesta exposició s'ha pogut veure a l'Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig (Suïssa) del 19 de novembre de 2023 fins al 26 de maig.

Paral·lelament s'han establert contactes amb el museu austríac MAMUZ per adaptar i itinerar l'exposició a la seva seu de Mistelbach l'any 2026.

“Naufragis. Història submergida”

El MAC i la Fundació La Caixa han signat un conveni de col·laboració per adaptar l'exposició a la itinerància als diferents centres de CaixaForum d'Espanya en els propers cinc anys.

En aquests marcs s'inclou la participació del MAC en la reunió anual del comitè de la xarxa European Exhibition Network, feta a Assen (Països Baixos) el novembre de 2024, en què s'han presentat les propostes expositives del MAC.

Un museu que contribueix
decisivament al coneixement,
conservació i difusió del patrimoni
arqueològic català

Objectiu estratègic

6

El MAC és centre generador de coneixement i els seus jaciments esdevenen una font imprescindible de la recerca en el nostre país; la difusió d'aquest coneixement és una de les funcions bàsiques del Museu, sigui mitjançant publicacions pròpies, col·laboracions en publicacions científiques, participació en jornades, seminaris i congressos o oferint assessorament a projectes de recerca.

En aquest context, garantir la conservació dels fons que custodia i assegurar-ne la consulta, l'accessibilitat i la permanència futures ocupen una part important dels esforços i recursos del MAC.

6.1. Recerca

El 2024 el MAC ha liderat i coliderat quatre projectes de recerca.

Projecte quadriennal de recerca arqueològica “Emporion, Emporiae, Empúries: diacronia de les seves àrees portuàries” (CLT/17/2022-ARQ001SOL-143. 2022-2025). IP: Pere Castanyer i Marta Santos. (MAC Empúries)

Projecte quadriennal de recerca arqueològica “La fortificació romana d’Olèrdola. Elements poliorcètics i context funcional” (FROL) (CLT/2022 - ARQ001SOLC-152. 2022-2025). IP: Núria Molist. IP substitut: Xavier Esteve. (MAC Olèrdola)

Projecte quadriennal de recerca arqueològica “Sistemes poliorcètics d’accés als hàbitats ibèrics” (SPAHI) (ARQ001SOL-148-2022). IP: Jordi Principal i Gabriel de Prado (MHC i MAC Ullastret)

Projecte quadriennal de recerca “El derelict Illes Formigues II i el comerç de productes bàtics al Nord-Est Peninsular” (ARQ001SOL-156-2022. 437 CU0050). IP: Rut Geli i Joan Mayoral. (MAC CASC)

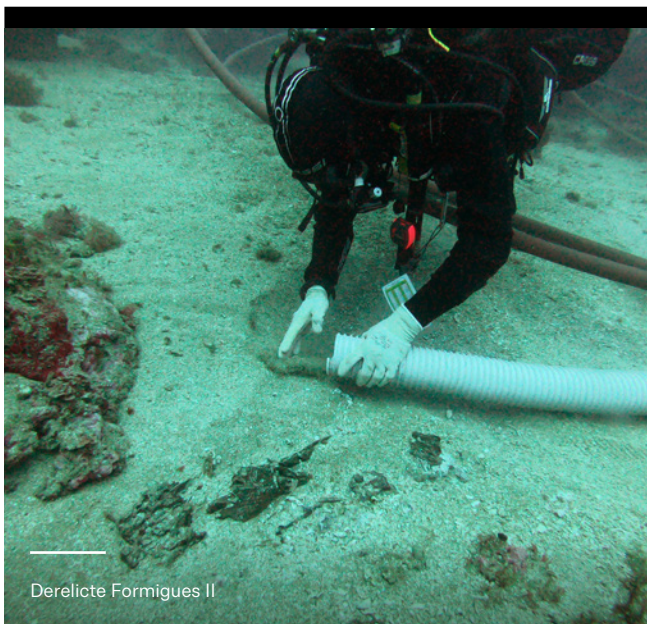
Així mateix ha participat en vint-i-un projectes.

Projecte quadriennal de recerca ANTIQUAE FEMINAE. El retrato escultórico femenino de estilo clásico: contextos antiguos y anticuarios, análisis y reconstrucción digital, impulsat pel Grup de Recerca en Escultura d’Estil Clàssic de la Universitat Autònoma de Barcelona. (Laboratori de Cervera)

Projecte quadriennal de recerca “Cova dels Fems i les dinàmiques poblacionals a la conca alta del Montsant (10000-4000 Cal BC)” (CLT009_22_000059). IP: Raquel Piqué (MAC Barcelona)

Projecte quadriennal de recerca “Ecclesia Coemeteria et Loci (saec VIII-XI). Sidilianum, Sancti Hilarii de Breda, Olerdola / Esglésies, cementiris i llocs. Sant Quirze de Colera, Sidillà i Olèrdola (ECLOC)”, liderat per la Universitat de Barcelona (CLT/2022 - ARQ001SOLC-125). (MAC Olèrdola)

Projecte quadriennal de recerca “La Draga (Banyoles) i la neolitització al NE de Catalunya, formació i dinàmiques d’ocupació de jaciments a l’aire lliure” (CLT009/18/00050). IP: Antoni Palomo. (MAC Barcelona i MAC CASC)

6.1. Recerca

Projecte quadriennal de recerca “Paisatges de contacte i comunitats rurals a l'entorn d'Empúries (s. X-II aC)” (CLT009/22/000047), impulsat des de la Universitat Pompeu Fabra i amb la Dra. Ana Delgado com a investigadora principal. (MAC Empúries)

Projecte quadriennal de recerca “Vulcanisme, canvis ambientals i dinàmiques de poblament durant la transició mesolític-neolític a la Garrotxa”, liderat per la Universitat de Barcelona, amb la professora Maria Sana com a investigadora principal. (MAC Girona)

Projecte de recerca al Pròxim Orient “INANNA-GEN: investigacion e interacción y redes en el Norte de Mesopotamia a través de los estudios genéticos y los datos arqueológicos de finales del neolítico a la edad del bronce”, coordinat des de la Universitat Autònoma de Barcelona i liderat pel Dr. M. Molist (Grup de Recerca Arqueològica a la Mediterrània i al Pròxim Orient, GRAMPO. 2021 SGR 744). (MAC Girona)

Projecte de recerca al Pròxim Orient “Origen y desarrollo de las primeras comunidades agrarias en

el valle del Tigris y Montes Zagros”, coordinat des de la Universitat Autònoma de Barcelona i liderat pel Dr. M. Molist (Grup de Recerca Arqueològica a la Mediterrània i al Pròxim Orient, GRAMPO. 2021 SGR 744). (MAC Girona)

Projecte de recerca al Pròxim Orient “Projecte arqueològic de Tir, el Líban”, coordinat des de la Universitat Pompeu Fabra i liderat per la Dra. M. Eugènia Aubet (†) i Francisco Nuñez. (MAC Girona)

Projecte de recerca “Caracterización arqueométrica de las ánforas del cargamento del pecio Illes Formigues II (s. I aC). (MAC CASC)

Projecte de recerca “Caracterización social y funcional de los asentamientos urbanos de la Iberia septentrional” (PID2019-106224GB-I00. MCIN/AEI/ 10.13039/501100011033), liderat pel Grup de Recerca d'Arqueologia Clàssica i Protohistòrica (GRACPE) de la Universitat de Barcelona. (MAC Ullastret)

6.1. Recerca

Projecte de recerca “El comerç grec al Mediterrani Occidental en el segle IV aC mitjançant les evidències de les produccions ceràmiques gregues: les àmfores. Arqueologia i Arqueometria”. IP: Xavier Aquilué (Iberia Graeca) i Miguel Àngel Cau (ERAAUB). (Iberia Graeca)

Projecte de recerca “EXPLO: Exploring the dynamics and causes of prehistoric land use change in the cradle of European farming”, dirigit per Albert Hafner (University of Bern) dintre el programa ERC (European Research Council). (MAC Barcelona)

Projecte de recerca “GEPRICO. Rites de commensalitat gaulois, etrusques et phocéens (2023-2027)”, finançat per l'ANR (Agence Nationale de la Recherche), centrat en l'estudi dels jaciments de, Tarquinia i Caere-Pyrgi, Alèria, Massàlia, Emporion i Lattes/La Monédière. (MAC Empúries)

Projecte de recerca “Origen i desenvolupament de les ciutats indigetes i laietanes: Ullastret i Ilturo” (CLT/2022 - ARQ001SOLC-177), liderat pel Grup

de Recerca d'Arqueologia Clàssica i Protohistòrica (GRACPE) de la Universitat de Barcelona. (MAC Ullastret)

Projecte de recerca “Producció i consum de vi. Un viatge entre química i arqueologia en el Mediterrani Occidental”, liderat per la Universitat de Barcelona i la professora Alessandra Pecci. (MAC Olèrdola)

Projecte de recerca “SyLitMéd. Le littoral de Méditerranée nord-occidentale aux VIIIe-XIIe siècle Programme de recherche 2023-2028”. (MAC Empúries)

Projecte DataLAC, de la Université Lumière Lyon 2 (França). (MAC Ullastret)

Projecte “Diacronía de los territorios y paisajes de Emporion/Emporiae y Gerunda durante la antigüedad” (PID2023-148337NA-I00), aprovat en la darrera convocatòria d'ajuts per a Projectes de Generació de Coneixement del Pla estatal d'investigació científica, tècnica i d'innovació, coordinat per la Universitat de Girona i amb el Dr. Marc Bouzas com a investigador principal. (MAC Empúries)

Projecte “Poblament del període Neolític en la desembocadura del Ter: Vilanera/Empúries i el seu entorn” (CLT_2022/EXP_ARQ001SOLC/123), coordinat pel Grup de Recerca GRAMPO-SAPPO de la Universitat de Barcelona i amb el Dr. Miquel Molist com a investigador principal. (MAC Empúries)

La Fundació PALARQ ha finançat parcialment el projecte “Caracterización arqueométrica de las ánforas del cargamento del pecio Illes Formiues II (s. I aC)”, dirigit per la responsable del CASC, Rut Geli.

Altres projectes de recerca

Projecte META-MUSEUM, coordinat pel Politecnico di Torino, relacionat amb la realització d'experiments neurocientífics en l'àmbit de la participació cultural. El projecte s'integra en HORIZON-CL2-2023-HERITAGE-01-04: Patrimoni Cultural en transformació. (MAC Barcelona)

Projecte META_MUSEUM

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

La conservació del patrimoni arqueològic és un dels objectius fonamentals del MAC, però la seva funció com a museu és esdevenir també motor de generació de coneixement científic, eina de difusió d'aquest coneixement i punt de suport per a la recerca.

Mostra de la tasca duta a terme en aquest sentit durant l'any 2024 són els vídeos promocionals elaborats per difondre la recerca desenvolupada en el marc del projecte quadriennal SPAHI, liderat pel MAC, a través de la seu d'Ullastret; les vint-i-set notes de premsa publicades als mitjans; les trenta-quatre publicacions de recerca editades en revistes d'àmbit nacional i internacional i altres mitjans; les visites a càrrec de l'equip d'arqueòlegs per conèixer els dos espais en excavació a la ciutat ibèrica d'Ullastret, o l'assessorament a cinc treballs de màster i de fi de grau, i les analítiques realitzades per a projectes de recerca externs.

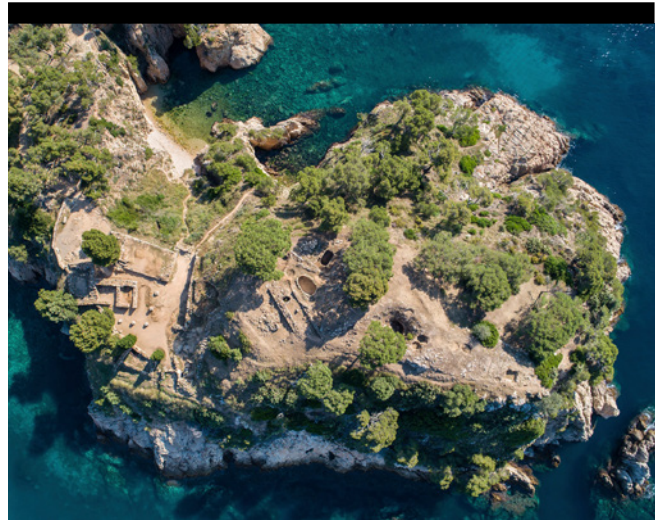
En aquesta mateixa línia de suport a la recerca i la formació, s'ha fet la tutoria de les pràctiques d'una alumna del Màster de Gestió del Patrimoni i Museologia de la Universitat de Barcelona, s'han cotutoritzat dos treballs de recerca de batxillerat i dos treballs de final de grau, i des de la seu gironina es codirigeix la tesi doctoral *Aproximació al paleopaisatge i l'explotació dels recursos vegetals de les comunitats del VII-VI mil·lenni al Pròxim Orient*.

Coneixement compartit

Compartir i adquirir coneixement forma part també de l'essència del MAC, i aquesta vocació es fa palesa tant amb l'organització d'activitats formatives com en la participació en més d'una trentena de cursos, jornades, congressos i reunions científiques organitzats i gestionats per altres entitats.

Destaca la participació al CM Malaga Culture & Museums. "Revolucionando la industria cultural", en què el MAC ha impartit el workshop "El Museu d'Arqueologia de Catalunya (MA): IMPERIVM. Històries romanes. Reptes en la innovació narrativa".

Cal esmentar, també, la participació en l'assemblea

El poblat ibèric de Castell (Palamós) es torna a obrir al públic

Amb motiu de les Jornades Europees del Patrimoni, celebrades els dies 12 i 13 d'octubre, s'ha tornat a obrir al públic el jaciment del poblat ibèric de Castell, després de més de tres anys de tancament.

Durant aquest període s'han dut a terme tasques de conservació i restauració d'estructures, s'ha reexcavat un refugi de la Guerra Civil i s'ha cobert amb graves per preservar-lo, i s'ha instal·lat una malla antiesllavissades. Aquestes actuacions han comptat amb finançament de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

En paral·lel, s'han dut a terme un seguit d'actuacions de conservació preventiva impulsades pel Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, i el MAC i l'Ajuntament de Palamós han treballat de manera conjunta per millorar la senyalística i l'accessibilitat al jaciment.

Pocs dies després de la reobertura s'han detectat un seguit d'actes vandàlics que han afectat la cisterna principal del poblat i els murs adjacents a aquesta cisterna. Els atacs han estat denunciats als cossos de Mossos d'Esquadra i d'Agents Rurals de la Generalitat de Catalunya.

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

general inaugural del projecte META-MUSEUM, celebrada els dies 14 i 15 d'octubre. El projecte, coordinat pel Politecnico di Torino, compta amb la col·laboració de catorze institucions —entre universitats, empreses, centres de recerca i museus— procedents de deu països europeus. Amb una durada de tres anys i amb el suport de la recerca neurocientífica, META-MUSEUM explorarà la trobada amb el patrimoni cultural com una experiència transformadora, capaç de fomentar el creixement personal, la resiliència, l'empatia i la confiança en el futur.

Així mateix, membres del Centre de Documentació del MAC han assistit a les jornades anuals organitzades pel CSUC (Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya), en què es debaten temes d'innovació en biblioteques i arxius, i es presenten projectes de bones pràctiques en l'àmbit de la documentació d'institucions i entitats públiques i privades de Catalunya.

Entre els dies 27 i 29 de setembre ha tingut lloc a Empúries el Workshop GEOfab EMPÚRIES. Refugi climàtic i patrimoni, amb l'objectiu d'experimentar amb l'optimització geomètrica i les simulacions eficients

per fabricar i muntar un prototip de refugi climàtic a l'escala 1:1 amb l'ajuda d'eines i programes de disseny paramètric (Rhinoceros + Grasshopper). També s'han presentat propostes per incorporar el refugi climàtic en les activitats del Museu. El projecte forma part d'una investigació sobre l'arquitectura transformable i la seva aplicació potencial a l'arquitectura, enginyeria i construcció.

El MAC Barcelona ha estat la seu de les jornades científiques "El comerç grec a la Mediterrània a l'antiguitat. Les àmfores de transport", celebrades els dies 17 i 18 d'octubre, sota la coordinació de Xavier Aquilué (MAC Centre Iberia Graeca) i Miguel Ángel Cau-Ontiveros (Institut d'Arqueologia de la Universitat de Barcelona), en el marc de les quals s'ha presentat la monografia *Les àmfores gregues a Ibèria. Novetats arqueològiques i estat actual de la recerca*.

El 8 de novembre ha tingut lloc també a la seu barcelonina una important jornada sobre l'ètica en les restes arqueològiques, per posar el focus en aquest tema tan poc treballat a Catalunya. Amb el suport de la DG del Patrimoni Cultural.

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

78è Curs d'Arqueologia d'Empúries

La 78a edició del Curs d'Arqueologia d'Empúries, amb el títol "Transformació dels espais portuaris durant l'època romana i tardoantiga", s'ha dut a terme entre els dies 7 i 27 de juliol. A més dels treballs de pràctica arqueològica realitzats en el marc de les excavacions al sector portuari de la ciutat grega, al llarg de les tres setmanes del curs s'han programat conferències entorn del tema del curs, impartides pel Dr. Felipe Cerezo (Universitat de Cádiz), la Dra. Ada Lasheras (Institut Català d'Arqueologia Clàssica), la Dra. Patricia Terrado (Universitat Rovira i Virgili), la Dra. Sabrina Marlier i David Djaoui (Musée Départemental Arles Antique – CD13), el Dr. Pierre Poveda (CNRS – Centre Camille Jullian), el Dr. Santiago Riera (Universitat de Barcelona) i el Dr. Josep Maria Nolla (Universitat de Girona), juntament amb els membres de l'equip tècnic del MAC Empúries i Rut Geli, responsable del MAC CASC. Els alumnes del curs han pogut completar la seva formació amb la realització d'un taller de digitalització 3D, a càrrec de l'equip de l'UAB Open Labs, i un taller de prospeccions arqueològiques, de la mà de l'equip de SOT Prospecció Arqueològica. També s'han fet diverses visites a llocs i museus d'interès arqueològic, com el Musée de l'Éphèbe et d'archéologie sous-marine (Agde), el museu NarboVia (Narbona) i les seus del MAC a Barcelona i Ullastret.

En aquesta edició del curs hi han participat vint-i-sis alumnes procedents de diferents universitats i centres de recerca de Catalunya (sis alumnes) i de la resta de l'estat (setze alumnes). També hi han participat estudiants de la Universitat d'Estrasburg, del Lycée Condorcet de París, de la Universitat de París-Nanterre, i un estudiant de la Universitat d'Oxford del Regne Unit.

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

Empúries va acollir el 5è Seminari d'arqueologia experimental: Eines de cacera i violència: perspectives de l'arqueologia experimental.

I el MAC Empúries ha acollit, els dies 9 i 10 de novembre, el Workshop sobre architectures de terra, organitzat per la Universitat Politècnica de Catalunya, la Universitat de Lleida i la Universitat de Navarra, amb un taller teòric i pràctic en què s'ha fet l'aixecament d'alguns espais de les ciutats romana i grega.

Cal afegir a la tasca formativa les classes impartides per l'equip tècnic del CASC sobre els derelictes d'època antiga excavats pel MAC-CASC al Màster d'Arqueologia Nàutica i Subaquàtica de la Universitat de Cadis, i sobre l'arqueologia subaquàtica com a tècnica d'investigació històrica i el MAC-CASC als alumnes del grau en Història de la Universitat de Girona.

VII Workshop Empúries

La setena edició d'aquest workshop, celebrada del 19 al 21 d'abril, s'ha plantejat com una hackatò de creació d'animacions al voltant de la cultura grecoromana per visualitzar en format videomapatge sobre la façana de l'edifici del Museu. Així, els participants

han hagut de desenvolupar un projecte en què es combinin les noves tecnologies i representacions audiovisuals amb el jaciment d'Empúries com a espai d'inspiració i generació d'idees. En aquesta edició hi han participat vint-i-vuit estudiants i vuit professors de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB-UPC), del Centre de la Imatge i la Tecnologia Multimèdia (CITM-UPC) i de la Ion Mincu University of Architecture and Urbanism de Bucarest.

Acollida d'estudiants en pràctiques

El 2024 cinquanta-sis persones han pogut completar diferents programes, estades i períodes de pràctiques a les seus del MAC.

La seu del MAC a Barcelona ha acollit una estudiant en pràctiques amb capacitats per a la creació gràfica i tres persones en el marc de les beques OSIC.

El MAC Empúries ha acollit dos estudiants del grau d'Història de la Universitat de Girona i la seu de Girona n'ha acollit un tercer, i dos estudiants de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya han fet les pràctiques a la seu gironina i al laboratori del MAC CASC, respectivament.

6.2. Difusió, suport a la recerca i formació

Setze estudiants de l'assignatura "Curs d'Arqueologia Bàsica" de la Universitat de Girona han participat en pràctiques vinculades al jaciment i el museu d'Empúries durant quatre jornades. I entre els dies 31 de gener i el 2 de febrer aquesta mateixa seu ha acollit dinou estudiants del màster en Humanitats Digitals de la Universitat Autònoma de Barcelona, que han dut a terme pràctiques de digitalització d'objectes arqueològics amb tecnologies d'escàner 3D i fotogrametria.

Com a part del 27è Curs pràctic d'arqueologia subaquàtica, dotze estudiants –cinc de la Universitat de Cadis, quatre de la Universitat de Barcelona, un

de l'Autònoma de Barcelona, un de la de Perpinyà i un estudiant Erasmus procedent de Bèlgica– han completat les pràctiques al MAC CASC.

Així mateix, en el marc dels projectes de recerca que el MAC Ullastret manté amb la Universitat de Barcelona, diversos estudiants han realitzat pràctiques de dibuix arqueològic.

Reobertura del laboratori d'antropologia i paleopatologia

Al llarg de 2024 s'ha dut a terme la reobertura del laboratori d'antropologia i paleopatologia del MAC, amb l'objectiu de restituir-ne la funció com a espai tècnic per a l'estudi i la gestió de restes osteoarqueològiques.

Els treballs han inclòs l'adequació de l'espai físic i l'optimització de les condicions ambientals i funcionals per al desenvolupament d'activitats vinculades amb la recerca en osteoarqueologia i antropologia biològica. Així, s'ha netejat i reorganitzat el laboratori, s'ha revisat i reinstalat el mobiliari tècnic, i s'ha preparat, inventariat i reposat el material instrumental bàsic per a l'anàlisi osteològica i paleopatològica. A més, també s'ha revisat i actualitzat la normativa d'accés i treball al laboratori.

Paral·lelament s'ha iniciat una tasca sistemàtica de revisió i ordenació de les col·leccions osteoarqueològiques dipositades al laboratori, amb la implementació de criteris de documentació i registre que assegurin la traçabilitat dels conjunts i la correcta integració amb la base de dades patrimonial del Museu.

6.3. Gestió de col·leccions

El MAC col·labora habitualment amb diferents projectes expositius tant d'àmbit nacional com internacional amb la cessió temporal de peces dels seus fons. El 2024 s'han cedit prop de 250 peces a vuit entitats diferents, entre les quals destaca l'espai museogràfic Arqueiparc de les Coves de Serinyà, al Pla de l'Estany, que ha rebut materials procedents del fons del MAC Girona.

Centre de Documentació del Museu d'Arqueologia de Catalunya

Un dels processos més destacats de l'any 2024 ha estat la finalització de l'encàrrec de consultoria sobre la situació del Centre de Documentació i les línies d'actuació que s'han de dur a terme en un futur immediat. Aquest procés de reflexió ha quedat reflectit en tres documents de treball: una anàlisi de diagnosi, un informe de disseny i un pla d'implementació. A partir d'aquests documents s'han dissenyat les línies estratègiques que s'han de desenvolupar en els anys vinents, així com un cronograma de tasques amb objectius concrets i assumibles.

El Centre de Documentació ha tingut un paper destacat en l'organització i execució de l'exposició temporal "El museu somiat. Pere Bosch Gimpera i el MAC" i el magazine editat a posteriori, amb l'aportació de fotografies antigues de l'arxiu fotogràfic del MAC que acompanyen el discurs teòric de l'exposició, i la tramitació dels drets de reproducció d'imatges d'altres centres nacionals i internacionals.

Paral·lelament, el Centre de Documentació del MAC ha liderat, amb el guiatge de tècnics de Servei Central del Departament de Cultura, la reordenació de les carpetes i fitxers de les unitats de xarxa pròpies i compartides del MAC en una sola unitat d'arxiu virtual, gestionada amb el programa Endico, que estableix una estructura documental comuna de les activitats administratives pròpies personal del Museu.

Adquisicions

La font principal a través de la qual el MAC incrementa les seves col·leccions són els materials procedents de les excavacions arqueològiques que el mateix museu desenvolupa. Així, la seu emporitana ha ingressat els materials procedents de les intervencions fetes al sector portuari de la ciutat grega (campanyes d'abril i maig i de juliol) i de les intervencions a Santa Margarida d'Empúries (campanya d'octubre a novembre). A més, el Museu és dipositari dels materials arqueològics de les excavacions que es fan al municipi de l'Escala, com ara les del turó de Vilanera. Per la seva part, el MAC Ullastret ha incorporat al seu fons els materials obtinguts en les excavacions arqueològiques a la zona 91 del Puig de Sant Andreu, en el marc dels projectes de col·laboració amb la Universitat de Barcelona; la seu d'Olèrdola ha incrementat el seu registre amb dinou altes, i al CASC han entrat tres àmfores procedents de donacions, un cep d'àncora de plom i un lingot de plom.

Projecte del nou centre de documentació en línia

El projecte s'emmarca dins del projecte global del nou lloc web del MAC i té com a objectiu facilitar l'accés a la informació relacionada amb el fons bibliogràfic i documental, les col·leccions, les exposicions i el context històric del Museu.

El nou instrument ha de servir per articular un accés fàcil a la informació a investigadors, estudiants i públic en general amb una interfície intuïtiva, i integrarà la consulta del catàleg complet de les col·leccions del Museu i la consulta en línia dels seus fons bibliogràfics, documentals i fotogràfics.

6.3. Gestió de col·leccions

Espai de Conservació-Documentació de Girona

Inventari monetari a Girona

Un cas diferent són els dos dipòsits que ha incorporat el 2024 el MAC Girona. Es tracta, d'una banda, del retorn del dipòsit de la Fonollera, Torroella de Montgrí (MAC GIR-041898), un material que es trobava a Can Quintana - Museu de la Mediterrània, i de l'altra, de la donació Joan Ruiz Solanes (MAC GIR-04719), un dipòsit de material arqueològic procedent de jaciments inèdits i també de coneguts, reunit pel col·leccionista des dels anys seixanta del segle XX fins a l'any 2021.

També s'ha incrementat el fons de la biblioteca del MAC Empúries amb 61 exemplars procedents d'intercanvis amb altres institucions i donacions; paral·lelament s'ha continuat el procés de reorganització de la biblioteca i la preparació de la inclusió dels registres dins del catàleg en línia de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat i el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya.

Així mateix, la biblioteca del MAC Girona ha incorporat 293 registres nous i l'arxiu fotogràfic i documental ha reubicat en caps de arxiu definitiu els fons del Servei d'Investigacions Arqueològiques - Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona (130 caps), de la Comissió de Monuments (34 caps), del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional-Delegación Provincial de Bellas Artes (31

caps), de Pere de Palol Salellas (18 caps), de la Comisaría Provincial de Excavaciones Arqueológicas-Delegación Provincial del Servicio Nacional de Excavaciones Arqueológicas (9 caps), del Servei de Conservació i Catalogació de Monuments (7 caps) i del fons Joan Sanz Roca (7 caps).

Documentació i digitalització de col·leccions

El 2024 la base de dades MuseumPlus s'ha incrementat amb 1.119 fitxes noves d'objectes i 124 fitxes relatives a intervencions arqueològiques, de prospecció i consolidació, i d'actuacions en jaciments de la carta arqueològica subaquàtica. S'han revisat un total de 7.384 fitxes, procés que en alguns casos ha comportat la incorporació d'imatges i altre documentació multimèdia. A aquestes xifres cal afegir els 4.000 registres inventariats i/o revisats corresponents al fons numismàtic i monetari del MAC Girona.

Quant a la col·lecció TANIT, la seu d'Olèrdola ha treballat en la selecció i actualització de la informació d'un total de vint peces de les quals s'ha fet la migració a la plataforma.

Una altra acció destacada el 2024 ha estat la coordinació

6.3. Gestió de col·leccions

de les tasques per completar i actualitzar el *tesaurus* de col·leccions arqueològiques, acció imprescindible per estandarditzar i organitzar la terminologia utilitzada per descriure objectes i característiques arqueològiques; assegurar la coherència en la documentació i la comunicació dins de la comunitat arqueològica, i proporcionar un vocabulari controlat que faciliti la recuperació d'informació de bases de dades i arxius.

L'any 2024 l'objectiu prioritari de la seu emporitana ha estat documentar els objectes que formen part de l'exposició permanent "Empúries. Port de cultures", paral·lelament a la millora de la documentació de la col·lecció. En la realització d'aquestes tasques ha estat cabdal la incorporació d'una persona de reforç a l'equip de l'àrea de documentació i el suport dels estudiants universitaris que han fet les pràctiques curriculars al Museu.

El MAC Girona ha continuat treballant en la digitalització de les fitxes en paper amb l'escaneig de 29.000 fitxes

en paper. A més, s'ha fet la transcripció o trasllat del contingut de les fitxes antigues en paper a format excel, seguint els camps definits a MuseumPlus per tal de facilitar la futura migració; de manera que s'han digitalitzat 12.002 fitxes.

Així mateix, la seu gironina ha destinat esforços a la reorganització dels espais de reserva. Les tasques han consistit a revisar i reubicar els dipòsits recents d'intervencions arqueològiques i el material d'antigues intervencions, cosa que ha comportat la substitució de 230 caixes de fusta per caixes de polietilè, i la reubicació de 331 caixes de fusta. Entre altres, destaquen els treballs de registre d'un conjunt de 54 armes blanques restaurades del fons del Museu, que s'han instal·lat en panells verticals a la paret, tret dels objectes de cuir i fusta, –corresponents majoritàriament a beines–, que s'han ubicat en caixes a la reserva.

També s'han traslladat 135 elements petris de gran format, fins ara ubicats al magatzem 2 del Centre de

6.3. Gestió de col·leccions

Pedret, als dipòsits de Patrimoni Cultural de Cervera.

Paral·lelament, al seu gironina ha continuat treballant en la documentació fotogràfica del fons del Museu, per a la qual cosa ha contractat els serveis de dos professionals, que han fet fotografies de 80 peces del fons exposat al Museu, de 165 objectes de la col·lecció Caterina Albert i dels espais de Pedret, tant de sales de reserva, com del laboratori i els espais d'arxiu i despatxos, per a possibles usos al web, a les xarxes socials, i en difusió i comunicació. També ha avançat en el projecte de conservació de la documentació gràfica del fons documental, amb la intervenció conservativa sobre 2400 diapositives, procés que ha inclòs la neteja, la instal·lació en fundes i caps de de conservació preventiva i el registre.

El MAC Olèrdola ha incorporat a l'inventari arqueològic general del jaciment 3.175 restes i materials arqueològics procedents de l'excavació del tram est de la muralla i la torre 0 de la campanya 2024. Paral·lelament, ha donat d'alta a la col·lecció 2.914 imatges (monument, intervencions arqueològiques, activitats i accions diverses, museografia, manteniment i altres), i 28 vídeos, i ha incrementat les bases de dades amb 37 registres d'objectes dibuixats, dades històriques sobre el conjunt, planimetria, etc.

Així mateix, el MAC CASC ha incorporat els dibuixos de 43 àmfores tarraconenses del tipus Pascual 1 i de 15 elements estructurals extrets a la campanya de 2024 del derelict Illes Formigues II.

A la Base Documental d'Iberia Graeca s'han introduït 250 fitxes de ceràmiques gregues dels jaciments arqueològics d'Empúries, del Puig de Sant Andreu d'Ullastret i de la ciutat de Huelva, i ha actualitzat 67 fitxes de ceràmiques gregues de diferents jaciments peninsulars. L'apartat de "Bibliografia" conté 1.714 referències bibliogràfiques, de les quals 913 incorporen l'enllaç a la versió digital.

S'han iniciat les tasques per a la creació d'una col·lecció nacional de referència en paleopatologia amb la voluntat de reunir, conservar, estudiar i difondre de manera sistemàtica les restes humanes amb evidències patològiques procedents de contextos arqueològics

de Catalunya que hi ha a les reserves del Museu. El projecte aspira a dotar Catalunya d'un fons que permeti aprofundir en el coneixement dels processos de malaltia i salut al llarg del temps, alhora que promou la gestió responsable i ètica d'aquest patrimoni singular. La col·lecció pren el nom del Dr. Domènec Campillo, pioner en l'estudi de la paleopatologia a Catalunya i estarà vinculada al laboratori d'antropologia i paleopatologia del MAC.

El MAC va cedir diverses peces que es van exposar al MARQ a l'exposició Dinastias. Los primeros reinos de la Europa prehistórica. De març a octubre de 2024.

Consulta de col·leccions

Malgrat que la biblioteca del Centre de Documentació ha estat tancada per obres i que això pot haver comportat una davallada del nombre de visitants, hi ha hagut una important assistència d'investigadors que han visitat el centre per consultar els fons d'arxiu –amb especial interès pel fons SDPAN (Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional). També s'han atès nombroses peticions d'imatges de l'arxiu fotogràfic del Museu, majoritàriament de peces de la col·lecció general del MAC.

Durant l'any 2024 s'han adreçat al MAC Empúries quinze consultes relacionades amb el fons del Museu (objectes de la col·lecció, materials arqueològics d'excavacions...). També ha ofert assessorament a tres consultes d'investigadors i estudiants i ha donat resposta a una vintena de consultes del fons de la biblioteca pròpia.

La seu gironina ha atès trenta consultes presencials d'investigadors amb finalitats tan diverses com la inclusió de materials en exposicions, tesis doctorals, projectes de recerca o redacció d'articles. A més també ha gestionat les consultes i sol·licituds d'informació sobre la biblioteca i el fons històric de l'arxiu fotogràfic i documental, que han tingut un total de 228 usuaris.

Cal afegir les trenta-sis consultes ateses a Ullastret, les tretze adreçades a la seu d'Olèrdola i les setze a què ha donat sortida el MAC CASC.

6.4. Conservació i restauració

Intervencions en béns mobles

Les tasques de conservació-restauració al MAC Empúries durant el 2024 s'han focalitzat en la realització de petites millores estètiques en un total de seixanta-dos objectes que formen part de la renovada exposició permanent.

A més, el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya ha col·laborat en les tasques de neteja i revisió de restauracions antigues de tretze objectes per a la nova exposició permanent. La intervenció més important ha estat la neteja i complementació amb aerolam de dos grans panells de pintura mural de la casa romana núm. 2. Els laboratoris del MAC a Girona han estat els encarregats de la neteja i consolidació de vint-i-dos objectes metàl·lics, majoritàriament de bronze i ferro, obtinguts en les excavacions recents de la necròpolis de Vilanera. I en col·laboració amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Mobles de Catalunya, s'ha realitzat la restauració de tretze objectes en el marc de les pràctiques de laboratori de 3r i 4t curs del grau de Conservació i Restauració.

Amb el suport d'estudiants de pràctiques, s'han millorat les condicions de conservació i emmagatzematge d'objectes de les excavacions d'Empúries realitzades a

iniciis del segle XX. En concret s'han fet nius d'espuma de polietilè per a 210 objectes metàl·lics, principalment de bronze, i per a 169 objectes d'os treballat.

El Centre de Pedret ha continuat el programa anual d'intervencions de peces de naturalesa metàl·lica, amb el tractament de conservació i de restauració d'uns 150 objectes procedents de diversos jaciments i de diferents peces de les seus d'Ullastret i Empúries i del fons del Museu sense procedència identificada. Entre les accions destacades, hi ha la intervenció en una col·lecció de sis hostiers i dos neulers del fons del Museu i la feta sobre el tresoret de tretze monedes de plata localitzades al Puig de Sant Andreu (Ullastret) en la campanya de 2024.

D'altra banda, el Centre de Pedret ha acollit a les seves dependències les tasques de conservació i restauració del conjunt de mosaics d'*opus tessellatum*, procedents de la villa romana del Pla de l'Horta (Sarrià de Ter, Gironès), amb l'objectiu de restituir-los a la seva ubicació original dins la villa.

A tota aquesta tasca, cal afegir els treballs de substitució de contenidors poc adients per caixes de polietilè i embolcalls de materials inerts i compatibles amb la conservació, i la revisió dels dipòsits amb

Laboratori de Cervera

Un dels projectes més rellevants del 2024 ha estat la intensa revisió i intervenció sobre centenars de peces d'època romana destinats a l'exposició "IMPERIVM. Històries romanes", des d'objectes petits i fràgils, com una delicada diadema, fins a grans estructures com el mosaic del Circ, el mosaic de la Venatio, el mosaic del Dofí i el mosaic dels Ocells, a més dels retrats de marbre romans inclosos en la mostra. També s'han implementat sistemes de climatització passiva a les vitrines que contenen objectes especialment fràgils i s'ha dut a terme un control rigorós dels vapors potencialment nocius.

Paral·lelament s'ha treballat en altres peces romanes pertanyents a la reserva o a les sales d'exposició permanent del MAC, com la restauració d'una nina articulada d'Empúries i d'una ampolla de vidre romana, i el tractament per corregir problemes d'humitat en diverses restes humanes prehistòriques. Un altre dels treballs més delicats ha estat la conservació curativa d'un conjunt d'objectes metàl·lics procedents de jaciments de les Illes Balears, caracteritzats per presentar un alt grau de corrosió i una elevada presència de clorurs.

6.4. Conservació i restauració

l'objectiu d'adequar-ne la conservació en condicions de temperatura i humitats controlades i estables.

A la seu d'Ullastret, a més dels treballs de consolidació i restauració de setze objectes metàl·lics fets als laboratoris de Girona, s'han realitzat petites intervencions de restauració en dotze objectes més. I al jaciment d'Olèrdola s'ha intervingut sobre un objecte de ferro dels nivells ibèrics de l'interior de la Torre 2.

El laboratori del MAC CASC ha restaurat l'àmfora dressel 20 del Culip IV, material procedent de Vilauba 4; el timó de Blanes, i l'àmfora dressel 23 d'Aiguablava. Així mateix, s'han dut a terme treballs de conservació en 178 objectes arqueològics de procedència subaquàtica dels jaciments de Guissona, d'un refugi de la Guerra Civil a Barcelona, de Deltebre, de Triunfante, de Castell a Premià de Mar, de Torredembarra, de les Illes Formigues II, de la Draga, del port d'Empúries, de Riells- La Clota, de Ses Llumetes (Mallorca) i de Fort Royal (França). I s'han creat i digitalitzat 185 fitxes d'intervenció de conservació i restauració.

A més, el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya ha col·laborat amb el MAC duent a terme diverses intervencions. D'una banda, per a la nova exposició permanent del MAC Empúries, s'han intervingut set peces de ceràmica gregues, entre les quals destaquen una *Pelike* de ceràmica àtica de figures negres, un *Askos* en forma de cavall i un conjunt de peces àtiques, així com un altar de pedra, una agulla d'ivori amb representació d'una figura femenina i un panell mural amb grafitis que representen vaixells. També s'ha programat una estada als laboratoris del Museu durant la qual s'han intervingut quatre peces de ceràmica, una urna de plom, un peu d'altar i divuit peces de vidre. L'actuació més rellevant ha estat el procés de conservació-restauració i posterior muntatge de dos grans panells de pintura mural de la casa romana núm. 2 o Domus de l'Ara del Gall.

D'altra banda, per a la nova exposició "IMPERIVM. Històries romanes" del MAC Barcelona, s'han intervingut un conjunt de peces de ferro exhumades a Empúries, format per un grup d'espases, un *capitulum*

i un *pilum catapultarium*. També s'han fet els treballs finals de reintegració volumètrica del mosaic de les Termes de Barcino.

Intervencions en jaciments

Paral·lelament s'han realitzat tasques de control en el jaciment i petites actuacions de conservació preventiva i curativa en el marc del projecte pilot del Pla de conservació d'Empúries, que es du a terme conjuntament amb el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya. Així, s'ha treballat en el manteniment i conservació dels paviments de morter, de mosaic i de sectile de les ciutats grega i romana –procés de cobriment durant els períodes de fred i de descoberta i neteja a la primavera– i en petites actuacions de consolidació de morters i revestiments murals, així com en les restes d'alçats de tàpia.

L'actuació de conservació-restauració més significativa, i duta a terme també en col·laboració amb el CRBMC, ha estat la realitzada a l'espai de la casa núm. 2, en què s'ha intervingut en els paviments construïts amb fragments irregulars de marbre i morter dels àmbits que corresponen al sector de les termes d'aquesta domus; el procés ha inclòs la neteja mecànica, l'aplicació de biocida, l'eliminació de morters de ciment de les llacunes d'intervencions antigues, la reintegració de les llacunes amb morters de calç i el bisellat dels contorns.

També, en el marc del projecte pilot del Pla de conservació d'Ullastret, que s'està elaborant conjuntament entre el MAC Ullastret i el CRBMC, s'han dut a terme tasques de control de l'estat de conservació del Puig de Sant Andreu, de l'Illa d'en Reixac i del Poblat Ibèric de Castell. Alhora, s'han fet actuacions de conservació d'urgència d'estructures al Poblat Ibèric de Castell i a l'Illa d'en Reixac, mentre que al Puig de Sant Andreu s'ha documentat l'estat de conservació, amb la corresponent documentació fotogràfica i els mapatges de patologies i alteracions d'un tram de la muralla de la ciutat.

Al llarg de l'any s'han fet diverses actuacions de documentació, consolidació, restauració i rebliment

6.4. Conservació i restauració

d'estructures exhumades durant excavacions antigues en el conjunt de la ciutat ibèrica d'Ullastret; petites intervencions relacionades amb la conservació del jaciment d'Olèrdola, com l'eliminació del morter de pòrtland de la paret moderna de l'entrada al recinte aplicat el 1970, que s'ha substituït per morter de calç i

s'ha rejuntat de nou el parament, i la retirada de la runa resultat del despreniment d'un tram del camí en la zona de la font del Castell, i la protecció del jaciment Illes Formigues II (Palamós) de la degradació natural i dels actes d'espoli per part del MAC CASC.

Projecte d'adequació de l'àrea del santuari del port de la ciutat grega d'Empúries

L'any 2024 s'ha finalitzat la redacció del projecte d'adequació del sector portuari i se n'ha executat la primera fase, que, d'una banda, ha comportat la consolidació i restauració de diverses estructures arqueològiques posades al descobert pels darrers treballs d'excavació, entre les quals destaquen les restes d'un altar i d'altres construccions relacionades amb el santuari situat en aquest lloc, especialment a partir del segle IV aC i fins pràcticament el segle I dC, i de l'altra, la construcció dels murs de contenció per estabilitzar els desnivells que hi ha respecte d'altres restes més antigues de l'urbanisme.

La segona fase d'execució del projecte d'adequació es durà a terme el primer semestre del 2025.

6.5. Vigilància i protecció del patrimoni subaquàtic

Una de les línies bàsiques d'actuació del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC) és l'inventari i la protecció del patrimoni cultural subaquàtic. El CASC és responsable de la Carta Arqueològica Subaquàtica de Catalunya d'ençà la seva creació, i aquesta és l'eina bàsica de gestió i protecció d'aquest patrimoni submergit. Aquesta carta és un element viu que es va ampliant i completant amb la incorporació de nous jaciments i les actuacions realitzades en d'altres ja coneguts.

L'any 2024 s'han realitzat actuacions de carta arqueològica subaquàtica en cinc jaciments:

- Actuació de prospecció, valoració, documentació i extracció pel risc d'espoli d'un cep d'àncora romà localitzat al municipi de l'Ampolla, en col·laboració amb la Unitat Aquàtica de Mossos d'Esquadra.
- Actuació de valoració, documentació i protecció pel risc de degradació de dos elements arquitecturals d'un vaixell de fusta del segle XIX, apareguts per la regressió de la sorra al Parc Natural del Delta de l'Ebre.
- Actuació de documentació, valoració i inventari d'un gànguil de ferro de principis del segle XX localitzat per membres de la FECDAS davant de l'hotel Vela, a Barcelona.
- Actuació de prospecció, valoració i documentació d'un jaciment subaquàtic indeterminat, amb barres de plom, al litoral de Premià de Mar, en col·laboració amb la Unitat Aquàtica de Mossos d'Esquadra, declarat per un ciutadà de la zona.
- Actuació de prospecció, valoració, documentació, inventari i protecció d'un derelict d'àmfores itàliques Dressel 1 i Lamboglia 2 a Torredembarra, declarat per un ciutadà desplaçat per vacances a la zona.

En col·laboració amb el Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, l'any 2024 s'han realitzat onze informes d'estudi d'impacte ambiental, per valorar les possibles afectacions al patrimoni submergit de diferents obres o instal·lacions en el medi subaquàtic. Destaquen quatre informes referents al projecte d'instal·lació del parc eòlic marí al golf de Roses i l'aterratge a Barcelona dels

cables submarins de fibra òptica que connecten l'àrea Mediterrània: Portugal, Espanya, França, Itàlia, Marroc, Algèria, Tunis, Líbia, Grècia, Xipre i Egipte (Projecte Onyx i Medusa).

L'elaboració del mapa d'hàbitats marins del litoral català per part del Departament d'Acció Climàtica ha comportat la revisió d'aquesta carta per valorar prèviament a la seva publicació en línia (prevista el 2025) la possible visualització de jaciments subaquàtics sensibles a l'espoli. Els arqueòlegs del CASC han revisat directament alguns dels punts marcats en aquest mapa.

La protecció contra l'espoli del patrimoni cultural subaquàtic es realitza en col·laboració amb el Servei d'Arqueologia i amb els cossos de seguretat. En el transcurs del 2024 s'han redactat diversos informes d'expertització de materials confiscats, d'origen il·legal, i s'han fet diverses valoracions d'afectacions sobre el patrimoni subaquàtic per l'activitat de detectoristes en possibles jaciments.

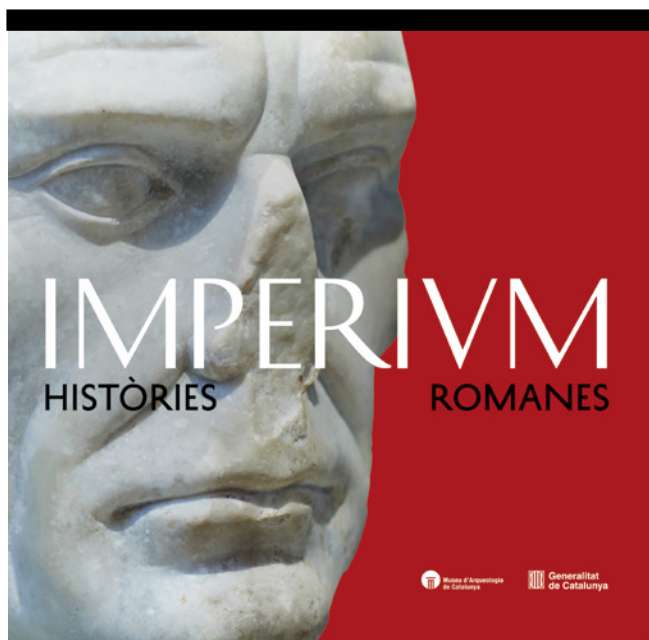
En aquesta línia de col·laboració per a la protecció amb els cossos de seguretat s'ha impartit formació en patrimoni cultural subaquàtic a trenta-quatre nous agents de la Unitat Marítima del cos de Mossos d'Esquadra, formació que ha consistit en quatre hores de classe teòrica i tres hores de pràctica al laboratori i magatzem del CASC.

6.6. Publicacions del Museu

El Pla editorial del Museu per al 2024 preveia la realització de vint-i-set publicacions, de les quals s'ha completat l'edició de quinze. Per primera vegada el pla editorial inclou també l'edició de material de papereria.

Catàleg de l'exposició "IMPERIVM. Històries romanes"

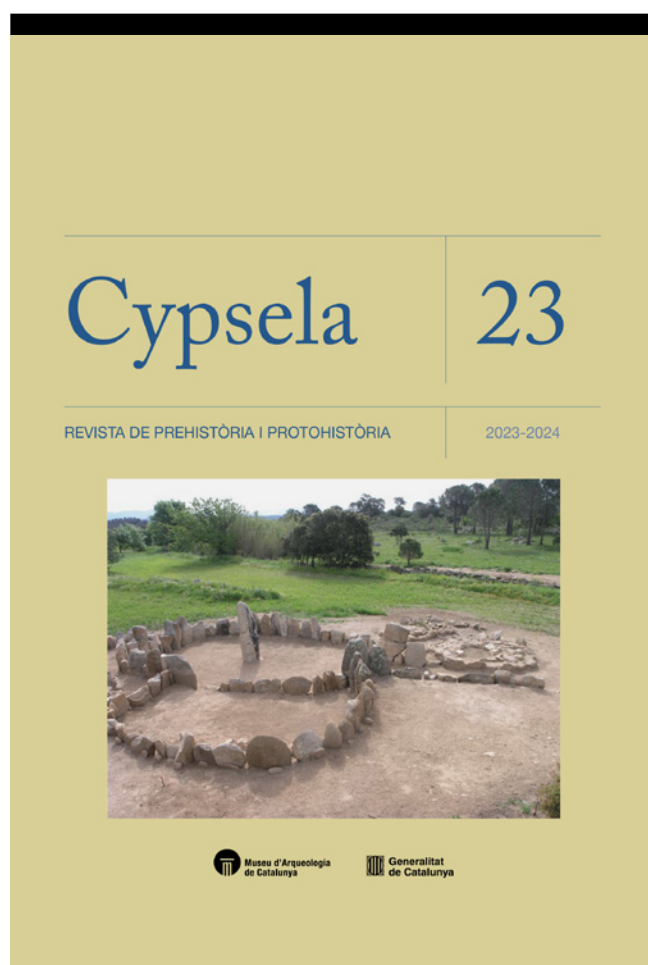
El catàleg de la nova exposició permanent inclou una selecció d'articles redactats per dotze especialistes. Dos articles de síntesi ens parlen de l'exposició i de les col·leccions romanes del MAC, deu articles més aporten visions de l'Imperi des de perspectives singulars com són l'expansió i el domini de Roma, el llatí, la ciutadania, els habitants, les connexions culturals i comercials, l'oci, la influència de Grècia, la romanització de Catalunya, l'arquitectura romana a Catalunya i l'herència de Roma. Un darrer apartat ens apropa a les col·leccions romanes del MAC, concretament a l'Empúries romana, la fortificació romana d'Olèrdola i les patologies dels sarcòfags romans. Finalment, el catàleg inclou una selecció de cinquanta peces, amb més d'una seixantena de fotografies i una descripció que ens mostra el perquè de la seva singularitat.

Cypsela 23

La nova publicació de la revista *Cypsela* recull vuit treballs científics de recerca general sobre la prehistòria i la protohistòria de Catalunya fins a l'època ibèrica.

Els dos primers articles estan dedicats al paleolític i desenvolupen les recerques científiques realitzades per l'equip de Serinyà durant els darrers deu anys a la cova de Mollet III i sobre les pràctiques funeràries durant el gravetià final a Catalunya, respectivament. El tercer treball presenta un treball inèdit de caràcter interdisciplinari sobre l'estat de la qüestió de la quantificació d'individus de catorze dòlmens distribuïts entre el Moianès i Osona. L'article següent mostra la dinàmica d'intervencions arqueològiques al Solsonès,

6.6. Publicacions del Museu

a partir d'un projecte de recerca quadriennal enfocat al poblament i l'explotació de l'alta Ribera Salada i, en especial, sobre els resultats inèdits del dolmen de Cal Xinquet.

A continuació, Josep Tarrús, Enric Carreras, Enriqueta Pons i Carme Rovira presenten els resultats inèdits del Mas Baleta-III, conegut pels recintes megalítics del neolític final / calcolític recent campaniforme. El sisè treball inclou els estudis de Ruben Castillo La Torre sobre la necròpolis de Can Missert (Terrassa), un dels jaciments emblemàtics del bronze final al nord-est de la península Ibèrica, amb una llarga tradició d'estudis morfotipològics de les ceràmiques, però als quals faltava una anàlisi tecnològica.

El penúltim treball, presentat per Joan Ferrer i l'equip del MAC Ullastret, estudia un tercer bloc de la muralla del Puig de Sant Andreu amb signes ibèrics, que confirmen el jaciment com a paradigma de l'epigrafia monumental ibèrica ja almenys des del segle IV aC, tipologia que no apareix en cap altre jaciment de la península Ibèrica fins a l'època imperial romana en llatí.

Finalment, el darrer treball, presentat per Joan C. Vidal, tracta sobre uns gravats prehistòrics fets amb incisions en un aflorament rocós prop del despoblat de Molinàs i de la Serra de la Balmeta, amb motius o representacions que es poden assignar al bronze final o edat del ferro.

El lliurament i la presentació d'aquest nou número de la revista estan previstos durant el primer trimestre del 2025.

Les àmfores gregues a Ibèria. Novetats arqueològiques i estat actual de la recerca

Coordinada per Xavier Aquilué (MAC-CIG) i Miguel Ángel Cau-Ontiveros (Institut d'Arqueologia de la Universitat de Barcelona), aquesta monografia científica presenta un recull de vint-i-un articles en què han participat quaranta especialistes nacionals i internacionals, pertanyents a vint-i-sis institucions científiques.

El llibre presenta un estat de la qüestió sobre el comerç grec a la península Ibèrica a través de les evidències

arqueològiques proporcionades per les àmfores destinades a la comercialització del vi, l'oli i altres productes alimentaris de diversos centres productors grecs des del segle VIII fins al segle II aC. Es tracta de la primera visió de conjunt sobre aquests tipus de contenidors ceràmics a la península Ibèrica i les illes Balears, l'estudi dels quals ha tingut un paper secundari en la nostra historiografia, atès l'interès que des d'un primer moment va suscitar la investigació de les vaixelles de taula de les produccions àtiques de figures negres i roges o de vernís negre, donada la seva qualitat artística i iconogràfica.

6.6. Publicacions del Museu

Publicacions en procés d'elaboració

Catàleg de l'exposició "Empúries. Port de cultures"

El MAC a Empúries ha treballat la preparació i redacció dels continguts del catàleg de l'exposició "Empúries. Port de Cultures" amb l'objectiu de poder-lo editar l'any 2025.

Revista Empúries

Amb la publicació del nou número de la *Revista Empúries*, d'arqueologia del món antic, prevista el 2025, s'inicia un procés de transformació de la publicació, que passa a tenir periodicitat anual i format digital, amb una edició limitada en paper de 250 a 300 exemplars.

S'estableix la possibilitat d'incloure-hi monogràfics i se'n defineixen els usos lingüístics; així, el pròleg,

la presentació i l'apartat de ressenyes dels diferents números seran sempre en català, amb traduccions al castellà i l'anglès. La resta d'articles es podran publicar en diferents llengües, segons determini l'autor o autora.

A més, s'actualitza la composició de l'equip editorial, que passa a ser més reduït i paritari, amb presència de les diverses universitats i institucions de recerca del país, i la incorporació de dos o tres investigadors del MAC.

El poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà). 10 anys d'intervencions arqueològiques (2000-2010)

El Centre Iberia Graeca ha continuat treballant en l'elaboració i redacció de la publicació científica sobre el poblat ibèric de Castell, que gestiona el MAC.

Publicacions amb participació del MAC

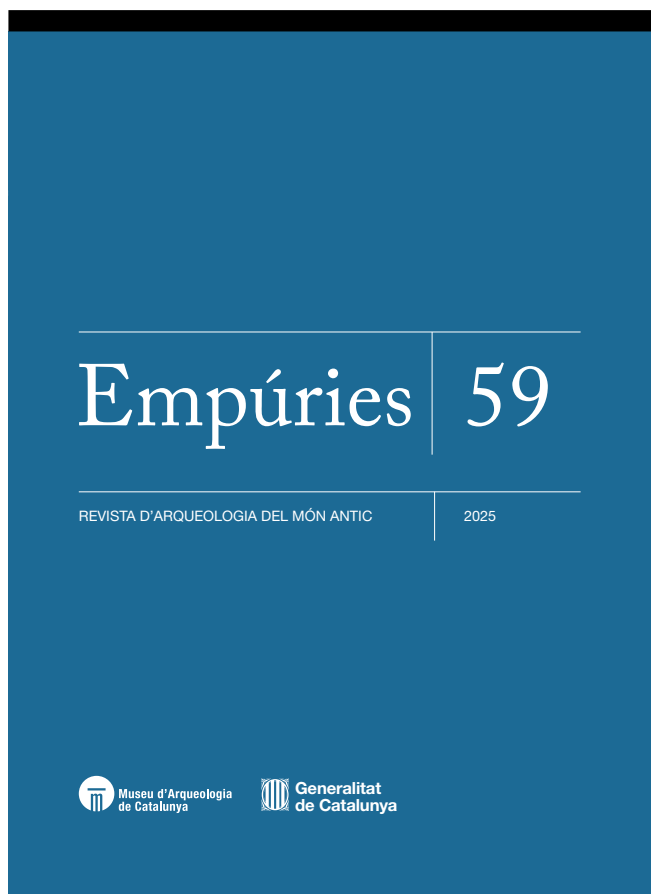
Catàleg de l'exposició "Eivissa, Empúries, Ensérune. El viatge possible. Una Experiència virtual"

Amb el mateix títol que l'exposició s'ha editat un catàleg que recull els textos i imatges de l'exposició virtual presentada en aquesta mostra, juntament amb els codis QR que donen accés a les imatges 3D de diverses peces de les col·leccions dels tres museus que han participat en el projecte InterMedit. L'intercanvi mediterrani a l'antiguitat.

L'edició d'aquest catàleg ha estat impulsada pel Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera en col·laboració amb el Museu d'Arqueologia de Catalunya, i s'ha publicat en tres versions bilingües: català-castellà, francès-anglès i occità-català.

Actes de jornades i congressos

El MAC ha col·laborat en la celebració del XVI Congrés Nacional i internacional de Paleopatologia, celebrat a Girona del 27 al 30 d'abril de 2022, i es va comprometre a donar suport a l'edició de les actes, sota la coordinació editorial de Bibiana Agustí i Tona Majo, editades el 2024.

Un museu més eficient, transparent
i sostenible

Objectiu estratègic

7

La millora contínua en l'organització i els processos de treball del MAC i el foment de les mesures que contribueixen a afavorir-ne l'eficàcia i sostenibilitat, tant en l'àmbit econòmic com mediambiental i organitzatiu, han constituït dos importants eixos de reflexió per al Museu.

Una de les activitats més destacades ha estat la realització de diverses sessions de treball per definir millores en la creació del Pla operatiu anual, i generar eines compartides de gestió econòmica de les diferents accions. La creació de la memòria anual i de la documentació que ha d'aprovar anualment el Consell Rector, per analitzar i avaluar els programes, forma part de la política de transparència del MAC.

7. Un museu més eficient, transparent i sostenible

Reunió del consell rector del MAC

El 16 de febrer de 2024 s'ha reunit el consell rector del MAC a la seu de Barcelona, presidit per la directora de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural. El director del MAC hi ha presentat el document que recull el resum de les actuacions fetes durant el 2023 i els indicadors de públics. També ha descrit la previsió de les accions destacades i la proposta de pressupost per al 2024.

Sessions de treball amb el Servei de Museus

S'han mantingut reunions i sessions de treball amb el Servei de Museus per treballar conjuntament el projecte de reserves i el nou programari de gestió de col·leccions.

Reconeixements

La Generalitat de Catalunya ha concedit al MAC la placa Narcís Monturiol, que el distingeix, per la seva contribució destacada al desenvolupament de la ciència i la tecnologia a Catalunya, com a centre de referència nacional en la recerca, la conservació i la difusió del patrimoni arqueològic català.

Amb data 25 de novembre de 2024 s'ha publicat al DOGC la resolució per la qual s'incoa expedient de modificació de la declaració del Conjunt Arqueològic d'Empúries d'Empúries com a Bé Cultural d'Interès Nacional, en la categoria de Zona Arqueològica.

Actes, visites i reunions institucionals

El Museu ha ofert una visita al laboratori de paleopatologia a membres de la Direcció General de Memòria Democràtica, i ha acollit la reunió de la Junta de Museus del dia 9 d'octubre. Ha estat present als actes de commemoració del centenari de les excavacions a Pollència (Mallorca) i a una visita a les coves de Serinyà. També ha participat activament en les sessions de treball per tractar el tema de la descolonització en

Pla de l'Arqueologia i la Paleontologia de Catalunya (PAPCAT)

Tècnics i investigadors del MAC han participat en el procés d'auditoria de l'antic Pla de l'arqueologia a Catalunya (PIACAT 2009-2014), dut a terme durant la primera meitat de l'any, i en la fase prospectiva del nou Pla de l'arqueologia i la paleontologia de Catalunya (PAPCAT), amb horitzó 2030, feta la tardor del 2024, en què s'han revisat les taules temàtiques Actuacions preventives; Entorn professional i formació; Governança; Protecció; Recerca; Materials, conservació i analítiques; Finançament i foment, i Gestió d'informació i difusió.

Al llarg de l'any 2025 es durà a terme la fase territorial i la redacció i validació del nou pla.

museus, i a la reunió amb la Fundació Mies van der Rohe sobre la Capitalitat Mundial de l'Arquitectura. A més, el director del Museu, juntament amb la consellera de Cultura, s'ha desplaçat a Premià de Dalt per visitar la col·lecció Duran Valldosera.

Comissió de Bioètica

Es constitueix un grup de treball coordinat per la doctora Núria Armentano per analitzar la forma i metodologia de treball del MAC en relació amb les restes humanes en context arqueològic. Es programen diverses reunions de treball a Barcelona, Empúries i Olèrdola per articular un document de treball consensuat.

Convenis

El 9 de juliol en un acte solemne al paranimf de la Universitat de Barcelona s'ha signat el conveni entre el Museu d'Arqueologia de Catalunya i la Universitat de Barcelona per impulsar la recerca, la formació i la difusió del patrimoni arqueològic. El conveni marca

7. Un museu més eficient, transparent i sostenible

Signatura conveni amb l'UB

un nou capítol en la col·laboració acadèmica i cultural, que potencia la investigació, la formació i la difusió del patrimoni arqueològic català. L'acord preveu diversos àmbits d'actuació, entre els quals destaquen la recerca en arqueologia nàutica i subaquàtica, així com la investigació en jaciments arqueològics gestionats pel MAC. A més, ambdues entitats es comprometen a desenvolupar projectes conjunts que inclouen l'organització d'exposicions, xerrades, i cursos i congressos destinats a apropar el coneixement arqueològic al públic general.

El MAC i la Fundació la Caixa han signat un conveni per al desplegament i itinerància de l'exposició "Naufragis" als diversos CaixaForum d'Espanya.

Estabilització del personal del MAC

El maig del 2024 s'ha publicat la relació de persones que han superat el procés d'estabilització mitjançant el sistema selectiu excepcional de concurs oposició de les categories professionals de personal laboral de l'ACdPC.

Formació

El personal de recepció del MAC ha rebut una formació a càrrec de Quim Queralt, formador de guies turístics, en què s'ha tractat la comunicació verbal i no verbal, la imatge de la institució, la presentació dels taulells, el material informatiu i com donar la informació a l'usuari.

Paral·lelament s'ha programat un curs sobre el funcionament de la plataforma Open Journal System (OJS) adreçat als responsables de revistes científiques del MAC i al personal investigador, en el marc de la millora dels processos de gestió de la revista Empúries. El curs telemàtic, impartit pel professor Pablo Camacho de la Universitat d'Alacant, en la qual es gestiona la revista Lucentum amb la plataforma OJS, ha comptat amb la participació dels editors i coeditors de la revista Empúries.

A tot plegat cal afegir que el desembre s'ha fet un simulacre d'emergència a la seu de Barcelona amb format real, sense avís previ als visitants del Museu. El resultat ha de servir per a l'avaluació i millora contínua del Pla d'evacuació. Aquesta actuació l'han coordinat els tècnics del Servei de Patrimoni Arquitectònic de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural.

Actes vandàlics

El poblat ibèric de Castell (Palamós) pateix actes vandàlics pocs dies després de reobrir al públic. Després de més de 3 anys tancat al públic per perill d'esslavissades, el passat mes d'octubre es va reobrir el jaciment garantint la seguretat dels visitants. Pocs dies després de la reobertura, a finals del mes d'octubre, la cisterna principal del jaciment va aparèixer plena de blocs de pedra arrancats directament de les seves parets i de murs adjacents. El Museu d'Arqueologia de Catalunya i l'Ajuntament de Palamós condemnen aquest tipus d'actes que pateix al jaciment de forma recurrent.

Marc **economicofinancer** Quadre resum

Despesa

A) Executat per capítols pressupostaris

Capítols	Total MAC
1. Personal	3.057.887,45 €
2. Despesa corrent	3.796.334,22 €
6. Inversions	452.257,65 €
Total	7.306.479,32 €

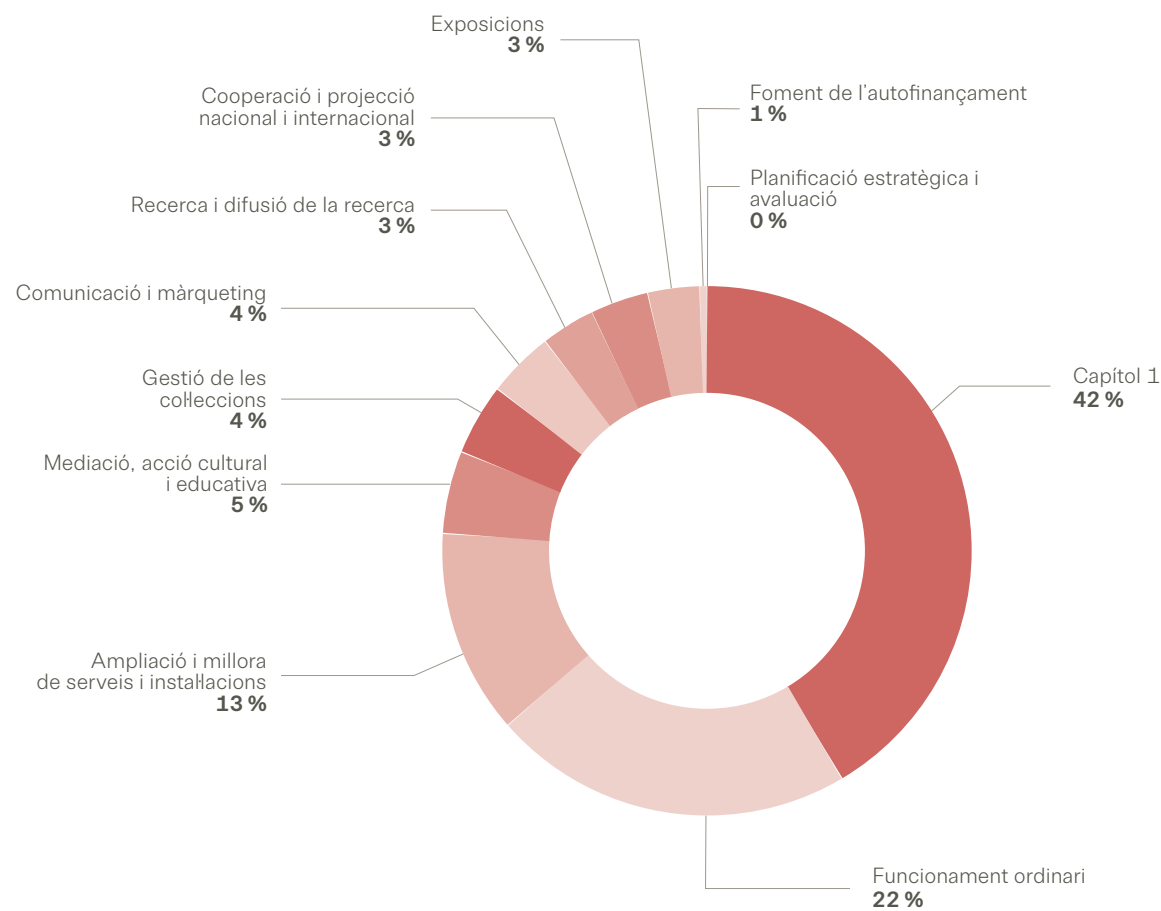
B) Resum de l'estat d'execució per centres gestors i per programes (executat)

	Transversal	Barcelona	Empúries	Girona	Ullastret	Olèrdola	CASC	Centre Iberia Graeca	Total general
Capítol 1		1.121.942,22 €	907.921,13 €	431.114,68 €	254.847,51 €	129.150,56 €	103.090,66 €	109.820,69 €	3.057.887,45 €
Funcionament ordinari	3.551,35 €	460.871,91 €	554.318,14 €	195.896,36 €	185.998,53 €	72.805,38 €	110.440,17 €	1.850,60 €	1.585.732,44 €
Ampliació i millora de serveis i instal·lacions	177.610,16 €	337.109,30 €	273.560,59 €	30.062,35 €	42.529,44 €	46.248,25 €	6.386,72 €		913.506,81 €
Mediació, acció cultural i educativa		173.477,92 €	58.007,94 €	47.504,63 €	37.256,24 €	36.039,62 €		350,00 €	352.636,35 €
Gestió col·leccions	17.214,63 €	152.654,25 €	21.771,29 €	80.365,62 €	7.445,13 €	1.415,70 €	38.702,59 €		319.569,21 €
Comunicació i Mmarketing	146.575,00 €	134.587,64 €	16.092,26 €	6.456,88 €	1.895,78 €	1.249,81 €			306.857,37 €
Recerca i difusió de la recerca	39.402,82 €	10.143,98 €	65.278,06 €	4.123,12 €	30.307,69 €	26.103,56 €	60.949,55 €	12.162,26 €	248.471,04 €
Cooperació i projecció nacional i Internacional	16.050,76 €			217.705,46 €			11.336,77 €		245.092,99 €
Exposicions	143.561,77 €	16.034,14 €	58.358,22 €	0,00 €			4.355,20 €		222.309,33 €
Foment de l'autofinançament	10.999,99 €	3.551,11 €	30.326,77 €	2.926,09 €	562,22 €	242,15 €			48.608,33 €
Planificació estratègica i avaluació			5.808,00 €	0,00 €					5.808,00 €
Total general	554.966,48 €	2.410.372,47 €	1.991.442,40 €	1.016.155,19 €	560.842,54 €	313.255,03 €	335.261,66 €	124.183,55 €	7.306.479,32 €

C) Resum de l'estat d'execució per unitats de despesa i per programes (executat)

	Centre gestor Barcelona	Centre gestor Empúries	Centre gestor Girona	Total
Capítol 1	1.464.004,13 €	1.162.768,64 €	431.114,68 €	3.057.887,45 €
Funcionament ordinari	649.519,41 €	740.316,67 €	195.896,36 €	1.585.732,44 €
Ampliació i millora de serveis i instal·lacions	567.354,43 €	316.090,03 €	30.062,35 €	913.506,81 €
Mediació, acció cultural i educativa	209.867,54 €	95.264,18 €	47.504,63 €	352.636,35 €
Gestió col·leccions	209.987,17 €	29.216,42 €	80.365,62 €	319.569,21 €
Comunicació i Mmarketing	282.412,45 €	17.988,04 €	6.456,88 €	306.857,37 €
Recerca i difusió de la recerca	148.762,17 €	95.585,75 €	4.123,12 €	248.471,04 €
Cooperació i projecció nacional i Internacional	27.387,53 €		217.705,46 €	245.092,99 €
Exposicions	163.951,11 €	58.358,22 €		222.309,33 €
Foment de l'autofinançament	14.793,25 €	30.888,99 €	2.926,09 €	48.608,33 €
Planificació estratègica i avaluació		5.808,00 €		5.808,00 €
Total General	3.738.039,19 €	2.552.284,94 €	1.016.155,19 €	7.306.479,32 €

D) Resum de l'estat d'execució per programes (executat)

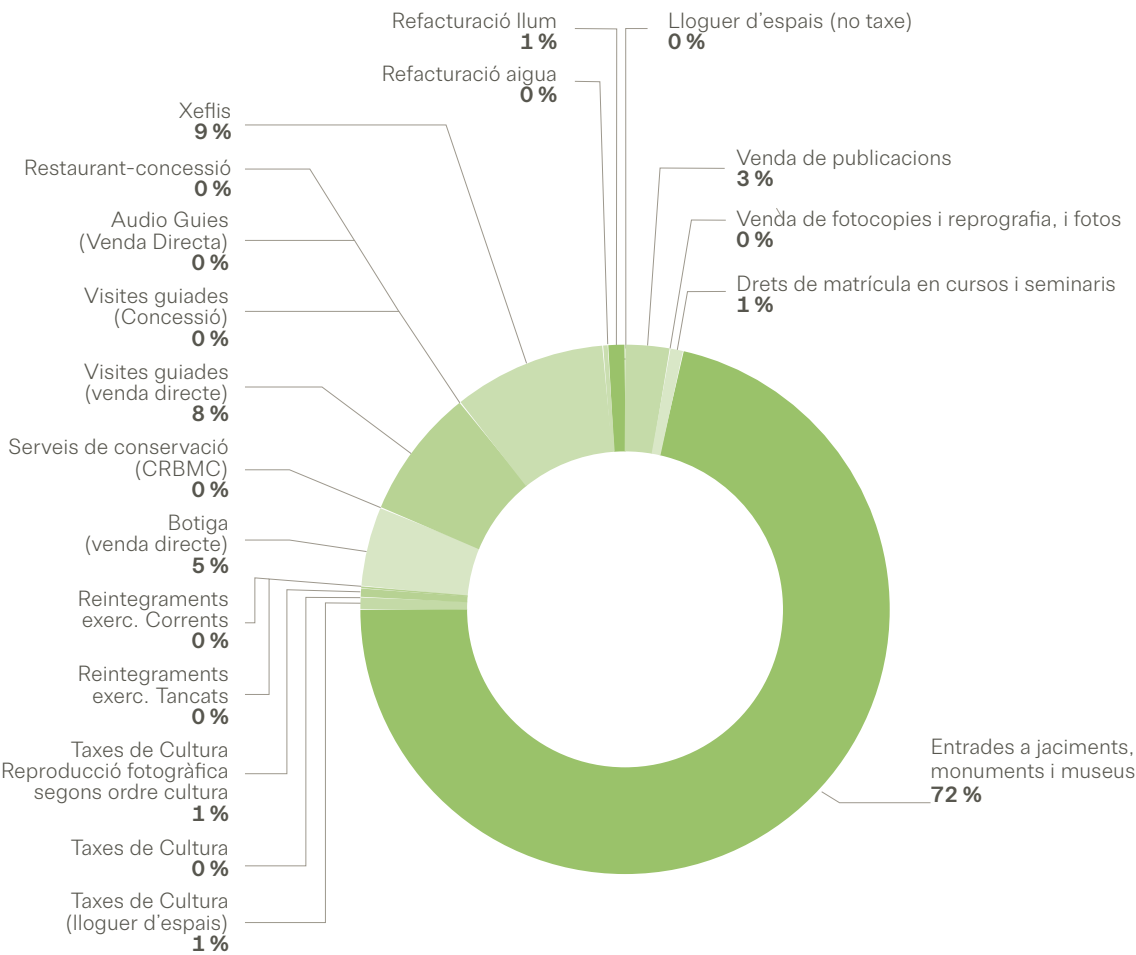
A) Resum dels ingressos per capítols

Capítols	Obligacions reconegudes
3	841.204,51 €
4	6.465.274,81 €
Total	7.306.479,32 €

B) Resum dels ingressos per seus i per concepte

	Barcelona	Empuries	Girona	Ullastret	Olerdola	CASC	Total
Venda de publicacions	5.779,91 €	15.872,76 €	1.224,27 €	1.194,96 €	659,52 €	56,54 €	24.787,96 €
Venda de fotocopies i reprografia, i fotos							
Drets de matricula en cursos i semina.		5.702,39 €				450,00 €	6.152,39 €
Entrades a Jaciments, Monuments i Museus	55.903,00 €	412.225,60 €	55.112,77 €	60.446,25 €	19.980,00 €		603.667,62 €
Taxes de Cultura - Lloguers d'espais	527,50 €	2.604,95 €	1.160,55 €	309,06 €			4.602,06 €
Taxes de Cultura -							
Taxes de Cultura - Reproducció fotogràfica segons ordre cultura	398,44 €	3.491,55 €	556,30 €				4.446,29 €
Reintegraments exerc. Tancats			849,00 €				849,00 €
Reintegraments exerc. Corrents							
Altres ingressos diversos - Botiga (Venda Directa)	3.665,36 €	30.744,83 €	1.550,37 €	2.489,96 €	76,07 €		38.526,59 €
Altres ingressos diversos - Serveis de conservació (CRBMC)							
Altres ingressos diversos - Visites Guiades (Venda directe)	30.150,31 €	3.232,50 €	8.686,70 €	17.549,61 €	4.914,08 €		64.533,20 €
Altres ingressos diversos - Visites Guiades (Concessió)		1.473,64 €					1.473,64 €
Altres ingressos diversos - Audio Guies (Venda Directa)							
Altres ingressos diversos - restaurant-concessió		2.390,87 €					2.390,87 €
Altres ingressos diversos	75.000,00 €	2.287,49 €	66,85 €		195,05 €		77.549,39 €
Altres ingressos diversos - Lloguer d'espais (No Taxe)							
Altres ingressos diversos - refacturació llum		11.153,72 €					11.153,72 €
Altres ingressos diversos - refacturació aigua		1.071,78 €					1.071,78 €
Total general	171.424,52 €	492.252,08 €	69.206,81 €	81.989,84 €	25.824,72 €	506,54 €	841.204,51 €

C) Resum dels ingressos per concepte

museu d'arqueologia de catalunya

Per a la redacció d'aquesta memòria s'han tingut en compte les indicacions i els criteris exposats en la *Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya*.

Aquesta edició s'ha fet d'acord amb els criteris d'accessibilitat de documents.

EDICIÓ
Joan Muñoz

TEXTOS

Continguts
Xavier Aquilué
Carme Baqué
Miquel Bodro
Ramon Buxó
Mario Cervera
Iolanda Fernández
Rut Geli
Oriol Granero
Silvia Fabrech
Oriol Font
Elisa Hernández
Cristina Hostench

Sara Ladera
Laura Lara
Oriol López
Sònia López
Sònia Martínez
Conrad Mateo
Núria Molist
Isabel Moreno
Joan Muñoz
Arturo de la Oliva
Gabriel de Prado
Iolanda Puigdevall
Laura Romero
Carme Rovira
Marta Santos
Sandra Tello
Quim Tremoleda

CRBMC
Mireia Mestre Campa (dir.)
Roser Monica Salas Martí
Maria Ferreiro Loperena
Silvia Llobet Font

MAQUETACIÓ
Xavier Solé

EDICIÓ DE TEXTOS
Míriam Salvatierra

COL·LABORACIÓ
Sofia Puvill
Guillem Villalonga

mac

museu **d'arqueologia**
de catalunya

On l'arqueologia explica, qüestiona,
sorpren i emociona

mac.cat